

A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség juhfajtákra vonatkozó tenyésztési programja

1. Ellátási terület

A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség (továbbiakban: a Szövetség) az érvényben lévő állattenyésztésről szóló jogszabályok alapján minden olyan elismert vagy elismerésre bejelentett juh fajta törzskönyvezésével, tenyésztési munkájának szervezésével foglalkozik, amelyet a Szövetség tenyésztési programjába befogad, és amelynek tenyésztői a Szövetség rendes tagjai (továbbiakban: a tag), akik a Szövetség szabályzatait, határozatait magukra nézve kötelezőnek tekintik.

A Szövetség a tenyésztési programjában szereplő fajták tenyésztési munkájának szervezését országos és európai uniós hatáskörrel végzi.

A Szövetség biztosítja, hogy tagjai az érvényben lévő vonatkozó jogszabályoknak megfelelő tenyészállatokat állítsanak elő a hazai és külföldi igények kielégítésére.

2021. 04. 01.

2. A Szövetség tenyésztési programjában szereplő fajták

A különböző juhajták tenyésztésének kérdéseivel a Szövetségen belül a Tenyésztők Tanácsa foglalkozik.

A Szövetség a következő elismert illetve elismerésre bejelentett fajtákról vezet törzskönyvet:

Merinó fajtacsoport:

Magyar merinó
Német húsmerinó
Landschaf merinó

Hús fajtacsoport:

Angol suffolk
Berrichon du cher
Blanc du Massif Central
Charollais
Dorper
Fehér dorper
Fehér suffolk
Hampshire
Ile de France
Kékfejű húsjuh
Német feketefejű
Romney
Shropshire
Southdown
Suffolk
Texel
Vendée-i húsjuh

Szopora fajtacsoport:

Bábolna tetra
Romanov

Tej fajtacsoport:

Brit tejelő
Keletfríz
Lacaune

Őshonos fajtacsoport:

Cigája
Cikta
Gyimesi racka
Hortobágyi racka (fehér, fekete)
Sárgafejű berke
Tejelő cigája

Ritka fajták fajtacsoportja:

Wallisi feketeorrú

Az egyes fajtákat fajtacsoportokba soroljuk a közös törzskönyvezési és teljesítményvizsgálati tulajdonságok alapján.

Az egyes juhajták fajtaleírását, a kosok „A”, az anyajuhok „A” és „B” törzskönyvbe kerülésének feltételeit és a törzskönyvezési adatfelvételezés rendjét a tenyésztési program 1. és 2. melléklete tartalmazza. A teljesítményvizsgálatok előírásait a 3. melléklet (Teljesítményvizsgálati szabályzat) tartalmazza.

3. A Szövetség tenyésztési tevékenységének alapelvei

3.1. A tenyészcél a nemesítési munka legfőbb meghatározója.

A gazdaságos termelés és a piacképes termékelőállítás elérése érdekében magas tenyészértékű, a gazdaságilag fontos tulajdonságokat nagy biztonsággal átörökítő tenyészállatokat kell biztosítani a köztenyésztés számára.

A Szövetség tenyésztési célja az ennek megfelelő minőségű tenyészállatok előállítása, a fajtatiszta állományok genetikai képességének fenntartása és javítása.

Az egyes fajták eltérő gazdasági jelentőségű tulajdonságokkal rendelkeznek, különbözőek az előállított termékek és azok minősége. Az egyes fajtákban ezek a tulajdonságok másképpen rögzültek, az egyes értékmérő tulajdonságok közötti kapcsolat is fajtánként eltérő. Ennek megfelelően eltérő az alkalmazott tenyésztési módszer, vagy ha a módszer lényegében azonos is, különböző eljárásokat és paramétereket használnak a tenyész kiválasztásban. Az egyes fajtákra vonatkozó konkrét tenyészcél a fajtaleírásokban szerepel.

3.2. Tenyésztési módszerek

3.2.1. Fajtatiszta tenyésztés

A Szövetség alapvető tenyésztési módszere, a fajtatiszta állományok termelési tulajdonságainak javítását szolgálja, az egyes populációk fajtára jellemző tulajdonságainak megőrzése és javítása érdekében. A fajtatiszta tenyésztés nemcsak a fajtafenntartást, hanem az árutermelő állományok apai és anyai populációinak előállítását is szolgálja.

Az egyes fajták törzskönyvébe csak a fajtaleírásnak megfelelő, a fajtára előírt törzskönyvbe kerülési feltételeket teljesítő egyedek kerülhetnek, és tenyészállat előállításra csak a fajta "A" törzskönyvében szereplő, azaz két generációban ismert származású, fajtatiszta apaállatok használhatók fel.

Tenyésztési szempontból fajtatiszta egyednek tekintjük azt az állatot, amely:

- ugyanazon fajta törzskönyvében szereplő fajtatiszta egyedeinek utóda és
- amelynek génhányada az adott fajtában legalább 93,75%.

Mindamellet a fajtatiszta tenyészetekben is végezhető keresztezés a tenyésztési programban meghatározott keretek között.

3.2.2. Keresztezés

3.2.2.1. Cseppvér keresztezés

Egy fajta valamely tulajdonságának javítása céljából végzett keresztezés a javítandó tulajdonságban kiváló más fajtával úgy, hogy a saját fajtaleírásának továbbra is megfeleljen. A Szövetség fajtatiszta tenyésztési programja a cseppvér keresztezést elfogadja a következő feltételek mellett.

A keresztezésből származó nőivarú F₁ állatok a törzskönyvből kikerülnek a törzskönyvi ellenőrzött állományba. A visszakeresztezés után a nőivarú egyedek visszakerülhetnek a

fajta "B" törzskönyvébe, ha a fajtára előírt törzskönyvbe kerülési feltételeket teljesítik és a küllemi bírálóval az egyedek a fajtaleírásnak megfelelnek.

A cseppvér keresztezést végző tenyészetek a Tenyésztők Tanácsának jóváhagyása alapján, a Tanács által engedélyezett időszakban született, apaállat minősítéssel rendelkező R₁ kosokat árutermelésre értékesíthetik.

3.2.2.2. Fajtaátalakító keresztezés

Lehetővé teszi egy fajta átalakítását egy nagyobb termelőképeséggel rendelkező fajtával, a kialakítandó fajtával történő átkeresztelésével. A fajtaátalakító keresztezés során a kialakítandó fajta "B" törzskönyvébe kerül az a nőivarú egyed, amelynek génhányada a 75%-ot eléri és teljesíti a fajtaleírás követelményeit.

A fajtaátalakító keresztezést végző tenyészetek a Tenyésztők Tanácsának jóváhagyása alapján, a Tanács által engedélyezett időszakban született, apaállat minősítéssel rendelkező R₁ kosokat árutermelésre értékesíthetik.

3.3. Az alkalmazott szelekciós eljárások

A tenyész kiválasztás az állatok saját teljesítménye és az ősök, oldalági rokonok, utódok teljesítménye alapján történik a tenyész cél figyelembevételével.

A törzskönyvbe kerülés alapvető feltétele, hogy az egyedek a fajtaleírásban meghatározott minimum paramétereket teljesítsék, vagyis a független szelekciós határok módszerét alkalmazzuk minden fajta esetében.

Emellett a gazdaságilag fontos tulajdonságokban a gazdasági súly figyelembevételével indexeket képzünk, amely lehetővé teszi az állomány egyedeinek rangsorolását és a tenyészállatok kiválasztását.

A teljesítményvizsgálatok teszik lehetővé az állatok tenyészértékének becslését. A saját teljesítmény-vizsgálatok az egyedek termelőképeségéről adnak képet, az ivadékvizsgálatok nagyobb utódszám esetén nyújtják a legmegbízhatóbb információt az örökítőképeségről, így az apaállatok tenyészértékbecslésében van nagy szerepük.

A Szövetség tenyésztési programja a következő teljesítményvizsgálatokat és index számításokat alkalmazza:

3.3.1. Saját teljesítmény-vizsgálatok

3.3.1.1. Anyajuhok szaporasági teljesítménye

3.3.1.2. Báránykori testsúly

3.3.1.3. Növendékkori testsúly

3.3.1.4. Gyapjútermelés: szálfínomság, fűrtmagasság, nyírósúly

3.3.1.5. Éves és kifejtettkori testsúly

3.3.1.6. Tejtermelési saját teljesítmény-vizsgálat

3.3.1.7. Küllemi bíráló

3.3.2. Ivadékteljesítmény-vizsgálatok

3.3.2.1. Központos ivadék-teljesítményvizsgálat hústermelőképességre (KIV)

3.3.2.2. Üzemi ivadék teljesítményvizsgálat hústermelőképességre (ÜITV)

3.3.2.3. Üzemi ivadék teljesítményvizsgálat gyapjútermelőképeségre (GYIV)

3.3.2.4. Üzemi ivadék teljesítményvizsgálat tejtermelőképeségre (TIV)

3.3.3. Index képzés: összevont tenyészték

A teljesítményvizsgálatokat és a tenyésztékbecslést a teljesítményvizsgálati szabályzat (3. melléklet) szerint kell végezni.

3.4. A tenyésztés szabályozása, a Szövetség és a tenyésztő feladatai és felelősségi körei

A tenyésztési év minden év január 1-ejétől december 31-ig tart.

A Szövetség minden munkatársának kötelessége a tagokat az általuk választott fajta tenyésztési programjának végrehajtásában támogatni.

3.4.1. Az Elnökség feladata és kötelessége

- Az Elnökség az ügyvezetés illetve a Tenyésztők Tanácsa javaslatára állandó és eseti bizottságokat, illetve szakbizottságokat hozhat létre;
- szabálytalanságok tapasztalása esetén a tenyésztésvezető javaslata alapján az Elnökség dönt a tenyésztő törzskönyvezési munkájának felfüggesztéséről, és a soron következő Küldöttközgyűlés elé terjesztheti a tenyésztő tagsági viszonyának kizárással történő megszüntetését;
- meghatározza a szakszerű apaállat használat szabályait.

3.4.2. A Tenyésztők Tanácsa feladata és kötelessége

- meghatározza a tenyésztés elveit és fő irányait;
- véleményezi a tenyésztési program módosítási javaslatokat;
- javaslatot tesz állandó és eseti bizottságok, illetve szakbizottságok létrehozására;
- időszakonként szakértők bevonásával felülvizsgálja és jóváhagyja a teljesítményvizsgálati szabályzatot;
- előzetes kérelem* alapján engedélyezi a fajtaátalakító és a cseppvér keresztezések esetén az R₁ kosok forgalmazását;
- előzetes kérelem* alapján engedélyezi árutermelő keresztezési programok számára speciális fajtakonstrukciójú kosok előállítását a keresztezési programban résztvevő tenyészetek részére;
- felkér tenyésztőket, hogy közreműködjenek a küllemi bírálatok szakszerű végzésében;
- a nukleusz tenyészetek kijelölést jóváhagyja illetve a nukleusz tenyészeti címet visszavonhatja;
- a Küldöttközgyűlések közötti időszakban a tenyésztési kérdésekben döntéseket hoz, állásfoglalásokat készít, amelyekről az Elnökséget és a Küldöttközgyűlést tájékoztatja.

** A kérelemnek tartalmaznia kell a tenyészet(ek) megnevezését, a keresztezési programba vont fajták nőivarú állományának nagyságát, a keresztezési program végrehajtásának várható időtartamát és az előállított keresztezett tenyészállatok tervezett számát.*

3.4.3. A tenyésztésvezető felelőssége és kötelessége

- A tenyésztésvezető a tenyésztési program végrehajtásának fő felelőse;
- felelős a tenyésztők számára fontos információk gyors elterjesztéséért, a származási okmányok kiállításáért és a koordinációs tevékenységért;

- ha a tenyésztési programmal ellentétes események történnek, a Szövetség tenyésztésvezetője köteles erre felhívni a tenyésztő figyelmét. Amennyiben a tenyésztő ennek ellenére a tenyésztési programmal ellentétes tevékenységet végez, úgy a Szövetség Elnökségének köteles javasolni az adott tenyészetben a törzskönyvezési munkavégzés felfüggesztését;
- kijelöli felvásárlásra a növendékkosokat a központi kosnevelő telepekre;
- intézi a tenyészállatok és szaporítóanyagok exportjával és importjával kapcsolatos ügyeket;
- a párosítási tervek elkészítésében közreműködik;
- koordinálja a surlókór és a származásellenőrzési vizsgálatokat.

3.4.4. A régióvezető felelőssége és kötelessége

- A régióvezető felelős a régió törzskönyvezési és teljesítményvizsgálati munkáinak koordinálásáért, értékeléséért;
- a tenyészet felülvizsgálatok szervezéséért, végrehajtásáért;
- a származásellenőrzési vizsgálatok szervezéséért, végrehajtásáért;
- a tenyésztési program betartásáért és betartatásáért;
- koordinálja, irányítja és ellenőrzi a hozzá tartozó instruktorok munkáját;
- előterjeszti a tenyésztésvezetőnek a központi apaállat nevelésre javasolt növendékkosokat a régió tenyészeteiből;
- felügyeli, ellenőrzi és szakmailag irányítja a régió területén lévő központi kosnevelő telepeket;
- a küllemi bírálatok során ellátja a vezető bíráló szerepét, a törzskönyvekről részletes küllemi bírálatot végez és gondoskodik a genetikai bundavizsgálatok elvégzéséről;
- éves értékelést készít a tenyésztési hatóság és a Szövetség tenyészet-felülvizsgálatairól;
- segítséget nyújt a tenyésztőknek a párosítási terv elkészítésében.

3.4.5. A Szövetség instruktorainak felelőssége és kötelessége

Az instruktor felelős körzetében a tenyésztési program előírásainak betartásáért és betartatásáért. Továbbá felelős az általa felvett adatok pontosságáért, az általa végzett jelölések megfelelő és időbeni végrehajtásáért, az adatok számítógépre viteléért, a számítógépes program segítségével megvalósítható értékelések elvégzéséért.

3.4.6. A Szövetség tagjainak, tenyésztőinek joga, felelőssége és kötelessége

A tenyésztő joga, hogy a Szövetség tenyésztési programjában szereplő fajták és tenyésztési módszerek közül válasszon, ugyanakkor felelős a választott program következetes végrehajtásáért. A Szövetség tenyésztési programja által biztosított kereteken belül minden tenyésztőnek kötelessége, hogy saját tenyészetében következetes tenyésztési munkát végezzen.

A Szövetség minden tagjának joga van tenyészállatot előállítani, amennyiben a tenyészállat az általa tenyésztett - a Szövetség tenyésztési programjába befogadott - elismert vagy elismerésre bejelentett fajta törzskönyvben szereplő egyedektől származik.

A tenyésztő felelős a származási adatok pontosságáért, a megfelelő minőségű apaállatok beállításáért, a párosítási tervek végrehajtásáért és az általa, a törzskönyvezési szabályzat és a teljesítményvizsgálati szabályzat szerint gyűjtött adatok pontosságáért. A tenyésztő kötelessége írásban értesíteni az instruktort minden egyes tenyésztési eseményről

legalább 10 nappal az esemény előtt, és a tenyésztéssel, törzskönyvezéssel kapcsolatos adatszolgáltatást folyamatosan biztosítani.

A tenyésztőnek biztosítania kell a hiteles adatfelvételezéshez szükséges feltételeket és mérőeszközöket.

A tenyésztő köteles a Szövetség által szervezett törzskönyvezési és teljesítményvizsgálati képzéseken részt venni. A belépését követő teljes tenyésztési év végéig a képzés anyagából eredményes vizsgát kell tenni, majd a Szövetség által időszakonként szervezett továbbképzéseken legalább ötévente egyszer részt kell venni.

Amennyiben a tenyésztő egy teljes tenyésztési évben tenyésztői tevékenységet (termékenyítés, hárembe állítás, ismert származású bárányok előállítása, teljesítményvizsgálatok végzése) a szolgáltatott adatok hiányával bizonyíthatóan nem végez, tagsági viszonya kizárással megszüntethető.

3.4.7. A Fajtaklubok jogai és kötelezettségei

- Egy fajta tenyésztői fajtaklubot alapíthatnak;
- egy fajtára csak egy fajtaklub létesíthető;
- kislétszámú fajták tenyésztői közös fajtaklubot is létrehozhatnak;
- a fajtaklub megalapításának szándékát és javasolt ügyrendjét írásban be kell jelenteni az ügyvezetésnek;
- a fajtaklubok keretében a tenyésztők az adott fajta népszerűsítésével kapcsolatos teendőket, feladatokat látják el;
- a fajtaklubok a fajtával kapcsolatos ügyekben a Tenyésztők Tanácsa részére javaslatokat tehetnek.

3.5. A tenyésztési munka ellenőrzése

A Szövetség *munkatársainak* kötelessége, hogy a tenyésztői munkát, az adatgyűjtést és -szolgáltatást, a tagok által elfogadott tenyésztési program megvalósulását rendszeres időközönként ellenőrizze. Az ellenőrzések, felülvizsgálatok során tapasztalt rendellenességek, hibák okait fel kell tárni és a hasonló jelenségek előfordulását megfelelő intézkedésekkel meg kell előzni.

Minden tenyésztési évben a régióvezető és az instruktor jegyzőkönyvben értékeli a tenyésztői tevékenységet és – ha szükséges – javaslatot tesz a tenyésztésvezetőnek a tagsági viszony felülvizsgálatára.

A Szövetségnek és a tagoknak kötelessége a hatóságok ellenőrzési tevékenységéhez minden segítséget és lehetőséget biztosítani.

A Szövetség számítógépes törzskönyvi adatfeldolgozást végez, és folyamatosan szolgáltatja az adatokat az Országos Állattenyésztési Adatbanknak (továbbiakban: Adatbank). Az Adatbankkal fennálló számítógépes kapcsolat lehetővé teszi a hatóságok folyamatos ellenőrző tevékenységét és ezen keresztül az adatok hitelesítését.

A származási adatok elsődleges ellenőrzése a megadott termékenyítés időpontja és az ellés időpontjának egybevetésével történik. A Szövetség a származás azonosság meghatározására döntő módszerként a DNS vizsgálatot fogadja el.

3.6. A törzskönyvi ellenőrzésben tartott állományok jelölése

A tenyészállatok tetoválásával és az érvényben lévő egységes juh jelölési és nyilvántartási rendelet szabályai alapján történik.

3.7. A tenyészállatokkal, apaállatokkal kapcsolatos szabályok

3.7.1. Tenyészállatnak csak a törzskönyvbe került egyedek és azok utódai tekinthetők. Törzskönyvben szereplő egyednek számít az a tenyészállat is, amelyet a Szövetség az elismert külföldi tenyésztőszervezet – a Tenyésztési Hatóság által hitelesített – származási igazolása (pedigree) alapján honosított.

3.7.2. Apaállatnak tekinthetők és köztenyésztésben korlátozás nélkül használhatók az "A", illetve védett őshonos fajták esetében a „B” törzskönyvbe került kosok is, valamint a "K" besorolású kosok, melyek rendelkeznek származási okmánnyal és a surlókór ellenállóképeség növelési program szerinti (3.9.3.) genotípus vizsgálati eredménnyel.

Tenyészállat előállításra törzskönyvként csak a Szövetség nyilvántartásában szereplő, származási igazolással rendelkező "A" törzskönyvbe került kosok használhatók, illetve védett őshonos fajták esetében a Törzskönyvezési Szabályzat 5.2.2. pontja szerint „B” törzskönyvbe került apaállatok is, amelyek megfelelnek a surlókór-ellenállóképeség növelési programban előírt (3.9.3.) követelményeknek is. E kosok ezzel megkapják a Szövetségi hozzájárulást a mesterséges termékenyítési engedély kiadásához.

A tenyésztési programban meghatározott esetekben a törzskönyvbe került kosok további használata korlátozható, letiltható.

3.7.3. A Szövetség tagjai betartják a szakszerű apaállat használat szabályait.

3.7.4. Származási okmányok kiadása

3.7.4.1. Származási igazolást minden egyéves korban minősített, „A”, „B” vagy „K” törzskönyvi besorolású kos kaphat, illetve minden olyan nőivarú egyed, amely a törzskönyvi nyilvántartásban szerepel, és éves minősítő bírálata megtörtént és/vagy a 14 hónapos kort betöltötte.

3.7.4.2. Törzskönyvi kivonat minden olyan apaállattá minősített kosról illetve nőivarú egyedről kiállítható, amely a törzskönyvi nyilvántartásban szerepel, de éves minősítése még nem történt meg.

3.7.4.3. Első származási okmányt kizárólag az állatok tenyésztője, kosnevelő telepen nevelt kosok esetén a Szövetség igényelhet.

3.7.4.4. A kosok származási okmánya az apaállattá minősítést követően automatikusan kiállítódik.

- 3.7.5.** A Szövetség a felvett származási adatok ellenőrzése céljából rendszeresen végez származásellenőrzési vizsgálatokat.
- 3.7.5.1.** A tenyésztő vagy a Szövetség megbízásából végzett, a származás igazolására irányuló DNS vizsgálatok eredményét a vizsgálatra akkreditált laboratórium eredeti vizsgálati jegyzőkönyve alapján fogadja el a Szövetség.
- 3.7.5.2.** Amennyiben a származással kapcsolatban kétség merül fel, a Szövetség származásellenőrzési vizsgálatot rendelhet el.
- 3.7.5.3.** Amennyiben a tenyésztő nem járul hozzá a származásellenőrzési vizsgálat elvégzéséhez, akkor a 3.7.6.3. és a 3.8.7. szakaszban foglaltakat kell alkalmazni.
- 3.7.6.** Amennyiben a tenyésztőnél a törzskönyvi nyilvántartásban lévő anyáktól született utódok vizsgálata során:
- 3.7.6.1.** 10%-nál kisebb arányú hibás származást állapítottak meg, a hibás származású egyedek származási adatait az Adatbankból törölni kell.
- 3.7.6.2.** 10-20% közötti hibás származás esetén a vizsgált ellési ciklusban született összes nem bizonyított származású egyed származási adatait az Adatbankból törölni kell.
- 3.7.6.3.** A 20% feletti hibás származás hamis adatközlésnek minősül és ennek megfelelően a 3.8.7. szakasz szerint kell eljárni, és a származásellenőrzési vizsgálat alapján bizonyított származású egyedek kivételével a vizsgált ellési ciklusból származó összes egyed származási adatait az Adatbankból törölni kell.
- 3.7.6.4.** Az 50% feletti hibás származás a tenyésztési program szabályainak súlyos megsértését jelenti, ezért az Elnökség köteles azonnal felfüggeszteni a törzskönyvezési munkát és a soron következő Küldöttközgyűlésnek javasolni a tagsági viszony kizárással történő megszüntetését, és az adott ellési ciklusból származó összes egyed származási adatait az Adatbankból törölni kell.
- 3.7.7.** A tagok törzskönyvezett állományból tenyészállatot csak származási okmánnyal és tenyészállat vásárlási jegyzőkönyvvel adnak el vagy vesznek, és a jegyzőkönyv egy példányát az értékesítést követő egy hónapon belül a területileg illetékes instruktornak átadják.
- 3.7.8.** Az előállított tenyészállatok állategészségügyi státuszát a tenyésztő szavatolja.
- 3.8. Szankciók a tenyésztési-törzskönyvezési munkák szabálytalan végzésével kapcsolatban**
- A tenyésztésvezető határozatban értesíti a tagot az alkalmazott szankcióról:
- 3.8.1.** ha a tenyésztési programban rögzített adatgyűjtési és -szolgáltatási feladatot a tenyésztő nem teljesíti;
- 3.8.2.** ha a tenyésztő hamis tenyésztési és termelési adatokat szolgáltat;

3.8.3. ha a tenyésztő által tartott tenyészállatok tartási, takarmányozási körülményei nem felelnek meg a környezet- és természetvédelmi, állatjóléti, állatvédelmi követelményeknek;

3.8.4. ha tenyészállat eladáskor a 3.7.7. bekezdés előírásait nem tartják be;

3.8.5. ha a tenyésztő nem vesz részt a Tenyésztési Program által előírt kötelező képzéseken (3.4.6);

3.8.6. ha a tenyésztő nem tartja be a központi kosnevelés szabályait (3.10.8).

3.8.7. A szabálytalanságot (3.8.1.-3.8.6) elkövető tenyésztőtől

- első esetben a határozat dátumától számított egy évre,

- második esetben a határozat dátumától számított három évre

megvonásra kerül a tenyészállat forgalmazási jog. A tenyésztő ezen időszak alatt származási okmányt nem igényelhet, tenyészállatot nem értékesíthet.

A 3.7.6.3. szakasz miatt megvont tenyészállat forgalmazási jog csak akkor érvényesíthető újra – és a szankció időtartama alatt született egyedek származása csak akkor válik hitelessé – ha a tenyésztő saját költségén végzett származásellenőrzési vizsgálat eredmény 10%-nál kisebb arányú hibás származást mutat.

- harmadik esetben az Elnökség előterjesztése alapján a Küldöttközgyűlés dönt a tagsági viszony kizárással történő megszüntetéséről.

3.8.8. A tenyésztő a döntés ellen a Tenyésztők Tanácsához fellebbezhet, kivéve 50%-nál nagyobb hibás származás esetén (3.7.6.4.), amikor is fellebbezésnek nincs helye.

3.9. A surlókérral szembeni rezisztencia növelése

3.9.1. Előzmények

A surlókór (scrapie) az ún. TSE (Transmissible Spongiform Encephalopathy) betegségcsoportba tartozik, nem öröklődő betegség, kifejlődéséhez fertőző ágens jelenléte és öröklött hajlam szükséges. A betegség valószínűleg egy kóros prionfehérje elfogyasztása és szervezeten belüli felhalmozódása következtében alakul ki. A betegség kialakulásáig általában hosszú idő telik el.

A prionfehérje DNS vizsgálatával öt genetikai változat azonosítható (ARR, AHQ, ARH, ARQ, VRQ), melyek eltérő surlókór rezisztenciával párosulnak. Minden egyed két genetikai változattal rendelkezik (genotípus), egyiket az egyik, másikat a másik szülőtől örökli.

A két ARR alléllal rendelkező juhok (ARR/ARR) gyakorlatilag ellenálló surlókérral szemben, legfogékonyabbak a VRQ/VRQ típusú egyedek. A prionfehérje genotípusok öt rizikócsoportba sorolhatók (1. táblázat).

1.táblázat: A prionfehérje genotípusok és a betegség megjelenésének valószínűsége rizikócsoportok szerint

Rizikó-csoport	Genotípus	A surlókór klinikai megjelenésének valószínűsége
R1	ARR/ARR	az egyed és az utód megbetegedése nagyon kis valószínűségű
R2	ARR/AHQ ARR/ARH ARR/ARQ	az egyed és az utód megbetegedése kis valószínűségű
R3	AHQ/AHQ AHQ/ARH AHQ/ARQ ARH/ARH ARH/ARQ ARQ/ARQ	az egyed megbetegedése kis valószínűségű, de az utódok közül néhány veszélyeztetett lehet a másik szülő genotípusától függően
R4	ARR/VRQ	az idetartozó genotípusú egyedeknél már előfordulhat surlókór, és az utódok megbetegedési esélye nagyobb, mint az R3-as csoportban
R5	AHQ/VRQ ARH/VRQ ARQ/VRQ VRQ/VRQ	a betegség kockázata a legnagyobb

Mindent meg kell tenni a betegség magyarországi kialakulásának, elterjedésének megakadályozása érdekében.

Ennek elemei:

- TSE gyanús esetek bejelentési kötelezettsége (állattartó, forgalmazó)
- 18 hónaposnál idősebb korú elhullott, kényszervágott, házi fogyasztásra levágott juhok meghatározott rendszer szerinti vizsgálata (monitoring rendszer) (állattartó, vágóhely: nyilvántartás, bejelentés; állatorvosi hálózat: végrehajtás)
- Szelekció a fogékony genotípusok eliminálására illetve az ellenálló genotípusok elterjesztésére (tagok)

Tenyésztési programunk a szelekciós eljárásra terjed ki.

3.9.2. A korábbi vizsgálatok eredményei

A Szövetség 2004 óta végez vizsgálatot a prionfehérje genotípusok meghatározására. A folyamatos szelekció következményeként a kedvező ARR allél gyakoriságának növekedésében illetve a fogékony VRQ allél csökkentésében jelentős javulás tapasztalható.

2. táblázat: Az ARR, ARQ és VRQ allélek gyakorisága és az R1 és R5 rizikó csoportok százalékos előfordulása egyes fajtákban (2016)

Fajta	2016					
	n	ARR	ARQ	VRQ	R1 (%)	R5 (%)
Magyar merinó	2041	74,4	21,8	0,3	54,0	0,0
Német húsmerinó	642	83,7	10,4	0,3	68,5	0,2
Landschaf merinó	324	66,8	27,3	0,3	45,7	0,3
Berrichon du cher	424	89,5	9,2	0,0	79,2	0,0
BMC	58	94,8	3,4	0,0	91,4	0,0
Charollais	107	73,8	25,2	0,9	58,9	0,0
Dorper	48	20,8	63,5	2,1	10,4	2,1
Fehér dorper	13	26,9	73,1	0,0	15,4	0,0
Ile de France	1554	92,7	6,0	1,1	85,5	0,1
Német feketefejű	215	90,9	9,1	0,0	82,3	0,0
Shropshire	21	83,3	14,3	0,0	61,9	0,0
Suffolk	760	83,6	14,9	0,0	70,3	0,0
Texel	59	90,7	5,9	1,7	81,4	0,0
Bábolna tetra	11	68,5	14,8	5,6	40,7	0,0
Lacaune	374	90,8	8,0	0,0	81,6	0,0
Brit tejelő	32	43,8	14,1	0,0	9,4	0,0
Tejelő cigája	22	43,2	43,2	9,1	18,2	13,6
Cigája	536	52,3	42,2	0,3	27,2	0,2
Cikta	163	10,4	79,8	0,0	1,8	0,0
Hortobágyi racka	645	34,7	34,8	3,2	13,0	3,4
Gyimesi racka	182	75,5	18,1	2,5	54,4	1,6

3.9.3. A korábbi vizsgálati adatok és az EU előírások figyelembevételével az összes Magyarországon tenyésztett fajtánál egységesen a következő tenyésztési programot alkalmazzuk:

- Az összes továbbtartásra meghagyott kos genotipizálását el kell végezni és apaállattá csak az R1-R3 rizikócsoportba tartozó kosokat szabad minősíteni.
- A VRQ allélt hordozó állatok csak levágás céljából hagyhatják el a tenyészetet.

3.9.4. Genotípus vizsgálatok és adatrögzítés

A Szövetség az ISAG által akkreditált laboratóriumok DNS vizsgálati eredményeit ismeri el.

A vizsgálatok igénylését a Szövetség által előírt bizonylaton, az állat teljes azonosítójának, fajtakódjának feltüntetésével kell végezni.

A Szövetség a laboratóriumtól kapott genotípus adatokat az Adatbankban az egyedhez rögzíti és a származási okmányokon feltünteti.

3.9.5. Tenyészet minősítés

Azok a tenyészetek, amelyek a surlókór rezisztenciára végzett szelekció során jelentős eredményt értek el, a következő surlókór mentességi kategória minősítésre jogosultak:

I. surlókór mentességi fokozat:

Csak R1 és R2 besorolású anyák vannak a tenyészetben és legalább 3 éve minden utód kizárólag ARR/ARR homozigóta törzskosoktól születik.

II. surlókór mentességi fokozat:

A tenyészetben legalább 3 éve minden utód kizárólag ARR/ARR homozigóta törzskosoktól születik.

III. surlókór mentességi fokozat:

A tenyészetben legalább 3 éve minden utód kizárólag ARR/ARR homozigóta és/vagy ARR/ARH illetve ARR/AHQ heterozigóta törzskosoktól születik.

3.9.6. A surlókór rezisztencia allélok öröklődése

A surlókór rezisztencia a vércsoportokhoz hasonló módon öröklődik, azaz az utód az egyik allélt az apjától, a másik allélt az anyjától öröklí. Ezért ha az egyed olyan genotípussal rendelkezik, amely a szüleitől nem származhat, az hibás származásra utal, így tenyészállattá nem minősíthető, származási okmányt nem kaphat.

Pl. R1/ARR/ARR szülőitől nem származhat R3/ARQ/ARQ utód vagy R3/ARQ/ARQ szülőktől pedig nem származhat R1/ARR/ARR genotípusú egyed. Tehát a szülők alléljainak meg kell jelenni az utódok genotípusában, a szülőktől eltérő allélt nem tartalmazhatnak.

3.10. A védett őshonos és veszélyeztetett juhajták fenntartásával kapcsolatos rendelkezések

3.10.1. A védett őshonos (cigája, tejelő cigája, cikta, hortobágyi racka, gyimesi racka) és veszélyeztetett (magyar merinó) juhajták fajtaleírását, a kosok „A”, az anyajuhok „A” és „B” törzskönyvbe kerülésének feltételeit és a törzskönyvvezési adatfelvételezés rendjét a tenyésztési program 1. és 2. melléklete tartalmazza.

3.10.2. Fajtaazonosság vizsgálatának módszere illetve annak igazolása

Fajtaazonosnak tekinthetők a törzskönyvi nyilvántartásba vett egyedek, törzskönyvi besorolásuktól függetlenül, ha az alábbi fajtakódokat képviselik:

magyar merinó	10
cigája:	90
tejelő cigája	57
cikta	91
fehér hortobágyi racka	92
fekete hortobágyi racka	93
gyimesi racka	94

A DNS vizsgálat alapján történő fajtaazonosság megállapítás kidolgozásáig a törzskönyvi nyilvántartás képezi a fajtaazonosság bizonyítását.

A következő genotípusok a védett őshonos és veszélyeztetett fajták melléktörzskönyveiben szerepelnek, törzskönyvi besorolásuktól függetlenül a fajtákhoz tartozó egyedeknek tekintjük ezeket. A fajtakód feltüntetésével igazolás adható ki ezen egyedek számára, hogy ezek az adott fajta egyedei. (A fajtakódok technikai jellegűek, valójában nem keresztezésről van szó, hanem ismeretlen származású ősökről).

magyar merinó	1000, 1001, 101
cigája:	9000, 9009, 9001, 909
tejelő cigája	5700, 5705, 5709, 579
cikta	9100, 9109, 9101, 919
fehér racka	9200, 9209, 9201, 929
fekete racka	9300, 9309, 9301, 939
gyimesi racka	9400, 9409, 9401, 949

A Szövetség – kérésre – a fajtához tartozást a törzskönyvi nyilvántartás alapján igazolja. Az igazolás tartalmazza a védett őshonos és veszélyeztetett fajta megnevezését, a tenyésztéskódot, a törzskönyvi nyilvántartásban szereplő állatok ENAR azonosítóit és fajtakódjait, a tenyésztésvezető vagy az általa megbízott személy aláírását, a kiállítás dátumát és a Szövetség bélyegzőjét.

3.10.3. A nukleusz tenyészetek és állományok kijelölésének elvei

A védett őshonos és veszélyeztetett fajták nukleusz állományait (tenyészeteit) a tenyésztésvezető javaslata alapján a Tenyésztők Tanácsa hagyja jóvá a következő szempontok figyelembevételével:

- **Nukleusz állományba** az „A” és „B” törzskönyvbe tartozó anyajuhok és az „a” és „b” besorolású jerek tartoznak.
- Kis létszámú – veszélyeztetett (cikta, tejelő cigája) fajták esetén a törzskönyvbe nem sorolt anyajuhok és jerek is a nukleusz állomány részét képezhetik.
- Azok a tenyészetek jelölhetők ki **nukleusz tenyészetnek**, amelyekben a törzskönyvezés feltételei biztosítottak, a tartási körülmények a fajta tartásának megfelelőek, az egyedek származása megbízható, vállalják az általuk tenyésztett fajta megőrzésének, fenntartásának érdekében meghozott Szövetségi intézkedések végrehajtását, és a törzskönyvi ellenőrzésben tartott nőivarú állatok legalább 75%-a nukleusz állományba tartozik.
- A nukleusz állománynak kijelölt tenyészeteket a Szövetségnek évente felül kell vizsgálni.

A nukleusz tenyészeti címet a Tenyésztők Tanácsa visszavonhatja, amennyiben a tenyészet nem tesz eleget a fajtafenntartás követelményeinek és a tenyésztési program előírásainak.

3.10.4. Védett őshonos és veszélyeztetett juhajták génbankja

A védett őshonos és veszélyeztetett juhajták génbankját a törzskönyvezett juhállomány és a mélyhűtötten tárolt szaporítóanyagok képezik.

Mindegyik fajtában fel kell térképezni a genealógiai vonalakat – esetleg családokat –, és ezek fenntartásáról, meghatározott terv szerint, gondoskodni kell. A vonalak fenntartásával kapcsolatos intézkedéseket a nukleusz tenyészeteknek feltétlenül be kell tartaniuk.

A Tenyésztési Hatóság által elismert – mélyhűtött szaporítóanyagokat tartalmazó – „in vitro” génbank számára a tenyésztésvezető jelöli ki azokat az egyedeket (mindkét ivarban), amelyekről mélyhűtésre szánt szaporítóanyagot vesznek. Ezen egyedek tartói kötelesek lehetővé tenni a szaporítóanyag vételét.

3.10.5. A törzskönyvi besorolás rendje, a védett őshonos juhajták génkészleteinek felderítése, hasznosítása

A törzskönyvi besorolás a származás és a törzskönyvbe kerülés feltételeinek teljesítése alapján történik, a törzskönyvezési szabályzat 5. pontja alapján.

Új – eddig a törzskönyvben nem szereplő – nőivarú egyedek, állományok felvétele az ismeretlen származású védett őshonos juhokra vonatkozó fajtakóddal történhet (háromjegyű fajtakódot kapnak: fajtakód+9), „E” besorolással a törzskönyvezési szabályzat 6.2.1.2. pontja szerint. Ezek utódai – a törzskönyvezési szabályzat előírásainak teljesítése esetén – bekerülhetnek a fajta „B” törzskönyvébe (a fajta melléktörzskönyvébe), és második generációs utódaik – az összes fajtára érvényes szabályok szerint – kerülhetnek csak a fajta „A” törzskönyvébe.

Indokolt esetben a fajta „B” törzskönyvébe (melléktörzskönyvbe) kerülhetnek azok a védett őshonos fajtájú kosok, melyek az „A” törzskönyvben nem szerepelnek, de amelyeket fenotípusuk és utódaik alapján javasoltak a fajta tenyésztésébe bevonni. A kosok „B” törzskönyvbe vételének szándéka esetén a törzskönyvezési szabályzat 5.2.2. pontja szerint kell eljárni.

Indokolt esetben más országokból származó egyedek felhasználhatóak a magyarországi populációk fenntartásához, genetikai varianciájuk szélesítéséhez, a tenyésztésvezető előzetes írásos engedélye alapján.

3.10.6. Vonalak fenntartása, párosítási terv elkészítésének elvei, a szelekció rendje

Minden tenyésztő, aki védett őshonos és veszélyeztetett juhajtát tart, köteles évente párosítási tervet készíteni a régióvezető irányításával, és azt jóváhagyásra megküldeni a tenyésztésvezetőnek.

A párosítási terv elkészítésekor figyelembe kell venni, hogy az „A” és „B” törzskönyvben szereplő anyajuhokat és az „a” és „b” besorolású jereket fajtaazonosítóval kell termékenyíteni, ez alól indokolt esetben írásos kérelemre a tenyésztésvezető adhat felmentést.

A kérelemnek tartalmaznia kell:

- a felmentés indokát,
- a fajtafenntartásból időszakosan kivonandó állatok egyedszámát, azonosítóit,
- a felmentés időtartamát.

A nukleusz tenyészetek – a Tenyésztők Tanácsa rendelkezése szerint – kötelezhetőek egyes vonalak fenntartására, azaz a vonal fenntartása érdekében végrehajtott párosítási terv megvalósítására.

A vonalak arányos fenntartása és a párosítási tervek elkészítése a beltenyésztettség folyamatos figyelése mellett történjen. A Szövetség a védett őshonos és veszélyeztetett fajták vonalait, illetve az egyes vonalokhoz tartozó törzskosokat évente közzéteszi.

3.10.7. Az apaállat használat szabályai

A védett őshonos és veszélyeztetett fajták esetében a Szövetség külön szabályokat nem határoz meg, a Tenyésztési Program 3.7. pontja, illetve a Törzskönyvezési szabályzat 5.1. – 5.3. pontjai érvényesek a védett őshonos és veszélyeztetett fajták esetében is.

3.10.8. A központi apaállat nevelés szabályai

A tenyészkosok felnevelése olyan központi kosnevelő telepeken történhet, melyek üzemeltetőjével a Szövetség szerződést köt.

A központi kosnevelés célja a genetikailag legértékesebb egyedek egységes körülmények között történő felnevelése az éveskori minősítésig, a fajták fenntartása és genetikai sokszínűségének megőrzése érdekében.

A tenyésztő ellési ciklusonként köteles valamennyi „a” minősítésű kosbárányt bemutatni az instruktornak és a régióvezetőnek. A régióvezető a tenyésztővel és az instruktoral közösen jegyzőkönyvet készít a tenyésztésvezetőnek, hogy mely egyedeket javasolják központi felnevelésre.

A tenyésztésvezető a javaslatok alapján kijelöli a kosbárányokat a központi felnevelésre, és erről határozatban értesíti a tenyésztőt.

A tenyésztő a kijelölt egyedeket köteles a kosnevelő telepre beszállítani, melyeket a Szövetség felvásárol, amennyiben megfelelnek a beszállítási feltételeknek.

Azok az „a” minősítésű kosbárányok, amelyek nem lettek bemutatva, illetve a kijelölés ellenére nem lettek beszállítva a kosnevelő telepre, azok a későbbiekben nem minősíthetők, származási okmányt nem kaphatnak.

A központi kosnevelés szabályainak be nem tartása szankciót von maga után (3.8.6.)

3.10.9. Az Adatbankba történő adatküldés módja és rendje

A védett őshonos és veszélyeztetett fajták esetében ugyanúgy kell eljárni, mint minden más fajta esetében: a Szövetség instruktorai illetve központi munkatársai on-line rögzítik az adatokat a Szövetség számítógépes adatbázisába, amelyek ezzel az Adatbank részévé válnak. A Szövetség biztosítja a tenyésztési illetve más hatóságok számára az on-line hozzáférést az Adatbankhoz.

3.10.10. Tenyészállat forgalmazás, behozatal és kivitel, illetve export és import szabályai

Tenyészállat forgalmazás belföldön – a többi fajtához hasonlóan – csak tenyészállat vásárlási jegyzőkönyvvel és származási okmánnyal történhet.

Tenyészállat behozatal és kivitel, illetve export és import csak a Szövetséghez és a Tenyésztési Hatósághoz benyújtott előzetes írásos kérelem alapján, a tenyésztésvezető hozzájárulásával és a tenyésztési hatóság engedélyével történhet, a hatályos vonatkozó jogszabályok alapján. Alapelv, hogy a nukleusz egyedek csak kivételes esetben kerülhetnek külföldre.

3.10.11. Védett őshonos fajták tartási feltételei

A védett őshonos fajtájú törzskönyvezett juhokat – in situ tartás – legelőre alapozott extenzív tartásmódban kell tartani (nyáron legelőn tartás, télen illetve termékenyítésre történő előkészítéskor, vemhes és bárányokat nevelő és tejtermelő anyajuhok esetén széna és gazdasági abrak felhasználásával). Amennyiben a tartásmód nem felel meg az extenzív tartás és az állatjóléti szabályok követelményeinek, a tenyészet nukleusz státuszát vissza kell vonni.

3.10.12. A vágóállat fajtához tartozás igazolásának rendje, igazolási mintája

A Szövetség csak a nyilvántartásában szereplő állatokról ad ki fajtához tartozásról igazolást a 3.10.2 pont szerint.

3.10.13. Tenyészetek felszámolása esetén követendő szabályok

Amennyiben a tenyésztő részben értékesíteni kívánja, vagy fel akarja számolni állományát, köteles a Szövetségnek írásban bejelenteni annak érdekében, hogy a fajta fenntartása szempontjából a legkedvezőbb értékesítést lehessen alkalmazni, és az állomány értékes egyedei megfelelő új tulajdonos kezére jussanak.

A kijelölt nukleusz állományok felszámolása tilos, az állomány részben vagy egészben csak olyan új tulajdonos(ok)nak adható el, aki(k) maradéktalanul vállalja/vállalják az előírt kötelezettségeket és az egyedek továbbtenyésztését.

A bejelentés nélküli értékesítés, állományfelszámolás a Szövetségből történő kizárást von maga után.

Mellékletek:

1. melléklet: A törzskönyvezési adatok felvétele fajtánként
2. melléklet: Az egyes fajták fajtaleírása, törzskönyvbe kerülésének feltételei, kizáró okai
3. melléklet: Teljesítményvizsgálati szabályzat

MAGYAR JUHTENYÉSZTŐK ÉS KECSKETENYÉSZTŐK SZÖVETSÉGE

Cím: 1134 Budapest, Lőportár u. 16., Levélcím: 1242 Bp. Pf. 365
Tel.: (061) 412-5030, Fax: (061) 412-5031, E-mail: iroda@mjksz.hu www.mjksz.hu

A Tenyésztési Program Törzskönyvezési Szabályzata

JUH

2021. 04. 01

1. A törzskönyvezés célja: A juh hústermelő, gyapjútermelő és tejtermelő képességével kapcsolatos öröklődő értékmérő tulajdonságok és az ezek kialakításában szerepet játszó tényezők nyilvántartása olyan módon, hogy az egyes egyedek tenyésztési értéke felismerhető legyen, és ezáltal az egész állomány nemesítése, termelőképességének fokozása, illetve a védett őshonos és veszélyeztetett fajták fenntartása lehetővé váljon. Mások számára meggyőző módon, közhitelűen bizonyítja az egyed tenyésztési értékét.

2. A törzskönyvezés kiterjed a Szövetség tenyésztési programjába felvett elismert vagy elismerésre bejelentett fajtákra.

3. Fogalom meghatározások

3.1. Törzskönyv: az elismert tenyésztő szervezet által vezetett - a Tenyésztési Hatóság által hitelesített - közokirat, amely az elismert vagy elismerésre bejelentett fajtájú fajtatiszta tenyészállatok tenyésztési adatainak nyilvántartására és igazolására szolgál.

3.2. Törzskönyvezés: a tenyésztési adatok hiteles gyűjtése, törzskönyvben történő nyilvántartása, feldolgozása, rendszerezése, igazolása és közzététele.

3.3. Tenyésztési adat: állatfajok egyedeinek törzskönyvben nyilvántartott, az egyed tartási helyére, származására, küllemére, teljesítményére, tenyésztési értékére, tenyésztőjére és tulajdonosára vonatkozó bejegyzés.

3.4. Törzskönyvezett állomány: a törzskönyvben nyilvántartott egyedek összessége, amelyekről tenyésztési adatokat gyűjtenek.

3.5. Törzskönyvi ellenőrzött állomány: a tagok tenyészeteiben tartott juhegyedek összessége, amelyekről tenyésztési és teljesítményvizsgálati adatokat gyűjtenek.

3.6. Tenyészállat: olyan, azonosító számmal vagy jellel ellátott és nyilvántartott állat, amely egyedileg azonosítható, és amelynek szüleit és nagyszüleit törzskönyvbe vették vagy jegyezték be, és törzskönyvezhető.

3.7. Apaállat: az a hímivarú tenyészállat, amelyet az elismert tenyésztő szervezet a tenyésztési programjában előírtak szerint annak minősít.

3.8. Mesterséges termékenyítési engedély: olyan közokirat, amelynek birtokában lehet az apaállattól a mesterséges termékenyítő állomásokon spermát nyerni.

3.9. Országos Adatbázis: a tenyészetek, a tartási helyek, az állatok, az állatmozgások nyilvántartására, valamint az ezekkel kapcsolatos adatok kezelésére, feldolgozására és az arra jogosultak részére adat szolgáltatására létrehozott TIR, ENAR és BIR rendszerek központi számítógépes adatbázisa.

3.10. Országos Állattenyésztési Adatbank: a törzskönyvezett állományok tenyésztési, teljesítményvizsgálati adatait tartalmazó központi számítógépes adatbázis (továbbiakban: Adatbank).

4. Törzskönyvezési munka feltételei

- Törzskönyvi adatokat a Szövetség tagjainak tenyészeiben tartott, a Tenyésztési Programban szereplő fajtájú és genotípusú állomány egyedeiről lehet gyűjteni.
- A tenyésztési program keretében végzett vizsgálatokat csak a törzskönyvezett állomány tenyésztési eseménynek megfelelően jól elkülönített részén lehet végezni.
- A Szövetség minden tagja köteles törzskönyvi alapadatgyűjtést folytatni ellenőrzésben tartott állományáról. Az adatgyűjtés módjának, az állatok jelölésének, a vezetett bizonylatoknak meg kell felelni a hatályos jogszabályoknak, a törzskönyvezési és a teljesítményvizsgálati szabályzatnak, és a Tenyésztők Tanácsa határozatainak.
- A tenyésztő köteles lehetővé tenni a Szövetség munkatársai és a hatóságok képviselői számára az adatokba való folyamatos betekintést és az ellenőrzés feltételeit.
- A tenyésztő rendelkezzen a törzskönyvezési munka végzéséhez szükséges tárgyi és személyi feltételekkel, melyet a régióvezető és az instruktor folyamatosan ellenőriz és jegyzőkönyvben rögzít.
- Az állatok tartása és takarmányozása tegye lehetővé azok genetikai képességének megismerését.

5. Törzskönyv alapítása

A Szövetség törzskönyvet alapít minden olyan elismert vagy elismerésre bejelentett fajtára, amelyet a Szövetség tenyésztési programjába felvett.

A törzskönyv „A” részből (főrész) illetve „B” részből (mellékrész) áll.

„K” besorolást kapnak az apaállatnak minősített „A” törzskönyvbe nem került kosok, valamint „E” besorolással (ellenőrzött állomány) jelöljük a törzskönyvbe nem került, de tenyésztési-teljesítményvizsgálati ellenőrzés alatt álló egyedeket.

Minden egyéb jelzés ("a", "b", "x") technikai jellegű, azt jelentik, hogy az egyed még nem került törzskönyvbe, mivel még nem teljesítette az összes előírt követelményt.

5.1. Az "A" törzskönyvbe kerülnek

- azok az egyedek, amelyeknek származását és termelési adatait közhitelűen lehet bizonyítani és jelölésük megfelel a Tenyésztési Program előírásainak;
- azok a kosok és anyajuhok, amelyeknek szülei és nagyszülei ugyanazon fajta „A” törzskönyvében szerepelnek, illetve
- azok az anyajuhok, amelyeknek legfeljebb anyjuk és anyai nagyanyjuk szerepel a fajta „B” törzskönyvében, de apjuk és többi nagyszülőjük az „A” törzskönyvben vannak nyilvántartva, és amelyek génhányada a 93,75%-ot eléri, valamint ezen anyajuhok utódai;
- azok az egyedek, amelyek a fajtaleírásnak megfelelnek és teljesítették a fajtára előírt törzskönyvbe kerülési feltételeket;
- a külföldről származó fajtatiszta egyedek, ha a származási ország elismert származási okmányát honosították, akár élő állatról, akár szaporítóanyagról (sperma, embrió) van szó, és tenyészállat esetén abban az esetben, ha a fajta Tenyésztési Program szerinti

fajtaleírásának és a Magyarországon felvett adatai a törzskönyvbe kerülési feltételeknek megfelelnek;

- védett őshonos fajták esetén az ugyanazon fajta „B” törzskönyvében szereplő apától és „A” törzskönyvébe került anyától született utódok, ha a fajtára vonatkozó törzskönyvbe kerülési feltételeket teljesítették.

5.2. A "B" törzskönyvbe kerülnek

5.2.1. azok a nőivarú egyedek, amelyek

- származási és termelési adatait közhitelűen lehet bizonyítani és jelölésük megfelel a Tenyésztési Program előírásainak;
- ismert származásúak és apjuk „A” minősítésű;
- teljesítették a fajtára előírt törzskönyvbe kerülési feltételeket;
- a fajtaleírásnak megfelelnek;
- az adott fajta génhányadának 75%-át elérik.

5.2.2. azok a védett őshonos fajtájú hímivarú egyedek, amelyek

- nem teljesítették az adott fajta „A” törzskönyvbe kerülésének feltételeit;
- a tenyésztő, az instruktor és a régióvezető a kos tenyésztésbevétele előtt jegyzőkönyvben kérelmezte „B” törzskönyvbe vételét teszt párosításra;
- a teszt párosításból származó utódokat bemutatta bírálatra a 6.2.5. szerinti bizottságnak;
- a bizottság az utódok elbírálása alapján jegyzőkönyvben javaslatot tett a kos törzskönyvként történő használatára;
- a tenyésztésvezető engedélyezte a „B” törzskönyvbe kerülést és a kos törzskönyvként történő használatát.

5.3. „K”, azaz köztenyésztésre használható besorolást kapnak azok a kosok:

- a) amelyek apja az „A” illetve anyja ugyanazon fajta „A” vagy „B” törzskönyvében szerepel, valamint
- b) azok az „A” törzskönyvbe került apától született R₁ kosok, amelyek anyja és anyai nagyszülei a törzskönyvi nyilvántartásban szerepelnek, ha cseppvér vagy fajtaátalakító keresztezés keretében a Tenyésztők Tanácsának engedélyével állították elő (Tenyésztési Program 3.2.2.1. és 3.2.2.2. pontja);

és

- c) amelyeket 105 – 180 napos kor között – ha addig a tenyésztési programban a fajtára (1. mellékletben) előírt teljesítményvizsgálatokat elvégezték és elérték a fajtára előírt növendékkori súlyt – a régióvezető, az instruktor, valamint a tenyésztő fenotípusosan elbírált (6.2.5.1.) és jegyzőkönyvben apaállattá minősített, azaz „K” besorolást javasolt, vagy
- d) amelyek éves korban minősítve a fajtára vonatkozó „A” törzskönyvbe kerülési feltételeket nem teljesítették, de küllemi bírálatuk során legalább 86 pontot értek el és éves súlyuk elérte a fajtaleírásban meghatározott minimumot, vagy
- e) tejhasznú fajták esetében, amelyek növendékkori (5.3.c) és éveskori (5.3.d) minősítése megelőzi az („A” vagy „B” besorolás várományos) anyjuk végleges törzskönyvbe sorolását (legkésőbb az anyajuh 2. laktációjának zárásáig).

Szintén „K” besorolást kapnak a Tenyésztők Tanácsa által engedélyezett, árutermelő keresztezési programok számára előállított speciális fajtakonstrukciójú kosok, amelyek a keresztezési programban előírt feltételeknek megfelelnek. Ezek a kosok csak a keresztezési programban résztvevő tenyészetekben használhatóak.

A „K” besorolású kosok **tenyészállat előállításra nem** használhatóak, kizárólag árutermelés céljára.

5.4. Az „E” adatbázisban találhatóak a 3.5. szakasz szerinti törzskönyvi ellenőrzött állomány törzskönyvbe nem került egyedeinek adatai.

5.4.1. Az „E” adatbázisba azok a **nőivarú** egyedek kerülnek, amelyek

- nem teljesítették a fajtára vonatkozó törzskönyvbe kerülési feltételeket;
- az adott fajta génhányadának 75%-át nem érik el.

Az „E” besorolású anyák nőivarú utódai a „B” törzskönyvbe kerülhetnek, a „B” törzskönyvbe kerülés előírt feltételeinek (5.2.1.) teljesítése esetén.

5.4.2. Az „E” adatbázisba kerülnek azok a **kosok**, amelyek

- apja és/vagy anyja (kivéve 5.3/b.) az „E” adatbázisban szerepel;
- az 5.3. szakasz c) pontja szerint nem minősültek apaállattá;
- az 5.3. szakasz d) pontjában előírt 86 bírálati pontot nem érték el és/vagy éves súlyuk nem érte el az előírt minimum paramétert, akkor is, ha növendékkori minősítésük alapján „K” besorolást kaptak.

Ezek a kosok nem minősíthetők apaállattá, származási okmányt nem kapnak, csak vágóállatként értékesíthetők.

6. Törzskönyvezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtásának rendje

6.1. Alapadat-gyűjtés

6.1.1. A tenyésztő feladata

- A tenyésztő kötelessége írásban értesíteni az instruktort minden egyes tenyésztési eseményről legalább 10 nappal az esemény előtt, és a tenyésztéssel, törzskönyvezéssel kapcsolatos adatszolgáltatást folyamatosan biztosítani.
- A tenyésztő feladata és kötelessége gyűjteni, vezetni és az adatok keletkezésétől illetve az adott esemény végétől számított egy hónapon belül az instruktornak átadni juhegyedeinek általa felvételezett tenyésztési és teljesítményvizsgálati adatait (6.2.2. – 6.2.4. szakasz szerint).
- Adatgyűjtésre csak a Szövetség által biztosított bizonylatok és nyomtatványok, továbbá az instruktor által számítógéppel készített adatfelvételi listák használhatóak.

A tenyésztő hibájából származó adatvesztés következményei a tenyésztőt terhelik.

6.1.2. Az instruktor feladata

- A tenyésztő által gyűjtött tenyésztési adatok átvétele, az adatok ellenőrzése, az Adatbankba történő számítógépes feldolgozása az átvételtől számított 15 napon belül.

- Teljesítményvizsgálati adatok felvétele illetve átvétele, az adatok ellenőrzése, az Adatbankba történő számítógépes feldolgozása a felvételt illetve átvételt követő 15 napon belül.
- Az instruktorkor nem dolgozhatja fel azokat a tenyésztési és a tag által felvételezett teljesítményvizsgálati adatokat, melyek keletkezésétől vagy az adott esemény végétől számított 90 nap eltelt.
- A Tenyésztési programban az instruktorok számára előírt teljesítményvizsgálatok végzése.
- Számítógépes nyilvántartási naplók, egyedi törzskönyvi lapok, értékelések és a program segítségével előállítható listák készítése és eljuttatása a tenyésztők részére.
- A bizonylatok átvétele, megőrzése, rendszerezése és az öt évnél régebbi dokumentumok továbbítása a Szövetség archívumának.

6.1.3. A régióvezető feladata

- A régióhoz tartozó tenyészetek és instruktorok szakmai ellenőrzése, koordinálása.
- A hatósági tenyészet-felülvizsgálatok koordinálása, a szövetségi tenyészet-felülvizsgálatok végzése.
- Éves származásellenőrzési ütemterv elkészítése és végrehajtása.
- Növendékkori és éves bírálatok vezetése.
- A kifejlettkori minősítési adatok felvételezése és az Adatbankba történő feldolgozása 15 napon belül.

6.1.4. A tenyésztésvezető feladata

- A Szövetség tenyésztési ügyeinek irányítása, koordinálása, felügyelete.
- A származási okmányok kiadásának felügyelete.
- A Szövetség tenyésztési döntéseihez és a tenyésztési program módosításához szükséges tenyésztési információk előkészítése, javaslatok kidolgozása.
- A tenyészállat és szaporítóanyag export és import ügyek intézése.
- A DNS minták vizsgálatra küldése és az eredmények feldolgozása, értékelése.
- A származásellenőrzési eredmények értékelése, a szükséges határozatok meghozatala.
- A tenyésztési hatósággal történő folyamatos kapcsolattartás.
- Az import és az ismeretlen származású egyedek felvétele az Adatbankba.

6.2. Törzskönyvezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása főbb munkafázisonként

6.2.1. Törzskönyvi nyilvántartásba vétel és kikerülés a törzskönyvi nyilvántartásból

6.2.1.1. Új tenyészet nyilvántartásba vétele

Új tenyészet nyilvántartásba vétele az instruktorkor és a régióvezető jóváhagyásával történhet, a törzskönyvezés és a teljesítményvizsgálatok személyi és tárgyi feltételeinek megléte esetén. A belépési nyilatkozat és tagfelvételi jegyzőkönyv alapján, valamint a tagdíj befizetésével – a tagsági viszony létesítésével – történik a tenyészet nyilvántartásba vétele.

6.2.1.2. Törzskönyvi nyilvántartásban nem szereplő egyedek nyilvántartásba vétele

3 példányos ENAR fülszámlistán kell bejelölni azokat az egyedeket, amelyeket törzskönyvi nyilvántartásba kíván a tenyésztő vetetni. Az ismeretlen származású egyedek felvétele fajtacsoport kóddal, védett őshonos állatok esetén háromjegyű kóddal (fajtakód + 9-es fajtacsoport kód) történhet. A listát, amely a törzskönyvi nyilvántartásba vétel időpontját is tartalmazza, a tenyésztő, az instruktor és az illetékes régióvezető aláírással hitelesíti, melynek egy példányát az instruktor megküldi a tenyésztésvezetőnek az Adatbankba történő felvétel céljából.

6.2.1.3. Külföldről származó egyedek nyilvántartásba vétele

Az Európai Unióból behozott tenyészállatok megőrzik eredeti fülszámukat, a harmadik országból importált juhok az érvényben lévő jelölési rendelet szerint átjelölésre kerülnek. A származási okmánnyal beérkezett import egyedek a fajta törzskönyvébe „a” törzskönyvi besorolással és 100 indexponttal kerülnek, majd a Magyarországon felvett adatai (éves súly, éves bírálat, első ellés időpontja, laktáció eredménye) alapján kerülnek végleges törzskönyvi besorolásra. Amennyiben 14 hónaposnál idősebb korban érkeztek az országba, akkor is csak a 6.2.5.2. bekezdés szerinti bizottság által végzett küllemi bírálat eredménye alapján lehet „A” törzskönyvbe sorolni az egyedeket. Az egyedeket a tenyésztésvezető a honosított eredeti származási okmány alapján veszi az Adatbank nyilvántartásába.

6.2.1.4. Más tenyészetből származó egyedek nyilvántartásba vétele

A tenyészetbe beszállított, származási okmánnyal rendelkező egyedeket a tenyésztő kérésére az instruktor veszi törzskönyvi ellenőrzésbe a származási okmányok és két példányos számítógépes lista alapján. A származási okmány nélkül beszállított egyedeket ismeretlen származásúnak kell tekinteni, ezeket a tenyésztésvezető veheti törzskönyvi ellenőrzésbe a tenyésztő kérésére három példányos ENAR lista alapján.

A tenyésztő, az instruktor és az illetékes régióvezető aláírásával hitelesített ENAR listákon be kell jelölni a törzskönyvi nyilvántartásba felveendő egyedek fülszámát, és fel kell tüntetni a törzskönyvi nyilvántartásba vétel időpontját.

6.2.1.5. A tenyészetben nyilvántartott szülőktől származó utódok nyilvántartásba vétele (bárány felvételezés)

Minden megszületett, ENAR azonosítóval ellátott egyed az Adatbankba történő felvételekor törzskönyvi nyilvántartásba kerül.

Minden újszülött bárányt születése napján ideiglenes jelöléssel kell ellátni oly módon, hogy az ellési sorrend számát az anyán és a bárányain fel kell tüntetni. A születés tényét ellési bizonylaton rögzíteni kell. A bárányokat születésük után 3 napon belül füljelzővel kell ellátni a tenyésztőnek.

Az azonosító szám sorozatszámából, ötjegyű fülszám előtagból és 2-5 számjegyű használati számból áll. A használati szám első számjegye a születési év utolsó száma, az

utána következő számok az egyedek sorszámát jelentik növekvő számsorrendben, a felhasználható fülszámokat az ENAR adatbázis adja ki.

Embrióátültetés esetén a donor anyától származó bárányok azonosító számmal történő ellátása megegyezik a fentiekben leírtakkal.

sorozatszám	fülszám előtag	használati szám
		évjárat születési sorszám
1	01025	8 117

Az egyed teljes azonosítója (sorozatszám + előtag + használati szám):

1 01025 8117

6.2.1.6. Tenyésztésre meghagyott bárányok jelölése

Minden tenyésztésre meghagyott bárányt választáskor vagy a növendékkori súly mérését követően – de legkésőbb 6 hónapos korig – tetoválni kell az alábbiak szerint:

- bal fülbe az egyedi azonosító számot,
- jobb fülbe a fülszám előtagot kell betetoválni.

A tetoválást ki kell egészíteni füljelzővel az érvényben lévő jelölési rendelet szerint. A tetoválást kizárólag az instruktor végezheti.

6.2.1.7. Az egyedek kikerülnek a törzskönyvi nyilvántartásból

- a tenyészetből történő kiszállítással;
- kieséssel;
- a tenyésztő kérelmére 2 példányos számítógépes lista alapján az instruktor vezeti ki az egyedeket a törzskönyvi nyilvántartásból;
- a tagsági viszony megszűnésével.

6.2.2. Tenyésztési tulajdonságok vizsgálata

A tenyésztési tulajdonságok vizsgálata során a tenyésztőnek a következő adatokat kell gyűjteni és nyilvántartani, a tenyésztési eseménnyel azonos időben.

6.2.2.1. Az anyajuh és a vemhes jerke tenyésztési adatai

- a pároztatás vagy termékenyítés ideje illetve a hárembeállítás időszaka (év, hó, nap);
- a termékenyítő kos teljes azonosítószáma;
- az ellés vagy vetélés ideje (év, hó, nap);
- az embriónyeres ideje (év, hó, nap);
- a született (élő és holt) bárány(ok) száma és ivara.

6.2.2.2. A törzskönyvi nyilvántartásban tartott egyed(ek)től született bárányok tenyésztési adatai nemenként

- születés dátuma (év, hó, nap);
- születés típusa (egyes, kettős, hármas, stb. iker);
- a bárány fajtája vagy genotípusa;
- a szülők teljes azonosítószáma;
- a bárány teljes azonosítószáma.

6.2.2.3. Termékenyítési (pároztatási) adatok felvételezése

6.2.2.3.1. Mesterséges termékenyítés és kézből való pároztatás esetén a termékenyítés felvételezési bizonylaton 24 órán belül rögzíteni kell

- a termékenyítés idejét;
- a termékenyítő (illetve a szaporítóanyagot adó) kos teljes azonosítóját;
- a termékenyített nőivarú juh teljes azonosítóját.

6.2.2.3.2. Háremszerű termékenyítés esetén a háremek kialakításának napján fel kell vezetni a hárembeli termékenyítés felvételezési bizonylaton

- a fedeztetés kezdetének napját (év, hó, nap);
- a termékenyítő kos teljes azonosítóját;
- a hárembe beosztott anyák teljes azonosítóját.

A hárem utolsó napján pedig fel kell vezetni

- a fedeztetés befejezésének napját (év, hó, nap).

6.2.2.4. Ellési adatok felvételezése

Az ellés felvételezési bizonylaton kell rögzíteni az ellés napján

- az anyajuh teljes azonosítóját;
- az ellés dátumát (év, hó, nap);
- a született bárányok számát;
- a született bárányok nemét;
- a született bárányok fülszámát.

6.2.3. Kiesési adatok felvételezése

Az egyed(ek) kiesésének tényét 72 órán belül a kiesés felvételezési bizonylaton kell rögzíteni.

6.2.4. Termelési tulajdonságok

Az adatgyűjtést a teljesítményvizsgálati eseményekkel azonos időben az instruktor felügyelete mellett a tenyésztőnek kell végeznie az előírt nyomtatványokon illetve a számítógéppel e munkafolyamatokra kiállított listán. Az adatfelvétel adatrögzítő számítógéppel is történhet. A méréseket a teljesítményvizsgálati szabályzat alapján kell végezni.

6.2.4.1. Testsúly mérés

Az egyed

- báránykori (30-80 napos korban);
- növendékkori (105-135 napos korban);
- egyéves (10-13 hónapos korban) és
- kifejlettkori testsúlyát (24– 48 hónapos kor között), illetve az ennél idősebb állatok esetén, azok törzskönyvbe vételekor meg kell mérni.

Vemhes jerkéket vagy anyákat a vemhesség 4-5. hónapjában nem szabad mérlegelni.

A báránykori és növendékkori testsúlyt 0,1 kg, minden más testsúlyt 1 kg pontossággal kell mérni.

6.2.4.2. Gyapjútermelési adatok vizsgálata

A gyapjútermelés vizsgálatához a következő tulajdonságok megállapítása szükséges:

- fűrsmagasság (cm)
- nyírósúly (kg)
- szálfínomság (mikrométer)

6.2.4.2.1. A fűrsmagasság felvételezése az egyed(ek) első éves növekedésű bundáján a bírálattal egyidőben történik.

6.2.4.2.2. A nyírósúly a teljes lenyírt bunda 0,1 kg pontossággal megállapított súlya a nyírás napján mérve.

6.2.4.2.3. A szálfínomság megállapításához az éves tenyészállatok bundájából az instruktornak a küllemi bírálat végzése előtt vagy azzal egyidőben fűrsmintát kell venni, és a mintákat szálfínomságvizsgálati bizonylat mellékelésével kell vizsgálatra megküldenie ivar szerint külön jegyzéken.

Az objektív szálfínomság vizsgálatot

- kosokról az egyedek lapocka- és fartájékáról
- jerkéknél az oldalközépről vett mintából kell végeztetni.

6.2.4.2.4. A törzskosok második évi teljes bundáját a régióvezetőnek genetikai bundavizsgálatra kell küldeni.

6.2.4.3. Tejtermelési adatok felvételezése

Azoknál a fajtáknál, amelyeknél a Tenyésztési Program előírja, rögzíteni kell

- a befejes dátumát és napszakát;
- a kifejt tej mennyiségét (dkg) befejesenként;
- a fejes első és utolsó napját.

Minták alapján a teljesítményvizsgálati szabályzat szerint vizsgálni lehet a

- a tej zsírtartalmát (%),
- a tej fehérjetartalmát (%).

Az ellenőrző fejeseket az instruktor felügyelete mellett a tenyésztőnek kell végezni a teljesítményvizsgálati szabályzatban meghatározott időpontokban és gyakorisággal, az általa biztosított hiteles mérőeszközökkel.

A tejmintákat, a beltartalmi értékek megállapítására, jegyzék mellékelésével, hiteles vizsgálat végzésére alkalmas laboratóriumban kell megvizsgáltatni.

6.2.5. Küllemi bírálat

6.2.5.1. A növendékkorban történő apaállattá minősítés esetén 105–180 napos kor között bizottságnak kell elbírálni a növendékkosokat („F”: megfelelt, „U”: nem felelt meg). A bizottság tagjai: a régióvezető, a tenyésztő és az instruktor. A vezető bíráló a régióvezető.

6.2.5.2. Minden tenyésztésre meghagyott jerke illetve kos küllemét éves korban (10-13 hónapos kor között) bizottságnak kell elbírálni (kosok esetén 100 pontos bírálat, jerkék esetén „M”: megfelelt, „N”: nem felelt meg). A bizottság tagjai: a régióvezető, a tenyésztő, az instruktor és – ha jelen van(nak) – a Tenyésztők Tanácsa által felkért tenyésztő(k). A vezető bíráló a régióvezető.

6.2.5.3. A Központi kosnevelő telepeken a bírálóbizottság tagjai: a tenyésztésvezető vagy az általa megbízott Szövetségi munkatárs, a területileg illetékes régióvezető valamint a Tenyésztők Tanácsa által felkért tenyésztő(k). A vezető bíráló a tenyésztésvezető vagy az általa megbízott Szövetségi munkatárs.

A küllemi bírálatról az instruktor számítógépes bírálati listát vezet, amelyen rögzíti a bírálat során az adott fajtára előírt felvett adatokat.

Amennyiben a bírálendő állaton olyan beavatkozást végeztek, aminek következtében a fajtajelleget illetve egyes testtájak alakulását nem lehet megítélni (pl. szarvcsonkítás, farokkurtítás, stb.), az egyed nem bírálható.

6.2.5.4. Minden törzskos nyilvántartásba került tenyészkoszt 2 éves kor betöltése után (24-48 hónapos kor között), illetve az ennél idősebb kosokat, azok törzskos állományba vételekor értékelni kell, amely kiterjed:

- a részletes leíró küllemi bírálatra,
- a testméret és testsúly felvételezésre, és
- az utódok alapján történő értékelésre.

Az értékelést a régióvezető végzi, és szükség esetén (küllemi bírálat során az összpontszám 93 pontnál kevesebb vagy az utódok külleme, teljesítménye nem megfelelő) javaslatot tesz a törzskos további használatának korlátozására, letiltására.

6.2.5.5. A törzskönyvi nyilvántartásban szereplő nőivarú egyedeken 24-48 hónapos kor között, a kifejlettkori súly mérésével párhuzamosan a 6.2.5.2. pontban szereplő bizottságnak küllemi bírálatot kell végezni, melynek során az egyedek teljesítményét is figyelembe kell venni. Az értékelés során a juhokat 1-től 3-ig terjedő törzskönyvi osztályba kell sorolni, a 3-as törzskönyvi osztályba került állatok tenyészállatként nem értékesíthetők, apaállat előállításra nem használhatók.

6.2.6. A tenyésztési és termelési adatok közhitelőségét minden esetben az alapbizonylatokról vezetett számítógépes nyilvántartás (Adatbank) bizonyítja.

6.3. Tenyésztési index

A tenyészállatok tenyészértékét tenyésztési index segítségével határozzuk meg. Az index képzése során a legfontosabb tulajdonságokat és ezek ökonómiai súlyát vesszük figyelembe, amelyek fajtánként, nemenként, korcsoportonként eltérőek lehetnek. Az index képzésében az egyed saját paraméterei, illetve az ősök, az oldalági rokonok és az utódok paraméterei is részt vesznek. A paraméterekre korrekciókat lehet számítani (pl. anya életkora, alomnagyság, ivar stb.).

Az index számításának módját a teljesítményvizsgálati szabályzat tartalmazza.

6.4. Ivadékvizsgálat

6.4.1. A törzskönyvezett, ellenőrzött anyajuhok fedezetésére használt, törzskönyvelt nyilvántartásba került tenyészkosokat gyapjú-, hús-, tejtermelésre hasznosítási típusuk szerint lehet ivadékvizsgálatba vonni.

6.4.2. Az ivadékvizsgálat a törzskönyvi ellenőrzésben lévő utódok értékelésével történhet.

6.4.3. A vizsgálatok módját és metodikáját a teljesítményvizsgálati szabályzat tartalmazza.

6.5. Törzskönyvezési és teljesítményvizsgálati adatfelvételezési bizonylatok

Az alábbi bizonylatokat illetve számítógépes listákat a törzskönyvezési eseményeknek megfelelően folyamatosan és napra készen kell vezetni.

6.5.1. Nyomtatványon vezetendő adatfelvételezési bizonylatok

- Termékenyítés felvételezési bizonylat 2 pld
- Hárembeli termékenyítés felvételezési bizonylat 2 pld
- Ellés felvételezési bizonylat 2 pld
- Kiesés felvételezési bizonylat 2 pld
- Fejés első és utolsó napja felvételezési bizonylat 2 pld
- Befejési felvételezési bizonylat 2 pld
- Juh bírálati lap 3 pld
- Jegyzőkönyv „B” törzskönyvbe vételhez és ideiglenes törzskönyvbe vétel engedélyezéshez 3 pld
- Jegyzőkönyv a „B” törzskönyvbe vett törzskönyvbe vételéről 3 pld
- Takarmányfogyasztási adatfelvételi lap 2 pld
- Hízékonyságvizsgálati adatlap 2 pld

6.5.2. Általános nyomtatvány vezetési, kitöltési utasítások

A nyomtatványokat értelem szerűen kell kitölteni. Minden rovatba a megfelelő helyi értéknek kell szerepelni, a számokat mindig balról jobbra kell igazítani. Minden rovatot

ki kell tölteni, vagy ugyanazon adatok szerepeltetése esetén jól láthatóan egyenes függőleges vonallal az első és utolsó egyezőt össze kell kötni.

Amennyiben az alapnyomtatványokon javítást eszközöl, azt jól láthatóan kell elvégeznie illetve csillaggal megjelölnie és feltüntetnie a javítás napját, kézjeggyével igazolnia a javítás elvégzését. Hibás adat bejegyzése esetén azt egy vonallal át kell húzni, és a következő sorban a hibátlan adatot kell rögzíteni. Hiányosan kitöltött nyomtatványt nem szabad feldolgozni.

A nyomtatványokat kitöltés után laponként az adat felvételezést végző szakembernek, a nyomtatvány átvételekor az átvétel dátuma mellett az instruktornak alá kell írnia.

A bizonylatokat a jobb felső sarokban sorszámozni kell. A bizonylatok rögzítését követően a számítógépes program által adott sorszámot a bizonylat jobb felső sarkában található szürke mezőbe fel kell jegyezni, az adatok azonosíthatósága és visszakeresésének megkönnyítése céljából.

6.5.3. Alapadatok felvételére szolgáló számítógépes listák

• Lista választási súly adatok rögzítéséhez	2 pld
• Lista növendékkori súly rögzítéséhez	2 pld
• Növendék kos lista előbírálathoz	3 pld
• Növendék kos/jerke lista éves kori minősítéshez	3 pld
• Lista nőivarú juhok kifejlettkori bírálatához és súlyméréséhez	3 pld
• Fűlszám lista nyírósúly adatok rögzítéséhez	2 pld
• Szálfínomság-vizsgálati bizonylat	2 pld
• Befejési eredmények listája	2 pld

Az alapadatok felvételezésére szolgáló számítógépes listákat csak a Szövetség alkalmazottja készítheti el az Adatbankból. A listákra kizárólag az előállítás céljának megfelelő adatokat lehet felvételezni. Adatjavítások esetén a 6.5.2. pontban leírtak szerint kell eljárni.

Az alapadatokkal kitöltött listákat a tenyésztő és az instruktor illetve – ha jelen van – a régióvezető aláírja, és az instruktor gyűjti időrendben a tenyészet dossziéjába. Az adatok rögzítését követően a számítógépes program által adott sorszámot a lista jobb felső sarkába fel kell jegyezni. A tenyésztő az aláírt listáról másolatot kap.

6.5.4. Adatrögzítő számítógéppel felvehető adatok

- báránykori súly
- növendékkori súly
- kifejlettkori súly
- befejési adatok

Az adatrögzítő számítógéppel felvett adatokat az adatfelvételezést követően az Adatbankból két példányban ki kell nyomtatni, a nyomtatott listákat az instruktornak és a tenyésztőnek alá kell írni.

6.5.5. A bizonylatok (nyomtatványok, listák) archiválása

A bizonylatokat az instruktornak adattípusonként külön dossziéba kell lefűzni, a külső borítóján fel kell tüntetni a tenyészet megnevezését, az évszámot, a felvételezett adatok megnevezését és hogy év végén a lezárt dosszié hány lapot tartalmaz. A bizonylatokat tartalmazó dossziékat tenyészetenként, fajtánként és évenként külön gyűjtőbe kell rendezni. Az utolsó öt év bizonylatait az illetékes instruktor tárolja, a régebbi bizonylatokat illetve a lezárt tenyészetek dokumentumait pedig átadja a Szövetség archívumának.

A dokumentumokat 15 évig meg kell őrizni a Szövetség archívumában.

6.6. Számítógéppel előállított törzskönyvi dokumentumok

6.6.1 Anya napló

A tenyészetben található törzskönyvezett anyajuhok származási és teljesítményvizsgálati adatait és utolsó tenyésztési eseményeit tartalmazó törzskönyvezési alapbizonylat.

6.6.2. Növendékkos és jerke napló

A tenyészetben található továbbtenyésztésre szánt növendékkosok és jerkék származási és teljesítményvizsgálati adatait tartalmazó törzskönyvezési alapbizonylat.

Az anya és növendéknaplókat a tenyésztési év kezdetén az instruktornak a tenyésztő rendelkezésére kell bocsátani.

6.6.3. Egyed adatlap

A kos/anya/jerke adatlap tartalmazza az egyed élete során felvételezett tenyésztési és termelési adatok összességét. A tenyészet egyedeinek adatlapjait a tag írásos kérésére a Szövetség központi irodája megküldi a tag részére.

6.6.4. Származási okmányok

6.6.4.1. Származási igazolás (Pedigree)

Igazolja az egyed származását, törzskönyvi besorolását, indexpontját és a törzskönyvi nyilvántartásban szereplő teljesítményvizsgálati adatait.

Tartalmazza a szülők és a nagyszülők azonosítóját, törzskönyvi besorolását, tenyésztőjét, indexpontját és a törzskönyvi nyilvántartásban szereplő teljesítményvizsgálati adataikat.

Kiadható a Tenyésztési program 3.7.4.1. pontja szerinti kosok és nőivarú juhok részére.

A kiadott származási igazolásokat kiadásuk növekvő sorszám rendjében nyilván kell tartani.

6.6.4.2. Honosított származási igazolás

Az elismert külföldi tenyésztőszervezet által kiállított származási igazolás – a tenyésztési hatóság jóváhagyása és a magyar törzskönyvbe történő felvétele után – Magyarországon is érvényes. Harmadik országból importált egyedek esetén a külföldi származási igazolásra fel kell vezetni a magyarországi egyedi azonosítót.

6.6.4.3. Törzskönyvi kivonat (Certificate of registry)

Igazolja az egyed származását, indexpontját, a jerkék várható törzskönyvi besorolását, a kosok apaállattá minősítését.

Tartalmazza a szülők és nagyszülők azonosítóját, törzskönyvi besorolását, tenyésztőjét és indexpontját.

Kiadható a Tenyésztési program 3.7.4.2. pontja szerinti kosok és jerkék számára.

A kiadott törzskönyvi kivonatokat kiadásuk növekvő sorszám rendjében nyilván kell tartani.

Az összes minősítő adat hiteles felvétele esetén a törzskönyvi kivonat benyújtásával/bevonásával és érvénytelenítésével származási igazolás állítható ki az egyedről, amennyiben az megfelel a Tenyésztési Program 3.7.4.1. pontjában előírtaknak.

6.6.4.4. Származási igazolás, törzskönyvi kivonat egy egyedről csak egyszer állítható ki. Elvesztése esetén csak hiteles másodlat adható ki.

6.6.4.5. A származási okmányokat a Szövetség elnöksége által megbízott személyek írhatják alá.

Záradék

Az 1992. január 1. előtt elit vagy elsőosztályú törzskönyvbe került egyedek továbbra is törzskönyvben maradnak.

Az 1992. január 1. és 1994. december 31. között született egyedek minősítése értékelése a Szövetség 1991. dec. 10-én kelt szabályzata alapján történik.

Az 1995. január 1. után született egyedek minősítése ezen törzskönyvezési szabályzat szerint történik

A fajtákra alapított törzskönyvek "A" részébe kerül minden olyan egyed, amely az 1994. december 31. előtti minősítések szerint törzskönyvbe került.

1995. január 1-től Szövetségünk tagjainak kizárólag ezen törzskönyvezési szabályzat értelmében lehet az egyede(ke)t törzskönyvi nyilvántartásban tartani, minősíteni.

A 2002. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2001. dec. 12-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2004. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2003. dec. 16-án jóváhagyott szabályzata alapján történik.

2005. április 1. után csak az előírt surlókór rizikócsoportha tartozó tenyészkost szabad törzskössá nyilvánítani, és csak surlókor rezisztencia vizsgálati eredménnyel rendelkező kost szabad apaállattá minősíteni.

2007. július 1. után ezen tenyésztési program és törzskönyvezési szabályzat alapján történik a tenyészállatok törzskönyvezése és minősítése.

A 2008. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2007. dec. 13-án jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2009. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2008. dec. 15-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

2010. január 1. után minősített egyedek értékelése a Szövetség 2009. dec. 10-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2013. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2012. dec. 13-án jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2016. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2015. jún. 12-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2018. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2017. nov. 24-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2019. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2018. május 24-én jóváhagyott szabályzata alapján történik.

A 2022. január 1. után született vagy minősített egyedek értékelése a Szövetség 2021. április 1-jén jóváhagyott szabályzata alapján történik, és 2024. december 31-ig minden kétévesnél idősebb nőivarú egyedet törzskönyvi osztályba kell sorolni.

1. melléklet: A törzskönyvezési adatok felvétele fajtánként

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező

0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető

1. Merinó fajtacsoport

Fajta	Magyar merinó	Német húsmerinó	Landschaf merinó
Származási adatok	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x
Báránycori súly	x	x	x
Növendékkori súly	x	x	x
Testsúly - 1 éves	x	x	x
- kifejlett	x	x	x
Küllemi bírálat	x	x	x
Szálfinomság, 1 éves	x	0/x*	0/x*
Fürtmagasság, 1 éves	x	0	0
Nyírósúly - 1 éves	x	0	0
- minden évben	0	0	0
Üzemi ivadékvizsgálat			
- gyapjútermelő-képességre	0	0	0
- hústermelő-képességre	0	0	0
Bundavizsgálat (törzskosok)	x	0	0
Törzskosok részletes küllemi bírálata, minősítése	x	x	x

* A szálfinomságvizsgálat kosok esetén kötelező.

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező

0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető

2. Hús fajtacsoport

Fajta	Berrichon du cher	BMC	Charollais	Dorper/ Fehér dorper	Hampshire
Származási adatok	x	x	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x	x	x
Báránycori súly	x	x	x	x	x
Növendékkori súly	x	x	x	x	x
Testsúly - 1 éves	x	x	x	x	x
- kifejlett	x	x	x	x	x
Küllemi bírálat	x	x	x	x	x
Üzemi ivadékvizsgálat					
- hústermelő-képességre	0	0	0	0	0
Törzskosok részletes küllemi bírálata, minősítése	x	x	x	x	x

Fajta	Ile de France	Kékfejű húsjuh	Német feketefeju	Romney	Shropshire
Származási adatok	x	x	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x	x	x
Báránycori súly	x	x	x	x	x
Növendékkori súly	x	x	x	x	x
Testsúly - 1 éves	x	x	x	x	x
- kifejlett	x	x	x	x	x
Küllemi bírálat	x	x	x	x	x
Üzemi ivadékvizsgálat					
- hústermelő-képességre	0	0	0	0	0
Törzskosok részletes küllemi bírálata, minősítése	x	x	x	x	x

Fajta	Fehér suffolk	Angol suffolk	Suffolk	Southdown	Texel	Vendée-i húsjuh
Származási adatok	x	x	x	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x	x	x	x
Báránykori súly	x	x	x	x	x	x
Növendékkori súly	x	x	x	x	x	x
Testsúly - 1 éves	x	x	x	x	x	x
- kifejelett	x	x	x	x	x	x
Küllemi bírálat	x	x	x	x	x	x
Üzemi ivadékvizsgálat						
- hústermelő-képességre	0	0	0	0	0	0
Törzskosok részletes küllemi bírálata, minősítése	x	x	x	x	x	x

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező
0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető

3. Szapora fajtacsoport

Fajta	Bábolna tetra	Romanov
Származási adatok	x	x
Termékenyítési adatok	x	x
Ellési adatok	x	x
Báránycori súly	x	x
Növendékkori súly	0/x*	0/x*
Testsúly - 1 éves	x	x
- kifejlett	x	x
Küllemi bírálat	x	x
Üzemi ivadékvizsgálat		
- hústermelő-képességre	0	0
Törzskosok részletes küllemi bírálata, minősítése	x	x

* *Kosok növendékkori minősítése esetén kötelező.*

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező

0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető

4. Tej fajtacsoport

Fajta	Brit tejelő	Keletfríz	Lacaune
Származási adatok	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x
Báránycori súly	x	x	x
Növendékkori súly	0/x*	0/x*	0/x*
Testsúly - 1 éves	x	x	x
- kifejlett	x	x	x
Küllemi bírálat	x	x	x
Tejmennyiség (összes laktációban)	x	x	x
Tejzsír %	0	0	0
Tejfehérje %	0	0	0
Üzemi ivadékvizsgálat			
- tejtermelő-képességre	0	0	0
- hústermelő-képességre	0	0	0
Törzskosok részletes küllemi bírálata, minősítése	x	x	x

* Kosok növendékkori minősítése esetén kötelező.

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező

0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető

5. Őshonos fajtacsoport

Fajta	Tejelő cigája	Cigája	Cikta	Hortobágyi racka	Gyimesi racka	Sárgafejű berke
Származási adatok	x	x	x	x	x	x
Termékenyítési adatok	x	x	x	x	x	x
Ellési adatok	x	x	x	x	x	x
Báránycori súly	x	x	x	x	x	x
Növendékkori súly	0/x*	0/x*	0/x*	0/x*	0/x*	0/x*
Testsúly - 1 éves	x	x	x	x	x	x
- kifejlett	x	x	x	x	x	x
Küllemi bírálat	x	x	x	x	x	x
Tejmennyiség	x	0	-	-	-	-
Tejzsír %	0	0	-	-	-	-
Tejfehérje %	0	0	-	-	-	-
Törzskosok részletes küllemi bírálata, minősítése	x	x	x	x	x	x

* Kosok növendékkori minősítése esetén kötelező.

Jelölések: x - adatfelvétel kötelező
0 - adatfelvétel nem kötelező, de kiegészítő adatként felvehető

6. Ritka fajták fajtacsoport

Fajta	Wallisi feketeorrú
Származási adatok	x
Termékenyítési adatok	x
Ellési adatok	x
Báránycori súly	x
Növendékkori súly	0/x*
Testsúly - 1 éves	x
- kifejlett	x
Küllemi bírálat	x
Törzskosok részletes küllemi bírálata, minősítése	x

* *Kosok növendékkori minősítése esetén kötelező.*

**A Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség
tenyésztési programja**

2. melléklet: Az egyes fajták fajtaleírása, a kosok „A”, illetve az anyajuhok „A” és „B” törzskönyvbe kerülésének feltételei, kizáró okai

A bírálati pontoknál az “M” jel jelentése: jerkéknél és anyajuhoknál a küllemi bírálat alapján megfelel a fajtaleírásnak.

2021. 04.01.

MAGYAR MERINÓ

Tenyésztési cél

Kettős (hús, gyapjú) hasznosítású félintenzív hazai fajta fenntartása. Jelenleg és várhatóan a közeljövőben is fő haszonforrásnak a hústermelést kell tekinteni. Elsődleges cél a szaporaság és az anyai tulajdonságok javítása, a test izmoltságának növelése, de ez nem mehet más értékes anyai tulajdonság rovására. A gyapjútermelésben a merinóra jellemző minőség megőrzése a cél. A szelekciós célok megvalósítását a fajta fenotípusos egységesítésével párhuzamosan kell végezni.

A fajta jellemzői

Magyarországon merinó juhokat az 1700-as évek közepétől tartanak. A magyar merinó elődje a magyar fésűsmerinó a múlt század húszas-harmincas éveire alakult ki a posztógyapjas elektorál-negretti merinó juhok valamint a helyi fajták (racka, hosszúgyapjas német-sváb juhok) keresztezéséből. A II. világháború után a szovjet merinófajtákat (kaukázusi, sztavropoli, grozniji és - legnagyobb mértékben - az aszkániai merinó) használták a fajta nemesítésére. A 60-as évektől megkezdődött a fajta húsrányú nemesítése is, kezdetben a francia merino precoce, majd a német (akkoriban NDK illetve NSZK) húsmerinók felhasználásával. 1993. évtől önálló törzskönyv alapításával megindult az egységes magyar merinó kialakítása, ezzel egyidőben megszűnt a merinó alfajták felhasználása a fajta nemesítésében.

A magyar klimatikus viszonyokhoz jól alkalmazkodó, fehér színű merinó fajta, közepes húsformákat mutat. Jó anyai tulajdonságokkal, báránynyelő képességgel rendelkezik, egész év folyamán ellehető.

A fajtára 1,2 – 1,5 szaporulat jellemző. Kifejlett korban az anyák 50-60 kg, a kosok 85-110 kg súlyúak. Az anyajuhok nyírósúlya 4-6 kg, a kosoké 6-10 kg, a fürtmagasság 6-12 cm, a gyapjú finomsága 18-28 μm .

A fajta küllemi leírása

Az anyák feje középhosszú, a kosoké durvább, szélesebb. A homlok széles és kissé domború. A fej a szemvonaláig gyapjúval benőtt. Az anyák túlnyomó hányada szarvatlan, minimális része gomb vagy sarló alakú kisebb szarvat visel. Az anyák esetében a szarvatlanság kívánatos. A kosok szarvatlanok (suták), vagy szabályos csigás szarvúak. A szarvak és a körmök színe viasz-sárga. Az anyák orrháta egyenes, a kosoké enyhén domború. A szemek élénkek, nagyok. A fülek közepes nagyságúak. A nyak mérsékelten izmolt, középhosszú. Az anyák nyaka csak fodrozott, a kosoké legfeljebb két-három lebernyeget mutathat. A váll jól kötött, a mar közepes hosszúságú és izmoltságú. Ugyanilyen a hát és az ágyék is. Fontos kívánalom, hogy a hát egyenes legyen. A fajtára jellemző a mérsékelt dongásság, az enyhén lejtős közepes szélességű aránylag rövidebb far, a közepes mélységű szügy. A kosok hasa hengeres, az anyáké terjedelmesebb. A tőgy arányos és közepes fejlettségű. A végtagok közepes hosszúságúak és mérsékelten izmoltak. A combok közepesen teltek. Az anyák csontozata finomabb és tömör, a kosoké durvább és erőteljesebb. A bőr tömött, rugalmas, egész felületén pigment nélküli, de a szemhéjon, ajkakon és füleken kisebb (az érintett testtáj felületének 10%-át meg nem haladó), élesen határolt – nem fekete – foltok előfordulhatnak. A bunda fürtös szerkezetű. A fedőszőrök és gyapjuszálak színe fehér. A fejet rendszerint csak a homlokon és a rágóizmok tájékán, a végtagokat elől lábtőig, hátul csánkig fedi gyapjú.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- gyapjúval teljesen benőtt fej (bagolyfej)
- fekete foltok a fejen, lábon vagy a bundában

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	250	320
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	33
Testsúly éves korban, minimum (kg)	40	60
Korr. nyírósúly éves korban, minimum (kg)	3,5	6,0
Korr. fűrtmagasság éves korban, minimum (cm)	6,0	8,0
Gyapjúfinomság, maximum (μm)	28	28
Bírálati pont	M	93

NÉMET HÚSMERINÓ

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. Fő tenyészcél a fajta szaporaságának, súlygyarapodásának valamint kiemelten tejtermelő- és báránynevelő-képességének javítása. Cél továbbá elérni, hogy a fajta egyedei 30 µm-nél durvább gyapjút utódaikra ne örökítsenek. A szelekció során elsődleges szempont az ideális húsforma megléte, de a tenyésztésben továbbra is azok az egyedek kívánatosak, melyeknek fejét, lábát nem borítja gyapjú.

A fajta jellemzői

A fajtára 1,3 – 1,5 szaporulat jellemző, de ahhoz, hogy bárányait problémamentesen fel tudja nevelni megfelelő hangsúlyt kell fordítani az ellés előkészítésére, a bárányneveléshez szükséges tejtermelés biztosítására. Szezonon kívüli ivarzásra hajlamos. A bárányok jó báránykori súlygyarapodó képességgel, kiváló takarmányhasznosítási mutatókkal és jó húsformákkal rendelkeznek. Származási helyén, Németországban, tenyésztésbe kerültek gyapjúsabb, benőttebb típusok, melynek hatása az import kosok használatával Magyarországon is észrevehető. Alkalmos a magyar merinó hústermelő képességének javítására, illetve bármely fajtával minőségi hízóbárány végtermék előállítására, mellyel a vágott test minőségi mutatói és a vágási kihozatal növelhető. Kifejlett korban az anyák 60-80 kg, a kosok 90-125 kg súlyúak. Az anyajuhok nyírósúlya 4-6 kg, a kosoké 6-8 kg, a fürtmagasság 7-10 cm, a gyapjú finomsága 20-30 µm.

A fajta küllemi leírása

A test alakulása az ideális húsformákat közelíti meg. A fajta mindkét nemben szarvatlan. A fej középnagy és széles, a fülek nagyok, oldalt állók. A fej arci része és a lábvégek gyapjúval nincsenek benőve, de ezek benőttege előfordul. A szemhéjon, ajkakon, orrtükrön pigment foltok előfordulnak. Az orron lévő bőr feszes, a kosoknál az orrháton bőrránc megengedett. A nyak rövid, jól izmolt, sima bőrű, szélesen illeszkedik a törzshöz. A mellkas széles, mély, hengeres, a hát egyenes és végig egyenletesen széles. A far egyenes, széles és jól izmolt. A combok teltek, a végtagok szélesen állók, de szabályos állásúak. A hátsó lábak enyhén dongásak. A gyapjú kifejezetten merinó jellegű, közepesen hosszú fürtű, megfelelő szilárdságú és íveltségű, fehér színű, összefüggő zárt bundát képez.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- túlzott dongás lábállás
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” besorolást kaphatnak)
- a gyapjúval benőtt láb és/vagy fej esetén a kosok csak „K” besorolást kaphatnak
- túlzottan rövid törzs
- fekete folt a test bármely részén

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	280	350
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	50	65
Gyapjúfinomság, maximum (μm)	-	30*
Bírálati pont	M	93

*Import kosok esetében durvább gyapjú megengedett.

LANDSCHAF MERINÓ

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a szaporaság, a báránynevelő képesség és a súlygyarapodás javítása.

A fajta jellemzői

Németországból származik, ahol a legelterjedtebb a fajták között. Hazájában gyapjú és hús-tej típusokat különböztetnek meg belőle. A bajor típus robusztusabb, kevésbé gyapjas, mint a württembergi, ám hús- és tejtermelése ideálisabb. Szezonon kívül is ivarzik, szaporasága 1,4-1,8, báránynevelő-képessége jó, a sűrített elletést és a korai tenyésztésbevitelt jól tűri. A könnyen ellő fajták közé tartozik, köszönhetően bárányai keskeny fejének és az anyák széles medencéjének. Jól bírja az időjárás viszontagságait. Bárányai nagyobb súlyban is piacképesek. Súlygyarapodásuk megközelítik a húsfajtákét. Keresztezési partnerként a szaporaság és a hústermelő képesség javítására használható. Hosszú, erőteljes lábai jól bírják a hajtást, képesek nagy területeket bejárni. Kifejlett korban az anyák 70-100 kg, a kosok 120-160 kg súlyúak. Az anyajuhok nyírósúlya 4-5 kg, a kosoké 6-7 kg, a fürtmagasság 6-12 cm, a gyapjú finomsága 24-29 μm .

A fajta küllemi leírása

Közepesen nagyméretű, közepesen erős izomzatú fajta. Feje megnyúlt, ék alakú, homloka keskeny, fülei nagyok, enyhén vagy teljesen lelógók. Szarvatlan, a fej és a fülek fedőszőrrel fedettek, a fejtetőn jellemzően „gyapjúbóbita” található. Mellkasa, háta széles, törzse hosszú, bordái íveltek. Medencéje széles, combjai jól izmoltak. Gyapjúja fehér, merinó jellegű, a has részben vagy teljesen, a lábak csánkig és lábtőig benőttek.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarvaltság
- színes folt a gyapjúban

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	260	340
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	50	65
Gyapjúfinomság, maximum (μm)	-	32*
Bírálati pont	M	93

*Import kosok esetében durvább gyapjú megengedett.

ANGOL SUFFOLK

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, a kitűnő húsformák, magas súlygyarapodás fenntartása, javítása.

A fajta jellemzői

A 18. század végén a helyi parlagi norfolk anyajuhokat southdown kosokkal fedeztették. Önálló fajtaként 1810. óta ismerik el. Az ún. „down” fajták között tartják számon, amelyek majd mindegyikére jellemző a fekete vagy sötét fej és lábak. Az Egyesült Királyságban a legnépszerűbb apai (terminál) fajta, az országban előállított vágóbárányok kétharmada suffolk apaságú.

Kiváló anyai tulajdonságok, jó tejtermelés és 1,5 – 1,8 szaporaság jellemzi. Szezonálisan ivarzó fajta. Egyik legjobb legelőkésszággal rendelkező fajta, de igen jól viseli a zárt tartást is. Jó húsformát mutat és magas a báránykori súlygyarapodása. Kifejlett korban az anyák 75-90 kg, a kosok 100-130 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Közepes növésű, erős csontozatú fajta. A fej közepesen hosszú és széles, szarvatlan. A homlokon kevés fehér gyapjú megengedett. Fülei közepes méretűek, oldalra állók. A nyak közepes hosszúságú, ránc nélküli, jól illesztett. Fekete szőr fedi a fejet és a lábakat. A lábak rövidek, szabályos állásúak. Törzse hosszú, a mellkas mély és dongás, jól izmolt. A mar széles, vállai zártak és izmoltak. A hát egyenes és széles. A combok jól fejlettek és teltek. Zárt gyapjútakaró fedi az egész testet, a hasat is, a gyapjú a végtagokat lábtőig illetve csánkig, a nyakat a tarkóig növi le. A gyapjú fehér, rövid, tömött, barna vagy fekete szálak előfordulnak a bundában. A bőr finom, rózsaszínű.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- szarvaltság
- fejtetőre, fejre, arcra ránövő gyapjú

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	360
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	55	70
Bírálati pont	M	93

BERRICHON DU CHER

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a magas súlygyarapodás, a szaporaság és a báránynevelő képesség fenntartása.

A fajta jellemzői

Jó legelőkésszeggel rendelkező, élénk vérmérsékletű, egyhasznú fehér húsfajta. Jó anyai tulajdonságok, jó tejtermelés, 1,4-1,7 szaporaság jellemzi. A fajta rendelkezik a szezonon kívüli ivarzás hajlamával. Származási helyén az anyák 60 százaléka szeptember és november hónapok között ellik. A jerek 10-12 hónapos kor között tenyésztésbe vehetők, de emellett a hosszú hasznos élettartam is megfigyelhető a fajtánál. Kiváló húsformák, magas báránykori súlygyarapodás jellemzi. Ideális húscsont arányának köszönhetően magas a húskitermelése. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 90-130 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Nagytestű, közepesen finom csontozatú fajta. A fej közepes, szarvatlan és kívánatos, hogy gyapjútól mentes legyen. Orrháta egyenes vagy enyhén domború. Fülei közepesek és oldalt vízszintesen vagy kissé felfelé állók. A nyak közepes hosszúságú, ránc nélküli, jól illesztett. A mellkas széles és mély. Törzse jól izmolt, hengeres és közepesen hosszú. A has félig vagy teljesen kopasz. Fara széles. A combok kívül-belül teltek és kitűnően izmoltak. Lábai középhosszúak, szabályos állásúak, lábtőtől illetve csánktól lefelé teljesen kopasz. A gyapjú színe fehér.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- színes folt a gyapjúban
- arcra, lábakra ránövő gyapjú, fejtetőn összefüggő gyapjú (kosok „K” minősítést kaphatnak)

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	280	350
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	65
Bírálati pont	M	93

BLANC DU MASSIF CENTRAL (BMC)

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél az aszezonális, a kiváló szaporaság és báránynevelő képesség megőrzése a magas súlygyarapodás fenntartása és javítása mellett.

A fajta jellemzői

Jó legelőképteliséggel rendelkező egyhasznú fehér húsfajta. Aszezonálisan ivarzó fajta, jó anyai tulajdonságok, jó tejtermelés, 1,4 – 1,6 szaporaság jellemzi. A fajta nőivarú egyedei szezonon kívül is ellelhetőek. A jérék 10-12 hónapos kor között tenyésztésbe vehetők, ez megfelelő takarmányozás esetén nincs negatív hatással az élettéljesítményre. Jó húsfarmák, magas napi báránykori súlygyarapodás jellemzi. Kifejlett korban az anyák 60-80 kg, a kosok 90-140 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Nagytestű, közepesen finom csontozatú fajta. A fej hosszúkas, a koponya jól fejlett, a homlok széles, mindkét ivarban szarvatlan. Az orrhát enyhén, a kosoknál kifejezetten domború, különösen a kosok esetében, a fülei nagyok, oldalt állók. A fej finom fehér vagy halványsárga szőr borítja. A nyak ráncmentes. A gyapjú színe fehér, a könyökig, csánkig lehúzódhat, a has kopasz. A hát egyenes, a végtagok jól izmoltak. A lábak középhosszúak, szabályos állásúak.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- arcra, lábakra ránövő gyapjú

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	270	340
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	65
Bírálati pont	M	93

CHAROLLAIS

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a kitűnő anyai tulajdonságok, az ivari koraérés, a kitűnő húsformák, magas súlygyarapodás fenntartása, a szaporaság és a testsúly növelése.

A fajta jellemzői

A charollais kiváló anyai tulajdonságokkal, magas 1,7-1,8-as szaporulattal és kitűnő tejtermeléssel rendelkezik. Szezonálisan ivarzó fajta, jellemző rá az ivari koraérés, a jerkék 7 hónapos kortól termékenyíthetők. A charollais bárány koraérő, jó húsformákkal jellemezhető, növekedési erélye nagy, így választás után 70 napos korra eléri vagy meghaladja a 25 kg-os élősúlyt. Áruelőállító keresztezésben a charollais kosoktól származó bárányok még 20 kg-os carcass súlyban is csekély faggyúzottságot mutatnak. A modern vágóbárány-előállításban az egyik legjelentősebb szerepet játszó fajta. A báránykori súlygyarapodása magas. Kifejlett korban az anyák 80-100 kg, a kosok 110-150 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Erős, de finom csontozatú, nagy testsúlyú fajta, mindkét ivar szarvatlan. A fejlet sohasem fedi gyapjút, gyakran szőrtelen, rózsaszín vagy szürke színeződésű, sokszor apró fekete foltokkal tarkított. A homlok széles, a szemek élénkek, egymástól távol állók, a fülek finomak, hosszúak és mozgékonyak, színezetük megegyezik a fejével. A nyak közepesen hosszú, erőteljes és izmos. A hát széles és egyenes. A törzs hosszú, a gerinc jól izmolt, a mellkas széles, dongás és mély, a vállak feszesen illesztettek, a combok vastagok, mélyen lehúzódóak. A törzsön a fehér gyapjút nagyon rövid, a végtagok gyapjútól mentesek, kissé rövidek, pigmentáltak, de soha nem sötétek, szabályos lábállást kell mutatniuk.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarvaltság
- fekete folt a gyapjútal fedett részeken

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	350
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	38
Testsúly éves korban, minimum (kg)	50	70
Bírálati pont	M	93

DORPER

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél az aszezonális fenntartása, a báránycori súlygyarapodás, a testsúly és a szaporaság növelése az ellenállóképesség és a könnyű ellés megőrzése mellett.

A fajta jellemzői

Dél-Afrikában tenyésztették ki a dorset horn és a feketefejű perzsa fajta keresztezéséből. Szőrös juh fajta, azaz a gyapjút a juh nagyrészt levedli, nincs szükség nyírásra. Aszezonálisan ivarzó fajta, sűrítetten ellethető, szaporasága 1,6-1,8. Vérmérséklete nyugodt, anyai tulajdonságai nagyon jók. Jó a legelőkéességük, ellenállóképességük, a szárazságot jól viselik. A báránycori napi súlygyarapodása magas. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 90-110 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

A test felépítése arányos és tetszetős. A dorper juh kültakarójának színe a törzsön és a lábakon fehér, szürkés-fehér, feje és a nyak felső része fekete, kívánatos, hogy a körmök, a farok alatti terület és a tőgybimbók pigmentáltak legyenek, de megengedett a festékanyag hiánya. A fehér részeken fekete pettyek, foltok lehetnek, a fejtetőn fehér foltok előfordulhatnak. A koponya arányosan széles, de az arci rész enyhén elkeskenyedő. A fajta mindkét ivarban általában szarvatlan, de a kosok lehetnek szarváltak is, szarvkezdemények előfordulhatnak. A nyak közepes hosszúságú és közepesen izmolt. A törzs hosszú, mély és dongás, a has hengeres és terjedelmes. A far ívelt, hosszú, széles, jól izmolt. A csontozat erőteljes, a végtagok rövidek és izmosak. A farok kissé magasan tűzött, a csánk fölött végződő, csonkítani szokták. A tőgy közepesen fejlett.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- kosok esetén a fehér részeken fekete pettyek, foltok előfordulása (kosok „K” minősítést kaphatnak)

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	250	300
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	40	50
Bírálati pont	M	93

FEHÉR DORPER

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél az aszezonális fenntartása, a báránykori súlygyarapodás, a testsúly és a szaporaság növelése az ellenállóképesség és a könnyű ellés megőrzése mellett.

A fajta jellemzői

Dél-Afrikában tenyésztették ki a dorper és az afrikaner fajta keresztezéséből. Szőrös juh fajta, azaz a gyapjú a juh nagyrészt levedli, nincs szükség nyírásra. Aszezonálisan ivarzó fajta, sűrítetten ellehető, szaporasága 1,6-1,8. Vérmérséklete nyugodt, anyai tulajdonságai nagyon jók. Jó a legelőkéességük, ellenállóképességük, a szárazságot jól viselik. A bárányok napi súlygyarapodása magas. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 90-110 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

A test felépítése arányos és tetszetős. A fehér dorper juh kültakarójának színe fehér, kívánatos, hogy a szemhéjak, szempillák, a körmök, a farok alatti terület és a tőgybimbók pigmentáltak legyenek. Májfolt a fejen megengedett. A koponya arányosan széles, de az arci rész enyhén elkeskenyedő. A fajta mindkét ivarban általában szarvatlan, de a kosok lehetnek szarváltak is, szarvkezdemények előfordulhatnak. A nyak közepes hosszúságú és közepesen izmolt. A törzs hosszú, mély és dongás, a has hengeres és terjedelmes. A far ívelt, hosszú, széles, jól izmolt. A csontozat erőteljes, a végtagok rövidek és izmosak. A farok kissé magasan tűzött, a csánk fölött végződő, csonkítani szokták. A tőgy közepesen fejlett.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	250	300
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	40	50
Bírálati pont	M	93

FEHÉR SUFFOLK

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, a kitűnő húsformák, magas súlygyarapodás fenntartása, javítása. A fajta egyedek szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

A fajtát az ausztráliai szélsőséges körülmények között nemesítették ki prof. Ewan Roberts vezetésével az 1970-es évektől. A suffolk fajtát fehér fajtákkal keresztezték, legfőbb keresztezési partnerek a poll (szarvatlan) dorset és a border leicester voltak. A fajta tenyésztőszervezete az Ausztrál Fehér Suffolk Társaság (The Australian White Suffolk Association) 1986-ban alakult meg. Kiváló termelési eredményeket mutat száraz, félsivatagi körülmények között, de csapadékos övezetekben is. Extenzív körülmények között, legelőn tartva is nagyon jó súlygyarapodásra képes. Erős csontozat és kiegyensúlyozott váz, valamint kiváló húsformák jellemzik. Kiválóak az anyai tulajdonságai: tejtermelő képesség, szaporaság és könnyű ellés. Egész évben termékenyíthető, ellehető. A bárányok nagyobb vágósúlyban is kedvező faggyúzottságot mutatnak. Hústermelő képessége alapján Ausztráliában vezető terminál fajtává nőtte ki magát. Szaporasága 1,6-1,9. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 100-140 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

A fej szarvatlan, szarvkezdemény előfordulhat, gyapjúmentes, hosszúkás és fehér színű, az orrhát enyhén domború. Az ajkak finomak, az orrjárat pigmentáltsága kívánatos. Fülei közepesen nagyok, kissé előre állók. A fejen és a lábakon fekete vagy barna pigmentáltság megengedett. Nyaka mérsékelten hosszú, jól illesztett főleg a kosoknál kifejezetten izmolt. Telt lapockák és combok jellemzik. A vállak szélessége kisebb, mint a faré. A hát egyenes, a törzs hosszú, dongás és mély, az ágyék széles, jól izmolt. Lábai középhosszúak, jól izmoltak.

A törzset és a hasat is színes és medullatartalmú gyapjúsálaktól mentes, down típusú fehér gyapjú fedi.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- szarvaltság
- fejtetőre, fejre, arcra ránövő gyapjú

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	360
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	55	70
Bírálati pont	M	93

HAMPSHIRE

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó szaporaság és súlygyarapodás fenntartása. A fajta egyedeinek szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

A down juhok közé tartozó fajtát eredetileg a southdown juhok wiltshire horn és a már kihalt berkshire knot fajtákkal történő keresztezésével tenyésztették ki a XIX. században Anglia déli részén és Hampshire grófságban. Később cotswold és nagyméretű southdown kosokkal folytatták a nemesítést. A fajta tenyésztő egyesületét 1899-ben alapították meg Salisburyben.

Jó legelőkézségű, szezonálisan ivarzó húsfajta, a bárányok súlygyarapodása magas, húsuk későn kezd faggyúsodni. Szaporasága 1,5-1,8, könnyű ellés jellemzi, a báránynevelő képessége kiváló. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 110-140 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Nagytestű fajta, a koponya jól fejlett, a homlok széles, mindkét ivarban szarvatlan. Az orrhát enyhén, a kosoknál kifejezetten domború, a fülei közepes nagyságúak, enyhén hátrahajlók. A fejet és a füleket sötétbarna vagy fekete szőr borítja. A gyapjú befedi a fejtetőt, a pofát és a szemek környékét. Nőivarban a fej finomabb felépítésű. A nyak jól izmolt, nem túl hosszú, ráncmentes. A gyapjú színe fehér, a körmökig lehúzódhat. A mellkas mély, nem túl széles. A hát egyenes, a végtagok jól izmoltak. Az ágyék és a far széles, jól izmolt. A lábak középhosszúak, szabályos állásúak, csontozatuk erős, a végtagok színe megegyezik a fej színével.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- színes folt a gyapjúban
- fiatal állatoknál fehér folt az orron
- világos vagy gyapjas fül

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	340
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	38
Testsúly éves korban, minimum (kg)	55	70
Bírálati pont	M	93

ILE DE FRANCE

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a kitűnő anyai tulajdonságok, az ivari koraérés, az aszezonális és az ikerelésre való hajlam, a kiváló súlygyarapodás és a kitűnő húsformák fenntartása, javítása.

A fajta jellemzői

1824-ben az alforti Nemzeti Állatorvosi Főiskola professzora, Auguste Yvert egy könnyen alkalmazkodó kombinációt álmodott meg a hazai rambouillet anyajuhok és az akkor még dishleynek nevezett angol leicester kosok párosításával. A kezdetben dishley merinónak nevezett fajta egyedait 1922-ben nyájtörzskönyvbe, ez a névváltoztatás éve is volt, ekkor kapta meg a ma használatos ile de france nevet. Hazánkba először az 50-as években került e fajta a magyar merinó tulajdonságainak javítására. Mivel félvér merinó fajta a honosodás nem okozott problémát hazai elterjedésében. Tartási-takarmányozási igénye nem sokkal haladja meg a magyar merinó fajtáét.

Tetszetős húsformákkal rendelkezik, aszezonálisra való hajlama jó, az év bármely szakában termékenyíthető. A merinóhoz hasonló fajta magas szinten ötvözi az anyai és hústermelési tulajdonságokat. A fajtára 1,4 – 1,8 szaporulat jellemző. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 100-140 kg súlyúak. A gyapjú finomsága 26-36 µm.

A fajta küllemi leírása

A fej széles, mindkét ivarnál szarvatlan. Fülek közepesen nagyok és vízszintesen állnak. A nyak rövid, erősen izmolt. A mellkas mély és dongás, a hát és ágyék egyenes és széles, hosszú. A far széles, hosszú combjai szembetűnően teltek. A combokat nézve minden irányból széles és oldalról nézve hátrafelé jellegzetesen domborodó. A lábak szabályos állásúak, kiváló szervezeti szilárdságú erős csontozattal. A gyapjú színe fehér, élénk fényű, A homlokot a szemöldök vonaláig, a végtagokat lábtőig illetve csánkig gyapjútakaró fedi.

A bőr hússzínű, a körmök viaszszárgák. Nyálkahártyákon, füleken pigmentfoltok előfordulhatnak.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- színes folt a testen vagy gyapjújában

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. bányakori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	280	350
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	50	65
Bírálati pont	M	93

KÉKFEJŰ HÚSJUH (BLEU DU MAINE)

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó szaporaság és súlygyarapodás fenntartása. A fajta egyedeinek szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

A franciaországi Maine et Loire, Mayenne és Sarthe megyékben tartott helyi juhok angol húsfajtákkal (kent, leicester, wensleydale) történő keresztezéséből származó fajta. 1927-ben alapították a tenyésztő egyesületét, a törzskönyvét pedig 1938-ban. Jó legelőkézségű, betegségeknek ellenálló fajta, a zárt tartást is jól viseli. Szezonálisan ivarzó, korán érő, jól tejelő húsfajta, a bárányok súlygyarapodása nagyon jó. Szaporasága 1,8-2,0, könnyű ellés jellemzi, a báránynevelő képessége kiváló. Kifejlett korban az anyák 80-95 kg, a kosok 100-130 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Nagytestű fajta, a fej széles, lapos, a pofarész keskeny. Szarvatlan, magasan illesztett keskeny fülei kissé felfele állóak, szemei dülledtek, nagyok. Fejét a fülek mögötti részig és lábait nem fedi gyapjú, a lábak és a fej színe palakék, nyálkahártyái feketék. Nyaka mérsékelten hosszú, jól illesztett és izmolt. Telt lapockák és combok jellemzik. A hát egyenes, a törzs hosszú, széles és mély, az ágyék széles, jól izmolt. Lábai középhosszúak, jól izmolt, jellegzetes hátrahúzott combjai vannak, csontozata finom. A törzset és a hasat hosszú, fehér gyapjú fedi.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- fejre ránövő gyapjú

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	280	340
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	60
Bírálati pont	M	93

NÉMET FEKETEFEJŰ

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a kitűnő anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, a kitűnő húsformák, magas súlygyarapodás fenntartása, javítása.

A fajta jellemzői

1870-től Németországban az északi tengerparton hampshire, oxfordshire és suffolk kosokat importáltak és velük fajtaátalakító keresztezést végeztek. 1916-ban fektették le az új - immár egységesnek tekinthető - fajtával szemben támasztott küllemi és törzskönyvezési követelményeket. Magyarországon 1981. óta törzskönyvezik. Az angol húsfajtáktól eltérően akklimatizációs – honosodási – gondok e fajtánál nem jelentkeztek. Betegségekre nem fogékony, szilárd szervezetű.

Erős csontozatú húsfajta. Jó anyai tulajdonságokkal, 1,5 – 1,7 szaporasággal rendelkező fajta. Magas napi báránycori súlygyarapodás jellemzi. Ha utófedeztetésre használjuk, akkor az ellési szezon végén született báránycok az ellési szezon elején születettekkel értékesíthetőek. Az aszezonálisra való hajlama csekély. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 100-130 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Feje közepesen széles, kissé durva, homlokig benőtt matt fekete színű. Az állatok korosodásával az orron és a lábvégeken fehér szőrszálak előfordulhatnak. A koponya széles és lapos, mindkét nemből szarvatlan. Fülei hosszúak, erősek és vízszintesen állók. Lábak szabályos állásúak, csánkig gyapjúval fedettek, középhosszúak. Nyaka hosszú, széles és izmolt. Mély, széles, hengeres törzs, hosszú, egyenes, feszes hát. Széles, szilárd, jól izmolt ágyék, hosszú és széles medence jellemzi. Mélyen lenyúló, izmolt külső és belső combok. Crossbred gyapja közepes hosszúságú, fehér színű, a testét egyenletesen fedi, kivéve a hasat, mely csak gyengén benőtt.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- fajtaleírástól eltérő gyapjújelleg
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- tűzött gyapjú
- fehér folt a fejen vagy a lábon

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	350
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	38
Testsúly éves korban, minimum (kg)	55	70
Bírálati pont	M	93

ROMNEY

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A hazai klimatikus viszonyokat jól tűrő, szabadtartásra alkalmas fajta könnyű ellésének fenntartása.

A fajta jellemzői

Anglia Kent és Sussex megyéjében tenyésztették a XIII. század óta. Extenzív viszonyok között jól termelő hosszúgyapjas, kifejezetten szezonális fajta. Speciális körömszerkezete miatt sántaságra nem fogékony, körömápolást nem igényel. A fajtára a könnyű ellés és 1,3 – 1,7 szaporulat jellemző. Kifejlett korban az anyák 50-70 kg, a kosok 80-100 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Közepes testű, fehér pofájú, jól izmolt kettős hasznosítású fajta. A fej tiszta, gyapjával közepesen benőtt. Mindkét nemből szarvatlan. A szemek nem benőttek, az orrtükör és a csülökszárok szénfeketék, bár a palaszürke is elfogadott. Az arci részen és a lábvégeken fényes fehér szőr nő. A nyak izmolt, rövid. A lapocka feszes, a hát hosszú egyenes, a mellkas széles és mély. Az ágyék széles, egyenes, barázdált. A combok jól izmoltak, a lábak aránylag rövidek, gyapjával közepesen benőttek. A gyapjú színe fehér, lüszter fényű. A bőrön lévő kisszámú pigmentfolt nem számít hibának. A gyapjúfinomsága 30-40 µm.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- szarv vagy szarv kezdemény
- fajta standardtól eltérő gyapjújelleg
- orrtükör és a köröm nem fekete vagy palaszürke
- színes gyapjú a test bármely részén

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	180	220
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	40	50
Bírálati pont	M	93

SHROPSHIRE

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a jó szaporaság, a kitűnő húsformák, magas súlygyarapodás fenntartása, javítása, a testsúly növelése.

A fajta jellemzői

Jó legelőképességgel rendelkező egyhasznú, fekete fejű és lábú húsfajta. Jó anyai tulajdonságok, jó tejtermelőképeség, 1,7 – 2,0 szaporaság jellemzi. Az aszezonálisra való hajlama csekély. Jó húsformák, magas báránykori súlygyarapodás jellemzi. A fajta sajátossága, hogy a túlevelű fákat, rügyeket, a gyümölcsfák kérgét és a szőlőtőkét nem károsítja, ezért e fajta használata javasolt faiskolák, gyümölcsösök, szőlőültetvények gyommentesen tartására. Kifejlett korban az anyák 60-80 kg, a kosok 90-120 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Erős csontozatú húsfajta. Feje közepesen széles, kissé durva, a homlok és a pofarész gyapjával benőtt, fekete, sötétszürke színű. Mindkét ivarban szarvatlan. Fülei vízszintesen állók. Lábak rövidek, szabályos állásúak, gyapjával fedettek. Nyaka hosszú, széles és izmolt. Mély, széles, hengeres törzs, hosszú, egyenes, feszes hát. Széles, szilárd, jól izmolt ágyék, hosszú és széles medence jellemzi. Mélyen lenyúló, izmolt külső és belső combok. Crossbred gyapja közepes hosszúságú, fehér színű, a testét egyenletesen fedi, kivéve a hasat, mely csak gyengén benőtt.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	350
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	32
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	60
Bírálati pont	M	93

SOUTHDOWN

Tenyésztési cél:

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási hely szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok és szaporaság valamint a magas súlygyarapodás fenntartása. A fajta egyedek szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

Az egyik legősibb angol fajta, évszázadok óta tenyésztik az angliai Sussex grófságban. Több mint 200 éve John Ellman belefogott a fajta radikális javításába nyájon belüli szelekcióval. Munkáját Jonas Webb folytatta kissé növelve a testnagyságot. A legtöbb down fajta nemesítéséhez felhasználták. A fajta népszerűsége a 19. század közepétől az I. Világháborúig volt a csúcson.

Jó legelőkészségű, aszezonálisan is ivarzó húsfajta, a bárányok súlygyarapodása magas, húruk későn kezd faggyúsodni. Szaporasága 1,5-1,8, könnyű ellés jellemzi, báránynevelő képessége jó. Kifejlett korban az anyák 55-70 kg, a kosok 70-90 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása:

Kistestű fajta, a fej széles és rövid, mindkét ivarban szarvatlan. Az orrhát enyhén domború, a fülei közepes méretűek, rövid gyapjúval fedettek. A pofa egy részét és az orrot barna vagy szürke szőr borítja, az orrtükör sötét színű. Rövid gyapjú fedi be a fejtetőt, a pofát és a szemek környékét. A hát egyenes, a végtagok jól izmoltak. Az ágyék és a far széles, jól izmolt. A lábak rövidek, szabályos állásúak, csontozatuk közepesen finom. A gyapjúval nem fedett részeket a fejjel megegyező színű, de kissé sötétebb árnyalatú szőr borítja, a körmök feketék. A gyapjú egyszínű (fehértől a barnáig), akár a körmökig lehúzódhat.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- fekete folt a gyapjúban
- rózsaszínű orrtükör

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	340
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	40	55
Bírálati pont	M	93

SUFFOLK

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, a kitűnő húsformák, magas súlygyarapodás fenntartása, javítása.

A fajta jellemzői

A 18. század végén a helyi parlagi norfolk anyajuhokat southdown kosokkal fedeztették. Önálló fajtaként 1810. óta ismerik el. Az ún. „down” fajták között tartják számon, amelyek majd mindegyikére jellemző a fekete vagy sötét fej és lábak. Már a 19. század folyamán elterjedt a világon, elsősorban Franciaországban, Németországban, az Egyesült Államokban, Ausztráliában, Új-Zélandon. Ma is világszerte a legnépszerűbb, legelterjedtebb húsfajták közé tartozik.

Kiváló anyai tulajdonságok, jó tejtermelés magas 1,6 – 1,8 szaporaság jellemzi. A magyarországi állomány egy része rendelkezik a szezonon kívüli ivarzás hajlamával. Egyik legjobb legelőkésszeggel rendelkező fajta, de igen jól viseli a zárt tartást is. Jó húsformák és magas báránykori súlygyarapodás jellemzi. Kifejlett korban az anyák 75-100 kg, a kosok 100-150 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Nagynövésű, közepesen finom csontozatú, kissé lekerekített koponyával A fej kifejező, szarvatlan. Finom, fényes fekete szőr fedi a fejet és a lábakat. A kor előrehaladtával az orron és a lábvégeken fehér szőrszálak előfordulhatnak. Homloka széles, orrhát domború, fülei nagyok, hosszúak és kissé lelógóak. A lábak középhosszúak, szabályos állásúak. Törzse igen hosszú, a mellkas dongás, jól izmolt. A nyak közepes hosszúságú, ránc nélküli, jól illesztett. A mar széles, vállai zártak és izmoltak. A hát egyenes és széles. A combok jól fejlettek és teltek. Zárt gyapjútakaró fedi az egész testet, a gyapjú a végtagokat lábtőig illetve csánkig, a nyakat a tarkóig növi le. A gyapjú fehér, rövid, tömött, barna vagy fekete szálak előfordulnak a bundában. A bőr finom és nem foltos.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjú hibák
- szarvaltság
- fejtetőre, fejre, arcra ránövő gyapjú

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	360
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	55	70
Bírálati pont	M	93

TEXEL

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, a kitűnő húsformák, magas súlygyarapodás fenntartása, javítása.

A fajta jellemzői

A fajta a holland Texel szigetről, kialakulásának helyéről kapta nevét. Korábban kizárólag Hollandiában tenyésztették, csak a múlt század közepétől terjedt el külföldön. Népszerűsége azóta még jobban emelkedett, amióta a texel fajta húsformáira kialakított S/EUROP minősítési rendszert az egész Unióban bevezették, hiszen ebből adódóan természetes, ha a texel vérségű juhok minősülnek a legkedvezőbbben. Az eredeti holland fajta kistestű, de külföldön (Angliában, Németországban, stb) megnövelték a fajtát, Belgiumban kialakították a fajta dupla izmoltságú („culard”) változatát a beltex-et.

Kitűnő húsformákkal rendelkezik, az eleje és a hátulja egyaránt jól izmolt „négysonkás” típus. Báránycori súlygyarapodása magas, ugyanakkor jó anyai tulajdonságokkal rendelkezik, 1,5–1,7 a szaporasága, jó tejtermelés és báránynyelés jellemzi. Közepesen korán érő, szezonálisan ivarzó fajta. Kifejlett korban az anyák 60-80 kg, a kosok 90-120 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Közepes növésű, közép-nagytestű, erőteljes csontozatú húsfajta. A feje középhosszú, széles lapos koponyával, négyszögletes homlokkal. Mindkét nem szarvatlan. Fülei közepesen nagyok, oldalt elálló. Az orr, szem, száj és a nyálkahártya palaszürke vagy fekete színű. Nyaka izmolt és középhosszú. Mellkasa széles, dongás, Mar széles, háta, felkarja és combja telt, igen jól izmolt. Gyapja fehér, kevésbé ívelt, fej és lábak fehér fedőszőrrel fedettek, gyapjával nem benőttek.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarvaltság
- színes folt a gyapjában

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	340
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	33
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	60
Bírálati pont	M	93

VENDÉE-I HÚSJUH

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, a kitűnő húsformák, magas súlygyarapodás fenntartása, javítása. A fajta egyedeinek szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

A helyi populációt elsőként holland és flandriai fajták keresztezésével nemesítették a 17. században, majd a 19. században az angol southdown fajtával nemesítették tovább a fajtát, javítva a hústermelő képességét, de egyben megtartva a jó szaporaságát.

Erős szervezeti szilárdságú, a forró nyarakat és a hideg teleket egyaránt toleráló nagy hústermelő-képességű fajta, apai vonalként napi súlygyarapodást, a takarmányhasznosítást és a csontos-hús arányt javítja. Az eltérő technológiai körülményekhez kimondottan jól alkalmazkodó egyhasznú húsfajta. Az anyajuhok hajlamosak aszezonális ivarzásra. Szaporasága 1,7-1,9, könnyű ellés jellemzi, a báránynevelő képessége kiváló. Jó legelőképeségű, és az időjárásnak jól ellenálló fajta. A hó leeséséig képes a legelőn megélni és nem igényes a téli elhelyezésre. Kiváló húsformákkal rendelkezik. Kifejlett korban az anyák 60-80 kg, a kosok 100-120 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Közepes testű, közepesen finom csontozatú fajta. A fej zömök, a koponya jól fejlett, a homlok széles, mindkét ivarban szarvatlan. Az orrhát egyenes, rövid, a fülei közepesek, oldalt állók. A fejet finom világos vagy halványbarna szőr borítja. A nyak ráncmentes. A gyapjú színe fehér, világosbarna a körömig lehúzódhat, a has gyapjával borított, bőre pigmentált, barna színű. A hát egyenes és közepesen hosszú, a végtagok jól izmoltak. A lábak közép hosszúak, dongás állásúak. Jellemző a mély szügy és a jól izmolt far mellett a jól izmolt lapocka.

Törzskönyvbe kerülés feltételei

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	300	340
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	36
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45 40	65 60
Bírálati pont	M	93

BÁBOLNA TETRA

Tenyésztési cél

A kis populációban tenyésztett hazai fajta fenntartása. Fő tenyészcél a szaporaság és a báránynevelő képesség javítása a beltenyésztés elkerülése mellett. Azokat az anyákat, amelyek egymásután háromszor egyes bárányt ellenek, selejtezni kell. A fajta egyedének szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

A Bábolnai Állami Gazdaságban nemesítették a fajtát különböző szapora fajták felhasználásával (finn landrace, romanov). Az év folyamán minden időszakban ivarzó és szaporodó fajta, amely ellésenként 1,7-1,8 bárány produkcióra képes. A nagy szaporaság miatt speciális elletési technológiát igényel. Kifejlett korban az anyák 55-65 kg, a kosok 90-105 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

A fajta finom alkatú, amellet erős és szilárd szervezetű. A fej közepes nagyságú, egyenes orrháttal. Mindkét nemből szarvatlan. A nyak közepesen hosszú, a törzs hosszú, hengeres. Csontozata finom. A mellkas közepesen mély és dongás, a has térfogata terjedelmes. A hát közepesen izmolt, a comb izomzata közepes. A fejet, füleket, lábvégeket fehér fedőszőrök fedik, színeződés megengedett. Bundája enyhén felszőrökkel átszőtt, egységesen fehér. A fark rövid, 18-25 cm. Tőgye jól fejlett, jól függesztett szabályos állású, alakulású tőgybimbókkal.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- durva fej, széles orrhát
- szarvaltság vagy szarvkezdemény
- színes gyapjú
- merinó jellegű fej
- ráncolt nyak

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	160	200
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	35	50
Bírálati pont	M	93

ROMANOV

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, a jó báránynevelőképesség fenntartása, javítása.

A fajta jellemzői

A 18. század óta ismert fajta, Oroszországban a Volga mentén tenyésztették ki, nevét a felső Volga vidéki városról kapta (Romanov, ma Tutajev). Kiváló minőségű irhaprémét bundák készítésére, gyapját halina csizmák („valinki”) készítéséhez használták fel. Szaporasága rendkívüli 1,8-2,6, az iker és hármás ellés rendszeres, a négyes ellők gyakoriak, e mellett évente kétszer is ellethető. A nagy szaporaság miatt speciális elletési technológiát igényel. Kifejlett korban az anyák 52-60 kg, a kosok 80-95 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

A fajta finom alkatú, amellet erős és szilárd szervezetű. Feje széles, száraz, domború orrháttal, a szemek nagyok, a tekintete élénk. A homlok közepesen széles. A kosok feje rövidebb és szélesebb mint az anyáké. Szarvaltság és sarvtalanság mindkét ivarnál egyaránt előfordul. Nyak középhosszú, lapos, izomszegény. Háta, ágyéka egyenes, keskeny és izomszegény. Fara hosszú, csapott. Farka rövid, lábai hosszúak. A törzs közepesen dongás, a lábállás gyakran szabálytalan. A körmök szaru anyaga szilárd. A test felületét kevert szőrköntös borítja, amely elsődleges eredetű, – fényes fekete sima vagy ritkábban hullámos lefutású – felszőrökből és másodlagos eredetű mintegy kétszer olyan hosszú, hullámos ívelésű, ezüstfehér színű pehelyszálakból áll. A felszőrök és pehelyszálak aránya 1:3, 1:16 között változik. A fejen, a lábakon és a fark végén kisebb-nagyobb fehér foltok található. A kosokon – ritkábban az anyákon is – a nyakélen a marig és fark élen, esetenként az öv tájon hosszabb szálú fekete színű sörényszerű szőrkeplet található. A romanov bárány születéskor rendszerint fekete színű, a fejen és a fark végeken fehér jegyekkel.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	160	200
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	35	50
Bírálati pont	M	93

BRIT TEJELŐ JUH

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, a jó báránynevelőképesség fenntartása, javítása. A fajta egyedeinek szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

Az Egyesült Királyságban Lawrence Alderson tenyésztette ki az 1970-es években, túlnyomórészt keletfríz vért tartalmaz, de emellett a bluefaced leicester, dorset-horn, finn landrace és a walesi llyn fajta vett részt kialakításában. Nagyon jó a tejtermelő képessége, de elsősorban keresztezések anyai vonalaként ajánlják, mint kiváló szaporaságú és báránynevelő képességű fajtát. Szezonálisan üzethető, jó legelőképeségű fajta. Szaporasága 1,8-2,2, laktációs tejtermelése 200-400 kg. Kifejlett korban az anyák 65-80 kg, a kosok 90-110 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Testmérete közepesnél nagyobb. Középhosszú fej, enyhén domború vagy egyenes orrháttal, széles homlok, mindkét nemből szarvatlan, a szarvcsonkok előfordulhatnak. Fülek középhosszúak, oldalt felállóak. Nyak közepesen hosszú, izmolt. Törzs széles, hengeres, közepesnél hosszabb. Mellkas széles, izmolt, a vastag lapockák miatt néha fűzöttnek látszik. A hát széles, az ágyék és a far közepes hosszúságú, jól izmolt. Szervezeti szilárdsága jó, csontozata finom, de fejlett.

A körmök, az arc és a nyálkahártyák gyengén, gyakran foltosan, pigmentáltak. A fejet és a lábakat nem borítja gyapjú, a has benőttsége közepes. A tőgy jól illesztett, mérete nagy, gépi fejésre alkalmas.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarvaltság

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	280	320
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	55
Tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (kg)	100	-
Anyai tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (kg)	-	150
Bírálati pont	M	93

KELETFRÍZ (fehér, fekete)

Tenyésztési cél:

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő szelekciós szempont a szaporaság és a tejtermelés fenntartása, növelése. A fajta egyedeinek szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

A 19. században alakult ki Észak-Németország és a La Manche csatorna közötti, fűben gazdag tengerparti vidéken, 1892-től önálló fajta. 1926. óta termelés-ellenőrzés alatt van. A jó legelőt, párás éghajlatot, kiscsoportos tartást kedveli. Igényes fajta. Nálunk nehezen honosodik a száraz éghajlat, rossz legelő és nagycsoportos tartás miatt. Gyors fejlődésű, éves korra ellelhető. Földünk legjobb tejtermelő juhajtája. Németországban, a bárányok 4-8 hetes választása után 500-700 kg, jobb tenyészetekben 1200 kg tej ad 260 napos laktációban. Kiváló keresztezési partner a tejtermelés javítására, és más tejelő fajták nemesítésére, intenzív tejtermelő tenyészetek kialakítására. Szaporasága 2,2-2,5, 2-3 bárányát biztonsággal felneveli. Kifejlett korban az anyák 70-90 kg, a kosok 100-120 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása:

Robosztus, nagy testű, tipikusan tejelő fajta. Élénk tekintetű, egyenes gyakrabban domború orrhátú, finom fejű, oldalt álló nagy, szinte áttetszően finom fülű. Mindkét ivar szarvatlan. Gyapjút csak a nyakon és a törzsön növeszt, az arci részen, lábakon és a hason ritkán nő gyapjú. A lábak hosszúak és vékonyak. A végtagok szikárak, izomszegények. A törzs és hát hosszú, a mellkas mély, általában lapos. A far aránylag rövid és széles. A farka kb. 30 cm hosszú, gyapjú helyett apró fedőszőrökkel fedett. A tőgy erősen fejlett és jó felfüggesztésű, arányos.

Színváltozatai:

Fehér: a gyapjú és a fedőszőrrel fedett testrészek fehérek. E változatnál hibát jelentenek a testen és a gyapjúban található színes foltok.

Barna/Fekete: A gyapjú és a fedőszőrrel fedett testrészek sötétbarna vagy fekete színűek.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény
- gyapjúval fedett fej, láb, farok
- rövid, kicsi fül

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	250	300
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	55
Tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (kg)	150	-
Anyai tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (kg)	-	300
Bírálati pont	M	93

LACAUNE

Tenyésztési cél

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a magas tejhozam, a jó anyai tulajdonságok, a jó báránynevelőképesség fenntartása, javítása.

A fajta jellemzői

A legismertebb francia tejelő fajta, a Francia közephegység vidékén tenyésztik. A „roquefort” sajt elsősorban a lacaune juhok tejéből készül. Bár törzskönyvezése már a 19. század közepén megkezdődött, a következetes szelekció az utóbbi ötven évben történt, amelynek eredményeképpen a 60-80 literes tejtermelésű fajtából 300-400 liter tejhozamú fajtát tenyésztettek ki. Kiváló aszezonálisra való hajlammal rendelkezik, az év bármely szakában termékenyíthető, különös tekintettel az április-májusi időszakra. Szaporasága 1,3-1,6, laktációs tejtermelése 200-400 kg. Kifejlett korban az anyák 55-70 kg, a kosok 95-110 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

Közepes nagyságú, fehér színű fajta. A fej finom és keskeny, profil vonala általában domború. Mind az anyajuhok, mind a tenyészkosok szarvatlanok. Nagy lelógó fülei vannak, az arcot ezüstfehér szőr fedi, szeme nagy, tekintete élénk. Csontozata finom, vékony. A lábai hosszúak, szilárdak, szabályos állásúak. A bőr vékony és rugalmas. A nyak hengeres, lebeny és ráncmentes. A far felé kissé trapézosodó hosszú hengeres törzs, egyenes hátvonal. A mellkas mély és lapos, a hát hosszú, felcsupaszodó. A fej fedőszőrrel borított a tarkó hátsó részéig. A lábak combközéptől lefelé szintén fedőszőrrel borítottak. A gyapjú rövid, csak a nyak háti részen, oldalközépig tart.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- szarv vagy szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)
- gyapjúval fedett fej, has, láb
- színes gyapjú vagy fedőszőr

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	30	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	250	300
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	42	50
Tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (kg)	100	-
Anyai tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (kg)	-	150
Bírálati pont	M	93

TEJELŐ CIGÁJA

Tenyészési cél

A fajta tulajdonságainak megőrzése, genetikai varianciájának fenntartása. Fő tenyészcél a szilárd szervezet és a nagy ellenállóképesség megtartása, a jó anyai tulajdonságok és tejtermelő-képesség megőrzése, javítása extenzív viszonyok között.

A fajta jellemzői

A feltehetően kisázsiai eredetű cigája juhok a Balkán félszigetről kerültek hazánk területére a 18. század végén. A tejelő cigája változatot Bács-kiskun megyében tenyésztették. Ellenálló, edzett, igen élelmes fajta. Szaporasága 1,4-1,7, laktációs tejtermelése 100-200 kg között van. Kifejlett korban az anyák 60-70 kg, a kosok 90-120 kg súlyúak. A kosok nyírósúlya 5-6 kg, az anyáké 4-4,5 kg, 8-14 cm fürtmagassággal. A gyapjú finomsága 38-42 µm.

A fajta küllemi leírása

A közepesnél nagyobb testű fajta. A fej középnagy, a kosoknál aránylag rövidebb, szélesebb és durvább. A homlok és az orrhát domború, jellegzetes "kosorr". Az anyák szarvatlanok, a kosok szarváltak, de lehetnek suták is. A fülek nagyok, hosszúak és lelógók. A nyak kevésbé izmolt, a mellkas néha lapos. A hát és ágyék egyenes, a végtagok hosszához viszonyítva aránylag rövid és közepesen izmolt. A medence széles, a far közepes hosszúságú, sokszor csapott. A tőgy jól fejlett illesztésű. A csontozata erőteljes. A végtagok hosszúak és mérsékelten izmoltak. A fej és a lábak feketék vagy barnák. A bőr pigmentált, a száj nyálkahártyája és a nyelv palaszürke. A bunda fehér, fürtös szerkezetű, sok egyednél "tűzött", vagyis a fehér bundában fekete szálak vannak, de előfordul szürkés-, barnás- vagy fekete színű bunda is. A bárányok feketén születnek; bundájuk színe rövidebb-hosszabb idő múlva általában kifehéredik. A bunda csak a nyakat és a törzset fedi.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesítése
- általános küllemi hibák
- világos vagy tarka fej és lábak
- durva felszőrök túlsúlya
- foltosság a bundában

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	230	280
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	40	50
Tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (kg)	50	-
Anyai tejtermelés 1. vagy 2. laktációban, minimum (kg)	-	100
Bírálati pont	M	93

CIGÁJA

Tenyésztési cél

A fajta tulajdonságainak megőrzése, genetikai variációjának fenntartása. Fő tenyészcél a szilárd szervezet és a nagy ellenállóképesség megtartása, a jó anyai tulajdonságok és tejtermelő-képesség megőrzése extenzív viszonyok között.

A fajta jellemzői

A feltehetően kisázsiai eredetű cigája juhok a Balkán félszigetről kerültek hazánk területére a 18. század végén. Szélesebb körű elterjedését valószínűleg a helyi fajtáknál finomabb gyapjának köszönheti, illetve a későbbiekben kedvelté vált a kisgazdaságokban, mint fejőjuh. Szaporasága 1,2-1,4, laktációs tejtermelése 80-150 kg között van. Kifejlett korban az anyák 55-70 kg, a kosok 80-100 kg súlyúak. A kosok nyírósúlya 4-5 kg, az anyáké 3-4 kg, 8-10 cm fürtmagassággal. A gyapjú finomsága 28-36 μm .

A fajta küllemi leírása

Közepes-nagy testű juh. A fej középnagy, az anyák feje elég száraz, a kosoké aránylag szélesebb és durvább. Az orrhát az anyákon enyhén, a kosokon kifejezettebben domború. Az orron enyhe tűzöttség előfordulhat. Az anyák szarvtalanok, vagy sarló alakú szarvat viselnek, a kosok egy része szarvatlan, másik részük másfél körívet leíró erős, csigás szarvat visel, szarvkezdemény előfordul. Szürke a köröm valamint a szarvált egyedek szarva is. A fejtető enyhe átmenetet képez a homlok és nyakél között. Az ajkak közepes finomságúak. A szemek nagyok sötétek és igen élénkek. A fülek közepesen hosszúak és vízszintesen hordottak vagy enyhén lelógók. A nyak közepesen izmolt és ráncmentes, a vállak jó kötésűek, a mar közepesen széles és izmolt. A hát és ágyék egyenes, aránylag hosszú és közepesen izmolt. A törzs a fiatal korban jól táplált egyedeknél hosszú, mély és dongás. A has a kosoknál hengeres, anyáknál terjedelmesebb. A far enyhén lejtős, közepes hosszúságú, szélességű, izmoltságú, sokszor csapott. A csontozat erőteljes. A tőgy jól fejlett. A végtagok a törzshosszhoz képest aránylag rövidek és mérsékelten izmoltak. A hegyi változat alacsonyabb, de dongásabb, és rövidebb lába miatt zártabb benyomást kelt. Az alföldi változat ezzel szemben méretesebb, szellősebb. A fej és lábak feketék, sötétbarnák vagy barnák. A bőr tömör, rugalmas, enyhén pigmentált vagy hússzínű.

A száj nyálkahártyája és a nyelv palaszürke. A bunda fehér, fürtös szerkezetű, tűzöttség előfordulhat. A bárányok színe homokszürke, sárgásbarna vagy sötétbarna, de rövidebb-hosszabb idő múlva mindegyik bundája kifehéredik. A bunda a fejet (a pofa kivételével), a nyakat és a törzset is fedi: lenyúlik a lábtőig, illetve a csánkig (gyakran azonban csak az alkar és az alcomb feléig), illetve ráterjed a hasaljra.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesítése
- általános küllemi és gyapjúhibák (foltosság a bundában)
- világos vagy tarka fej és lábak
- durva felszőrök túlsúlya

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	230	280
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	30
Testsúly éves korban, minimum (kg)	35	45
Bírálati pont	M	93

CIKTA

Tenyésztési cél

A fajta tulajdonságainak megőrzése, genetikai variációjának fenntartása. Fő tenyészcél a szilárd szervezet és a nagy ellenállóképesség megtartása, a jó anyai tulajdonságok megőrzése, illetve a fajta biztonságos fennmaradáshoz szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

A cikta a középkorban széles körben elterjedt, Magyarországon is tartott közép-európai parlagi juh hazánktól nyugatra, észak-nyugatra kialakult típusának, a Zaupelschafnak máig fennmaradt leszármazottja. A kiinduló fajta a XVIII. században több hullámban került be az országba, hozták a német betelepülők és hozták a birtokosok az itteni juhoknál finomabb gyapja miatt. Ezeknek a dél-német és még előttük a morva juhoknak az elterjedésével vált általánossá a birka szó, ami megkülönböztette őket a magyar juhoktól. A később érkező merinóval való átkelesztés nyomán ez a parlagi fajta is visszaszorult, legtovább Baranya és Tolna megyében maradt fenn, főképp a sváb lakosságnak köszönhetően. Ebben a két megyében még a II. világháború után is tízezres számban volt fellelhető az akkor már ciktaként vagy sváb juhként is emlegetett fajta. A szövetkezetekben összegyűjtött nyájakat merinókkal keresztezték, így amikor 1974-ben rendeletet hoztak az őshonos fajták fenntartására, pár tucat egyeddel kellett újraindítani a tenyésztést. A cikta gyapjúja hosszúfűrtű, durva. Vérmérséklete élénk, figyelmes juh.

Szaporasága 1,1-1,2, aszezonális ivarzásra az egyedek jelentős része hajlamos, jó bányanevelő. Marmagasságuk 60 cm körüli. Kifejlett korban az anyák 30-45 kg, a kosok 50-70 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

A fej arányosan kicsi, a homlok, orrhát az anyáknál egyenes, a kosoknál domború. A fül kicsi-közepes nagyságú, keskeny, hegyes, vízszintesen hordott, egyes egyedeknél tölcészerűen sodrott. Az anyák túlnyomórészt szarvatlanok, de a kosok egy része is. A szarvált kosok általában csigás szarvat viselnek. Ennek mérete, vastagsága, hossza, a csiga nagysága, terpesztése egyedenként változó. Azonban kívánatos, hogy a csiga első fordulata a halántéktól legalább 1 ujjnyi távolságra legyen.

A cikta kistestű, erős és szikár. A lábak vékonyak, kecsesek, a testmérethez arányosak, nagy gyapjában azonban túl finomnak tűnhetnek. A fark általában a csánkig ér.

A fej fehér színű, rövid fényes szőrrel fedett. A gyapjú a homlokon, a legtöbb juhon a szem vonaláig benőtt. A mellső lábakat mindig rövid szőr fedi. A hátsó lábak hátulsó éle (hátsó lábszár) azonban gyakran enyhén seprűs, de nem gyapjúval benőtt. A testet alácsüngő, fehér színű, tincses gyapjú fedi (kevert gyapjas juh). Az éves gyapjúnövekedés meghaladhatja a 20 cm-t.

A bőr pigmentmentes, azonban az orr, szem, fül, száj tájékán előfordulnak kisméretű pigmentfoltok, ritkán a test egyéb részein is, de ez nem kívánatos. A körmök és a szarvak viaszszárgák (a körmök sávozottsága előfordulhat). A körmök erősek, egészségesek, a juhok lábvég betegségekre nem hajlamosak. A bőr vékony, rugalmas. A kosok orrhátán kifejezett haránt-ráncok nem kívánatosak.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesítése
- általános küllemi és gyapjú hibák (merinó jellegű gyapjú, foltosság)
- a lábszáron (2 cm-nél nagyobb átmérőjű) fekete vagy barna foltok

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Korr. bányakori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	140	180
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	22
Testsúly éves korban, minimum (kg)	25	33
Bírálati pont	M	93

GYIMESI RACKA

Tenyésztési cél

Az őshonos fajta tulajdonságainak megőrzése, genetikai varianciájának fenntartása. Fő tenyésztési cél a fajta szilárd szervezetének, nagy ellenállóképességének, jó anyai tulajdonságainak és tejtermelő-képességének megőrzése extenzív körülmények között.

A fajta jellemzői

A történelmi Magyarország területén, elsősorban Erdélyben és a Kárpátok hegyvonulatain kialakult és tenyésztett juh fajta. Hazánk jelenlegi területéről, ahol még maradtak is fenn szórvány állományai, egyedei, a fajtautánpótlás híján szinte teljesen eltűnt. Az 1990-es évek elején került ismét hazai tenyészteteinkbe (akkor még csak kis létszámban), majd az azt követő években néhány nagyobb tenyészállat import következtében növekedett a fajta hazai állománya.

A magyar juhtól – ámbár rendszertanilag mindkettő a rackafélék csoportjába tartozik – eltérő kialakulási és élőhelyi körülményei miatt jelentősen különbözik, úgymint testnagyságában, alakjában, színezetében, szarvalakulásában, de még bundaszerkezetében is, hiszen míg a magyar kifejezetten síkvidéki, addig a gyimesi pedig hegyvidéki típusú juh. A hortobágyi rokonától eltérően a kosok szarva csigaszerű 1,5 - 2,25 csavarulattal. A fajta eredetileg tej-hús hasznosítású.

A test felépítése arányos és tetszetős, mozgása gyors, a vérmérséklet közepesen élénk. A legnagyobb juh fajta a rackajuhok csoportjában, kifejlett korban az anyák 45-60 kg, a kosok 70-90 kg súlyúak.

A fajta küllemi leírása

A gyimesi rackajuh bundájának színe fehér, szürke vagy fekete. A szürke és fekete változat feje, lába, körme is fekete. A fehér színváltozat esetén a fejen és a lábakon színes foltok – leggyakrabban az orr, száj, fül és a szemek körül (okula, illetve vakisa) –, vagy kisméretű foltok egyenletesen elosztva (szedres változat) lehetnek. A fej a törzshöz viszonyítva közepes nagyságú, rövidebb, vaskosabb, mint a magyar rackaé, a koponya elég széles, de az arc rész elkeskenyedő. A kosoké rövidebb, szélesebb, burkoltabb. A szarvak az anyáknál sarló alakúak vagy kistülkösek, de elég sok a suta egyed is. A kosok csigas szarvakat viselnek 1 ½ - 2 ¼ csavar fordulattal. A fülkagylók közepes nagyságúak (előfordul „piri”-fülű változat), kissé vastagak, közepesen vagy kissé lefelé állók. A szemek élénkek, közepes nagyságúak. A nyak közepes hosszúságú és közepesen izmolt. A törzs a rackajuh fajtákhoz viszonyítva mély és dongás. A has kosoknál hengeres, az anyáknál terjedelmesebb. A far kissé csapott, de elég hosszú és széles, jól izmolt. A csontozat erőteljes, a végtagok mérsékelten izmosak. A farok kissé magasan tűzött, hosszú, mozgás közben „rengő” járást kölcsönöz az állatnak. A tőgy jól fejlett és csupasz. Bőre tömör, rugalmas. A bundája kevert gyapjú, felszőrökből és pehelyszálakból áll. A gyapjú az időjárás viszonyosságaihoz igazodóan elég hosszú, lágy, puha tapintatú. A felszőrök bágyadt-üvegfényűek, és majdnem egyenes lefutásúak, úgynevezett „szálasszőrű”. A pehelyszálak ezüstoffényűek, és íveltebbek, a tincsek lazák.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi és gyapjúhibák
- heterogén alkat
- merinó jellegű gyapjú
- gyapjús (merinó jellegű) első láb
- szűk – egészségre káros – szarvalakulás, kosoknál szarvatlanság
- szabálytalan szarvkezdemény (kosok „K” minősítést kaphatnak)

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	200	240
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	28
Testsúly éves korban, minimum (kg)	32	45
Bírálati pont	M	93

HORTOBÁGYI RACKA (MAGYAR JUH)

(fekete - fehér)

Tenyésztési cél

A legősibb nemzeti juhajtánk tulajdonságainak megőrzése, eredeti genetikai változatosságának fenntartása. Fő tenyészcél a fajta szilárd szervezetének, nagy ellenállóképességének, jó anyai tulajdonságainak megőrzése extenzív körülmények között.

A fajta jellemzői

A fajta eredetét még homály fedi, bizonyítékaink nincsenek arról, hogy honfoglaló őseinkkel került volna a Kárpát-medencébe. Nem tudjuk pontosan behatárolni, hogy a Kárpát-medence mely területére pontosan mely népcsoporttal és mikor érkezett be a magyar juh. Első régészeti emlékek, leírások a XVI-XVII. századból származnak, amelyek egyértelműen a fajta jelenlétére utalnak. Mindenesetre ősi jellegére utal, hogy a finnugor „juh” szót megkülönböztetve használták eleink a rackára, a nyugatról származó sváb fajtákat és a merinót ellenben a német eredetű birka megnevezéssel illették. Évszázadokon keresztül a magyar pásztorélet meghatározó juhajtája volt.

Fő ismertetőjegye a szarvalakulása, mely a világon egyedülálló. A két ősi színváltozatot ugyan jelenleg egy fajtának tekintjük, de törzskönyvi nyilvántartásuk a kezdetek óta külön folyik. A két színváltozat egyedei a tenyésztés során nem keresztezhetőek egymással.

A gereznája kiváló viseletet (pl. kucsma, suba) adott a magyarságnak századokon át. A magyar rackajuh testsúlyát tekintve közepes nagyságú a racka juhok csoportjában. Évente egyszer ellik, mivel ivarzása szezonális, július közepétől január közepéig nagy biztonsággal termékenyíthető. Átlagos szaporasága 1,0-1,4 bárány/ellés, az ikerellések aránya az élőhelytől függően 5-40%. Kiváló anya, jó báránynevelő, tejtermelése alapján akár a tejelő juhok csoportjába is sorolhatnánk. Korábbi adatközlők mérései szerint a bárányok leválasztása után 60 liter tejtermelésre is képes, ámbar ma már nemigen fejk. Gyapja durva (átlagosan E-szortiment), kevert (pehelyszál 20-40, felszőr 60-80 µm közötti szálfínomságú). A bárányok erősek, rendkívül életképesek, már a születésük napján képesek az anyjukkal akár több kilométert is megtenni. A tökéletes szervezeti szilárdsága, jó legelőkészsége, élénksége kiválóan alkalmassá teszi a külterjes, jórészt istálló nélküli tartásra. Így tartották ezer éven keresztül, így kell megőriznünk ezután is. Nem tűrhető el tehát semmiféle, a puha, laza szervezetre utaló jel a fajtában. Kifejlett korban az anyák 35-45 kg, a kosok 50-70 kg súlyúak, a marmagasság anyáknál 66 cm, kosoknál 72 cm átlagosan.

A fajta küllemi leírása

Bár az egész testi felépítettsége tetszetős, mégis a legszebb testtája a feje. Büszke tartása, fölfelé álló pödrött szarvai egyedülállóak a világ juhajtái között. Koponyája megnyúlt, az arcorri rész felé elkeskenyedő. A kosok közepesen domború orrvonallal bírnak. Az anyák feje finom, száraz, a kosoké burkoltabb, de nem durva. Kifejezett a másodlagos nemi ivarjelleg. Tekintete élénk, figyelmes. A fülkagylók a közepes nagyságútól kisebbek, vékonyabbak, vízszintes tartásúak, ám rendkívül mozgékonyak. A legtetszetősebb szarvalakulás előlnézetből az egyenes szárú, szabályos V alakban felfelé álló, hossz tengelyében egyenletesen pödrött, két éves kor fölött legalább 4 csavar fordulatot vett szarv. Oldalnézetben az arcél meghosszabbított vonalától előbbre dől. A kosok szarva hosszabb, vastagabb és valamivel nagyobb terpesztésű. A fajta genetikai változatosságának megőrzése érdekében az egyenestől eltérő szarvalakulások (pl. tulipán alakú) is megengedhetők. A tenyésztésben törekszünk a hosszabb szarvak elérésére. A szarvak hossza anyáknál meg kell, hogy haladja a fej

hosszát, míg kosoknál a fejhossz legalább kétszerese a kívánatos. A szemhéjak és az ajkak feszesek. A fejet fényes rövid szőr borítja. Az arc rész mindig tiszta legyen. A nyak közepesen izmolt, lebernyeg és ráncmentes, tetszetős, büszke tartású ún. szarvasnyak. A hát felső vonala egyenes, fiatal korban farban némi túlnőttség mutatkozik. A törzs parlagi jellegű. A hát élesebb és keskenyebb a többi juhajtáshoz képest. A mellkas mély. A has kosoknál hengeres, az anyáknál terjedelmesebb. A far enyhén lejtős, közepes szélességű és hosszúságú. Az anyák tőgye jól fejlett és csupasz. A fark alacsonyan tűzött, hosszú, a csánkon minden esetben túlér. Az izomzat szikár, de rugalmas. A lábak vékonyak, de csontozata erős, szikár, inai acélosak. A csülkök szilárdak, szaruja rugalmas, szabályos formájú, külterjes tartásmód esetén gondozást nem igényel. Mozgása gyors, ügyes és harmonikus. A bunda tincses, majdnem zsinóros szerkezetű, hullámos lefutású, egyes testtájakon akár 30 cm-t is elérő vagy meghaladó hosszúságú, majdnem földig érő, csak a nyakat és a törzset fedi. A mellső lábak rövid, fényes fedőszőrökkel borítottak. A hátulsó lábak gyapjúval benőttsége igen gyakori, de a tenyésztésben törekednünk kell a hátulsó lábak tisztaságára is. A hasra rendszerint nem jellemző a benőttség, különösen idősebb korban. A bunda színe fehér vagy fekete.

Fehér színváltozat:

A pofa és a lábak rövid szőre a bőrsárgától a fényes vörösbarnaig terjedő színű. A bunda úgymond szennyes fehér. Előfordulnak a törzs hátulsó részén halvány vörhenyes-lila színű egyedek is. A szarvak viaszsárgák, melyeken sötétebb csíkok előfordulhatnak, de ne uralkodóan. A körmök sötét-viaszsárgák vagy sötétbarnák, sávozottság is elfogadható. Az ajak, a szemhéj, a szájpadrás az orrtükör sötét rózsaszín, rajta gyakran festenyfoltok találhatóak. A bárányok színe születéskor: a fej, az alsó nyakél, a lábak, a fark barnák, a többi testtáj fehér, de igen gyakori a teljesen fedett barna színű bárány is.

Fekete színváltozat:

A pofa és a lábak rövid szőre fényes fekete. A gyapjú egyaránt fekete. A bárányok születéskor fényes fekete színűek, a gyapjú rövid és igen göndör csigákat alkot, szépségben megközelíti a fekete színű karakul bárányokét. Nyár folyamán nap hatására előfordul, hogy a szálvégek kivörösödnek. Idősebb korban öszülés (darusodás) következik be, amely a bundának szürke árnyalatot ad. Számos egyed a korral olyan „daruszörűvé” válik, hogy feketének alig nevezhető, ám a kis létszámú fekete populáció miatt még az ilyen egyedekre is szükség lehet. A szarvak és a körmök sötét palaszürkék vagy feketék, a szarvakon csíkozottság elfogadható. Az ajak, a szájpadrás és a nyelv egyenletesen sötétszürke. A bundában a fürtök hosszúsága ritkán éri el a fehér színváltozatét. Kisfokú tűzöttség éves kor felett a száj körül és a lábakon megengedett.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- a fajtára jellemzőtől eltérő általános küllemi és gyapjúhibák
- a szarvatlanság vagy a fajtajelleg leírástól eltérő súlyos szarv hibák, gyapjús mellső láb
- fehér színváltozat esetén a testen lévő sötét (fekete) foltok, a már fiatal korban tarka pofa és lábak, erősen tarka fülek, a szürke szín bármilyen árnyalata a fejen és lábakon
- fekete színváltozat esetén fehér folt a testen, fejen vagy a farokvégen, a már fiatal korban (18 hónapos kor előtt) fellépő erős tűzöttség a bundában, karakul jellegű, lapos és nagyobb szőrforgók a bárány prémjén,

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Korr. báránycori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	120	180
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	22
Testsúly éves korban, minimum (kg)	26	33
Bírálati pont	M	93

SÁRGAFEJŰ BERKE

Tenyésztési cél

A fajta tulajdonságainak megőrzése, genetikai variációjának fenntartása. Fő tenyészcél a szilárd szervezet és a nagy ellenállóképesség megtartása, a jó anyai tulajdonságok és tejtermelő-képesség megőrzése extenzív viszonyok között.

A fajta jellemzői

Erdélyben elsősorban Kovászna és Hargita megyében tenyésztett, de Magyarországon Kecskemét környékén is előforduló extenzív fajta. A cigája fajtacsoportba tartozik. Külön típust képvisel az ún. csóréhasú (kopaszhasú) változat.

Szaporasága 1,2-1,4, laktációs tejtermelése 80-150 kg között van. Kifejlett korban az anyák 55-70 kg, a kosok 80-100 kg súlyúak. A kosok nyírósúlya 4-5 kg, az anyáké 3-4 kg, 8-10 cm fürtmagassággal. A gyapjú finomsága 28-36 µm.

A fajta küllemi leírása

Közepes testű juh. A fej középnagy, az anyák feje elég száraz, a kosoké aránylag szélesebb és durvább. Az orrhát az anyákon enyhén, a kosokon kifejezettebben domború. Az anyák szarvtalanok, vagy sarló alakú szarvat viselnek, a kosok egy része szarvtalan, másik részük erős, csigás (merinószerű) szarvat visel, szarvkezdemény előfordul. Az ajkak közepes finomságúak. A szemek nagyok sötétek és igen élénkek. A fülek közepesen hosszúak és vízszintesen hordottak vagy enyhén lelógók. A nyak közepesen izmolt és ráncmentes, a vállak jó kötésűek, a mar közepesen széles és izmolt. A hát és ágyék egyenes, aránylag hosszú és közepesen izmolt. A has a kosoknál hengeres, anyáknál terjedelmesebb. A far enyhén lejtős, közepes hosszúságú, szélességű, izmoltságú, sokszor csapott. A csontozat erőteljes. A tőgy jól fejlett. A végtagok a törzshozhoz képest aránylag rövidek és mérsékelten izmoltak. A fej és lábak sárgásbarnák vagy világosbarnák, a körmök szürkék.

A száj nyálkahártyája és a nyelv palaszürke. A bunda fehér, fürtös szerkezetű, sárgásbarna tűzöttség előfordulhat. A bunda a fejet (a pofa kivételével), a nyakat és a törzset is fedi: lenyúlik a lábtőig, illetve a csánkig (gyakran azonban csak az alkar és az alcomb feléig), illetve ráterjed a hasaljra, de a has lehet kopasz is.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesítése
- általános küllemi és gyapjúhibák (foltosság a bundában)
- tarka fej és lábak

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	180	240
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	22
Testsúly éves korban, minimum (kg)	25	35
Bírálati pont	M	93

WALLISI FEKETEORRÚ

Tenyésztési cél:

A fajta tisztavérben történő fenntartása, megőrizve a származási helye szerinti tenyésztési és termelési tulajdonságait. A fő tenyészcél a jó anyai tulajdonságok, a magas szaporaság, és a háziipari felhasználásra alkalmas speciális gyapjúminőség megőrzése. A fajta egyedeinek szelekciójához szükséges populációnagyság elérése, fenntartása.

A fajta jellemzői

A wallisi feketeorrú nagy ellenállóképességű, nagytestű, erős törzsű, harmonikus testfelépítésű hegyvidéki juh. Aszezonálisra való hajlama jó, az év bármely szakában termékenyíthető. A nőivarú egyedek későn érnek, évente átlag 1,6-2,0 bárányt ellenek, báránynevelő képessége nagyon jó. Kis mozgásigényű, nyugodt, kifejezetten ragaszkodó fajta. A bundája hosszúfűrtű kevert gyapjú, felszőrökből és pehelyszálakból áll, az egész testet befedi. Kifejlett korban az anyák 70-80, a kosok 80-120 kg súlyúak. A kosok évente 3,5-4,5 kg, az anyajuhok 3-4 kg gyapjút adnak.

A fajta küllemi leírása

A fej rövid, az orrhát domború, a pofa és a homlok széles. Az arciori rész, a szemek körül, a fülek és az orr megszakítás nélkül összefüggő fekete színű. Az orrlyukak szélesek, fajtára jellemzően kifelé fordulnak. A szemek sötétek, a szemhéjak feketék. A fülek közepes méretűek, enyhén lefelé hajlók, rövid gyapjúval fedettek. Mindkét ivarban csavart szarvakat viselnek 1,5 - 2 csavarfordulattal fekete csíkok megjelenhetnek benne.

A nyak rövid, jól izmolt. A mellkas széles és mély. Vállak feszesek, izmosak. A mar széles és zárt, a bordák szélesek domborúak. A hát széles, erős, egyenes és jól izmolt. A has feszes. A lábak egyenes állásúak, vaskosak, gyapjúval bőven fedettek. A farok hosszan lelógó, egyenes, járás közben ringó mozgást végez.

Durva, hullámos lefutású, zsinóros szerkezetű, 35-45 cm fűrthosszúságú, fehér színű gyapjút termel. Fekete a mellső lábtő, a csánk és a lábvégek, a nőivarú juhok farka töve is fekete, a bunda többi része fehér. A kosoknál a farktövön megjelenő folt hiba. Kívánatos a szimmetrikus foltozottság. Minden folt, rajzolat kontúros, nem elmosódott. Idősebb egyedeknél és kosoknál a foltok színe szürkébe hajló. Többletfolt nem kívánatos.

Törzskönyvbe kerülést kizáró okok:

- törzskönyvbe kerülés feltételeinek nem teljesülése
- általános küllemi hibák
- kosoknál a standardban előírt színeloszlástól való eltérés
- csak fedőszőrrel fedett arciori rész és lábak

Törzskönyvbe kerülés feltételei	nőivar	hímivar
Életkor első elléskor, maximum (hó)	36	-
Korr. báránykori súlygyarapodás, minimum (g/nap)	240	300
Növendékkori súly, minimum (kg)	-	33
Testsúly éves korban, minimum (kg)	45	60
Bírálati pont	M	93

Juh Tenyésztési Program

3. melléklet

JUH

TELJESÍTMÉNYVIZSGÁLATI

SZABÁLYZAT

2021

TARTALOMJEGYZÉK

1. TELJESÍTMÉNYVIZSGÁLATOK	
1.1. Sajátteljesítmény-vizsgálatok	3
1.1.1. Anyák reprodukciós teljesítményének vizsgálata	3
1.1.2. Anyai hústermelő-képesség és növekedési erély vizsgálata	4
1.1.3. Sajátteljesítmény-vizsgálat gyapjútermelő-képességre	7
1.1.4. Tejtermelési teljesítményvizsgálat	12
1.1.5. A vizsgálatok bizonylatolása	14
1.2. Üzemi ivadék teljesítményvizsgálatok	15
1.2.1. Ivadék teljesítményvizsgálat gyapjútermelő-képességre (GYIV)	15
1.2.2. Ivadék teljesítményvizsgálat hústermelő-képességre (ÜITV)	16
1.2.3. Ivadék teljesítményvizsgálat tejtermelő-képességre (TIV)	18
1.2.4. A vizsgálatok bizonylatolása	19
2. TENYÉSZÉRTÉKBECSLÉS	
2.1. A tenyésztérbecslés módszere	20
2.2. Bárányindex	22
2.3. Tenyésztési index	22
2.4. A tenyésztérbecslés rendje	23
3. KÖZZÉTÉTEL	23

1. TELJESÍTMÉNYVIZSGÁLATOK

1.1. Sajátteljesítmény-vizsgálatok

1.1.1. Anyák reprodukciós teljesítményének vizsgálata

1.1.1.1. A reprodukciós időszak kiválasztása

A nőivarú egyedek termékenyítésének időszaka szabadon választható. Az ivarzások szinkronizálására, serkentésére minden engedélyezett eszköz alkalmazható. A termékenyítési időszakok hossza legalább 38 napra (2 teljes ciklusra, 34+4 nap) terjedjen ki.

1.1.1.2. Termékenyítés, vemhesülés

Mesterséges termékenyítés friss és mélyhűtött spermával, kézből párosítás

Az ivarzókat legalább naponta kétszer kell kerestetni, leválogatni és termékenyíteni. Egy ivarzási ciklusban az egyed csak ugyanazzal a kossal párosítható.

Feljegyzendő adatok:

- a termékenyítés módja
- a termékenyítés dátuma (év, hó, nap). Egy ivarzási cikluson belüli termékenyítések közül az első dátumát kell feljegyezni.
- a termékenyített egyed fülszáma
- a termékenyítő kos fülszáma

Hárembeli termékenyítés

A hárem tartama minimum 28 maximum 52 nap lehet. Az anyák és jerek két hárembe állítása között legalább 21 nap teljen el. Egy koshoz legfeljebb 75 nőivarú egyed osztható be. A hárembe osztott egyedeket olyan módon kell elhelyezni, hogy azok a keveredés veszélye nélkül a hárem teljes tartama alatt együtt legyenek.

Feljegyzendő adatok:

- a hárembe állított kos fülszáma
- a hárem beállításának dátuma
- a hárem megszüntetésének dátuma
- a hárembe osztott nőivarú juhok fülszáma

Embrió átültetés (beültetés)

A recipiens vemhessége ugyanolyan anyai teljesítménynek számít, mintha saját magzatát hordaná. A származását tekintve a megszületett bárány anyja a donor.

Feljegyzendő adatok:

- az átültetés (beültetés) dátuma (év, hó, nap)
- a donor fülszáma
- a recipiens fülszáma
- a donort termékenyítő kos fülszáma

1.1.1.3. Ellés

A született utód állapotától és sorsától függetlenül minden ellés adatát fel kell jegyezni. Az élve született bárányokat és anyjukat az ellés után 24 órán belül az ellési cikluson belüli sorszámmal kell megjelölni, olyan módon, hogy az legalább 7 napig biztosítsa az azonosítást. Az a bárány, amely az ellés utáni 24 órán belül kiesik, holtellésnek számít. A bárányokat születésük után 3 napon belül füljelzővel kell ellátni.

Feljegyzendő adatok:

- az anya fülszáma
- az ellés sorszáma
- az ellés dátuma
- született bárányok száma
- a halva született vagy 24 órán belül elhullott bárányok száma

1.1.2. Anyai hústermelő-képesség és növekedési erély vizsgálata

1.1.2.1. A mintavétel módja

A báránykori, a növendékkori, az éves kori és a kifejlett kori testsúly mérését a tenyésztési programban meghatározott esetekben kell elvégezni.

1.1.2.2. A tulajdonságok mérése, mérési időpontja

Születési testsúly mérése

Az ivadékok születési testsúlyát a születés után egy napon belül kell lemérni 0,1 kg pontossággal (opcionális).

Báránykori testsúly mérése

A bárányok testsúlyát, 30-80 napos kor között kell lemérni 0,1 kg pontossággal.

Az így mért testsúlyból számítjuk ki a báránykori egy életnapra jutó testsúlygyarapodást (az anyai hústermelő-képességet), oly módon, hogy a mért testsúlyt elosztjuk az életnapok számával.

A súlygyarapodás korrigált értékét is közölni kell.

Növendékkori testsúly mérése

Az egyedek testsúlyát 105-135 napos kor között kell lemérni 0,1 kg pontossággal.

Az így mért testsúlyból számítjuk ki a növendékkori napi testsúlygyarapodást, oly módon, hogy a mért testsúlyból kivonjuk a báránykori testsúlyt, és elosztjuk a növendékkori súlymérés és a báránykori súlymérés időpontjának napokban kifejezett különbségével.

Éves kori testsúly mérése

Az egyedek éves kori testsúlyát 10-13 hónapos korban kell megmérni 1 kg pontossággal.

Kifejlett kori testsúly mérése

Az egyedek kifejlett kori testsúlyát 24-48 hónapos kor között kell megmérni 1 kg pontossággal.

A vemhes jerkéket és anyákat a vemhesség 4-5. hónapjában nem szabad mérlegelni.

A mérés eszköze

A testsúly-méréseket csak az előírt mérési pontosságú mérleggel lehet elvégezni.

A vizsgálatok során felvett adatok

- az egyed azonosítószáma
- a mérlegelés időpontja (év, hó, nap)
- a mért testsúly (kg).

1.1.3 Üzemi sajátjeljesítmény-vizsgálat gyapjútermelő-képességre

1.1.3.1. A mintavétel módja

A juhok gyapjójának szálfínomság és kiegyenlítettség vizsgálatához gyapjúmintákat kell venni és azt vizsgálatra kell küldeni.

A fűrtmintákat nőivarú állatok esetében az oldalközépről, kosok esetében a lapocka tájékról és a farról, a nagyforgató tájékról kell venni. A gyapjút a bőrtől maximum 0,5 cm-re kell elvágni. A vett minta nagysága kb. 3x3 cm-es bőrfelületről levágott gyapjúrész legyen. A vizsgálatokhoz a fűrtmintát úgy kell venni, hogy a megnyitott bunda baloldali részét kissé hátrafejtve lenyomjuk, és az így szabaddá váló børsáv felett a kívánt nagyságú fűrtmintát kivágjuk. A műveletet hajlított vágási felületű, "cooper" ollóval kell végrehajtani, amelynek a baloldali vágási felülete hegyes, a jobboldali tompa. A fűrtminta vételénél sohasem szabad a kivágandó fűrtöt meghúzni, mert különben a vele együtt húzódó bőr is megsérülhet.

A gyapjúmintákat megfelelő nagyságú papírzacskóban kell beküldeni az egyedi azonosítószám és a testtájék (lapocka = L, far = F, oldalközép = O) olvasható felírásával.

A mintát tartalmazó zacskókat ivaronként, emelkedő fülszám sorrendben, maximum 25 zacskót tartalmazó, sorszámmal ellátott kötegekben kell csomagolni a beküldéshez.

A csomaghoz mellékelni kell az Adatbankból nyomtatott szálfínomság-vizsgálati bizonylatot 1 példányban.

A szálfínomság-vizsgálati bizonylat tartalmazza:

- a tenyészet nevét, kódját;
- a fajtakódot;
- az ivart;
- az egyedi azonosítószámokat.

Fajtánként és ivaronként külön vizsgálati bizonylatokat kell kiállítani.

A bundaminősítésre a kolonc nélküli teljes bundát a régióvezetőnek kell átadni külön szellőző csomagolásban, amelyen az egyed azonosítószámát és a tenyészet nevét fel kell tüntetni. Mivel a bundaminősítés mindenkor műszeres szálfínomság vizsgálattal jár együtt, lapocka, oldal és far mintát kell venni az állatról, nyírás előtt. Ezeket, az előzőek szerint vett mintákat külön megjelölt papírzacskóban kell beküldeni.

A csomagolásba helyezett genetikai bundavizsgálati adatlap tartalmazza:

- a tenyészet nevét és kódját;
- az egyed azonosítószámát;
- a nyírósúlyt.

1.1.3.2. A vizsgálatok időtartama

A gyapjútermelő-képesség vizsgálata során:

- a fűrtmagasság mérést,
- a fűrtmintavételt és
- a nyírást.

akkor kell végezni, amikor az állat az első 10 - 15 hónapos gyapjúnövekményt elérte. Az egyed életkora ekkor nem haladhatja meg a 20 hónapot.

1.1.3.3. A vizsgálandó tulajdonságok és mérésmódjuk

A gyapjú értékét annak legfőbb tulajdonságai határozzák meg: a fűrtmagasság, a nyírósúly, a szálfínomság és kiegyenlítetttség, a belszerkezet, a szín és a rendement (tisztagyapjú tartalom). A gyapjúvizsgálat történhet az élő állaton, lenyírt bundán vagy fűrtmintán.

1.1.3.3.1. Fürtmagasság

A fürtmagasság a gyapjúfürt a juh bőrfelületére merőlegesen, torlasztás vagy megnyújtás nélkül mért hossza, cm-ben kifejezve.

A tenyészállaton a fürtmagasságot az egyedek éves növési bundáján, a lapocka testtájékon, mérőléccel, 0,5 cm pontossággal kell mérni.

1.1.3.3.2. Nyírósúly

A nyírósúly az állat teljes lenyírt bundájának a nyíráskor mért teljes súlya.

A nyírósúly mérése 0,1 kg pontossággal történik.

Nyírósúly legalább 10 és legfeljebb 15 hónapos növési bunda alapján állapítható meg.

1.1.3.3.3. Szálfinomság (szálátmérő) és kiegyenlítettség

A szálfinomság a gyapjúszálak átlagos átmérője μm -ben (mikrométer) kifejezve.

A kiegyenlítettség a bundán belül a fürtök szálfinomságának egyöntetűsége.

A szálfinomságot műszeres vizsgálattal állapítjuk meg.

Szálfinomságvizsgálat az OFDA képanalizátoros műszerrel

A mérés elve: A műszer alapja egy mikroszkóp, melyre kamerát rögzítettek.

A kamera által rögzített képek monitoron láthatók. A műszer képanalizátor program segítségével méri a szálátmérőt. Az adatokat számítógép értékeli ki, az eredményeket monitoron jeleníti meg és elektronikusan tárolja. A mérési tartomány 4-300 μm .

A műszer kalibrálása ismert finomságú OFDA standardmintával történik, amellyel minden mérési sorozat előtt ellenőrző mérést kell végezni.

Mintaelőkészítés

A beküldött fürtmintákat a tárgylemezen széthúzogatva elterítjük, oly módon, hogy minél több különálló gyapjúszál legyen mérhető.

Mérés

A mintát tartalmazó tárgylemezt behelyezzük a műszerbe, és rögzítjük. A program indításakor a tárgyasztal vízszintesen végigpásztázza a mintát, közben a kamera állóképeket készít a fürtök teljes lefutásában (átfedés nélkül) és ezeken az állóképeken elvégzi a szálátmérő méréseket. A mérés befejeztével a monitoron megjelennek a mérési eredmények.

Értékelés és az eredmények megadása

Az OFDA automatikusan közli a megvizsgált gyapjúminta adatait:

- a lemért szálak számát
- az átlagos szálátmérőt (μm)
- a szórást (μm)
- a variációs együtthatót (%)

1.1.3.3.4. Belszerkezet

Belszerkezeten értjük a bunda felépítésének jellemzőit, azaz a gyapjúnak pászmákból és fűrtökből való felépítését.

Normális vagy *habos* belszerkezetű az a bunda, ahol a pászmák hajlási ívei félkör vagy közel félkör alakúak, a kötő-, illetve fátýolszálak mérsékelt mennyiségben vannak jelen. Ez a legkedvezőbb belszerkezet típus.

Pászmázott belszerkezetnél a kötőszálak száma csekély, a pászmák részben elkülönülnek, a pászmahatárok jól felismerhetők.

Motringos és *cérnás* belszerkezetnél a kötőszálak hiánya miatt a pászmák teljesen elkülönülnek, a bunda széteső.

Gyüremes belszerkezetnél a fűrtök tövében az állat bőrét nem lehet meglátni, a bundából a fűrt csak igen nehezen húzható ki a szükségesnél nagyobb mennyiségű kötőszál miatt.

*Nemez*s belszerkezet esetén nagyon sok a kötőszál, amelyek a fűrtöket átszövik. Az ilyen gyapjúban a fűrtök összetapadnak, egymástól csak szakítással különíthetők el.

A belszerkezet vizsgálata történhet:

- a tenyészállatokon,
- a fűrtmintán vagy bundán.

A belszerkezetet szubjektív becsléssel, szemrevételezéssel minősítjük.

1.1.3.3.5. Szín

A gyapjú színe minősíthető:

- a tenyészállatokon,
- a fűrtmintán vagy bundán.

A szín meghatározása szemrevételezéssel történik.

A használt gyapjúsín meghatározások:

- fehér,
- sárgásfehér,
- sárga,
- barna,
- vörös,
- szürke,
- fekete,
- tűzdelt.

1.1.3.3.6. Rendement (tisztagyapjú tartalom)

A *rendement* százalékban kifejezi, hogy a zsírban nyírt gyapjú 100 súlyrészében hány súlyrész 17%-os nedvességtartalmú tiszta gyapjúanyag van.

A *rendement* vizsgálata becsléssel történik.

1.1.3.3.7. Bundaminősítés

A tenyészállat előállításra használt tenyészkos második éves bundáját nyíráskor meg kell mérni és bundavizsgálatát el kell végezni, ha ez a Tenyésztési Program 1. mellékletben elő van írva.

A bundaminősítés során meg kell állapítani:

- a szálfínomságot 3 helyen (lapocka, oldal, far),
- a kiegyenlítettséget,
- a fűrthosszúságot véletlenszerűen kiválasztott 3 helyen,
- a bunda belszerkezetét,
- a bunda színét,
- a bunda *rendement*-jét.

A 1.1.3.1. szakasz szerint beküldött, a lapocka, oldal és a far testtájékról származó fűrtminták szálátmérőjét műszerrel megmérjük (1.1.3.3.3. szerint). A vizsgálati adatok ismeretében elbíráljuk a kiegyenlítettséget. A bundát kiterítjük a vizsgáló asztalra. A színgyapjú rész három helyéről kiemelünk egy-egy fűrtmintát és annak fűrthosszúságát mérőléc segítségével 0,5 cm pontossággal megmérjük.

Ezután megállapítjuk a bunda színét, és az esetleg előforduló belszerkezeti hibákat.

1.1.4. Tejtermelési teljesítményvizsgálat

A tejtermelési teljesítményvizsgálatot az ICAR előírásainak figyelembevételével végezzük.

1.1.4.1. A mintavétel módja

A tejtermelési teljesítményvizsgálat a rendszeres befejések alapján történik.

Befejés

Az anyajuhok periodikusan ismétlődő fejése, amelyek alkalmával a kifejt tejet meghatározott pontossággal egyedenként mérik, az eredményt feljegyzik.

A tej beltartalmi értékek meghatározását egyedi tejmintákból kell végezni.

Tejminta

A tej beltartalmi vizsgálatához az egyed befejésekor kifejt tejből vett elegyminta, amelynek nagysága legalább 50 g.

1.1.4.2. A vizsgálat időtartama

A befejéseket a fejési időszakban kell végezni.

Fejési időszak

A fejés első napjától a fejés utolsó napjáig terjedő időszak napokban meghatározva.

A befejés rendje

- az első befejést a fejés első napjától számított legalább 30 napon belül kell elvégezni;
- a további befejéseket az első befejéstől számított 28 naponként kell végezni a fejési időszak végéig. A megválasztott befejési gyakoriságot a fejési időszak befejezéséig be kell tartani úgy, hogy a legnagyobb eltérés legfeljebb 2 nap lehet.
- a befejéseket 24 órán belül kétszer - reggel és este, illetve este és reggel - kell végezni úgy, hogy a két fejés között legalább 10 óra különbség legyen. Kettőnél többszöri befejés esetén a fejéseknek 24 órán belül kell megtörténnie. A reggeli befejésen kívül minden további fejés adatát az esti eredményéhez kell hozzáadni.
- egy fejési időszakban az egyednek két olyan nem egymást követő befejése lehet, ahol csak az egyik napszak adata van feljegyezve.

1.1.4.3. A vizsgált tulajdonságok és mérés módjuk

A fejési időszak hossza

A fejés első napjától a fejés utolsó napjáig eltelt időszak napokban kifejezve. A fejés első napja az ellés után 60 napnál később ne legyen.

Kifejt tej mennyisége befejésenként

Az egyedenként, mérőeszköz segítségével megállapított kifejt tej mennyisége (dkg).

A befejéskor felvételre kerülő adatok

- a vizsgálat helye
- a befejés dátuma (év, hó, nap)
- az anyajuh azonosítási száma
- a befejéskor mért egyedi tejmenyiség (dkg)

Tejhozam a fejési időszak alatt

A tejtermelő-képesség értékelésére a fejési időszak alatti tejtermelést becsüljük a befejések alapján. A fejési időszak alatti tejtermelést legalább négy befejés eredményéből lehet számolni. Ennél szigorúbb feltételek fajtánként meghatározhatók.

A tejtermelés számításához a középponti befejési dátum módszerét (ICAR: centering date method) használjuk. Ez a módszer az egyes befejések alkalmával mért tej mennyiségét, mint az előtte végzett befejés napja és az aktuális befejés napja közötti időszak felétől az aktuális és a következő befejés napja közötti időszak feléig eltelt szakaszra érvényes napi termelést tekinti. Minden egymást követő két adatfelvétel közötti intervallumra külön ki kell számítani a termelt tej mennyiségét, a bemérés napján mért tejmenyiséget megszorozva a fenti módszerrel számolt napok számával. Az első befejés napján kifejt tej mennyiségét a fejés első napjától az első és második befejés közötti időszak feléig érvényes mennyiségnek tekintjük. Amennyiben a befejési naphoz csak egy adat (reggeli, vagy esti) tartozik, az intervallumot a két szomszédos befejés között kell érvényesnek tekinteni az azokhoz tartozó tejmenyiséggel kell kalkulálni. Az utolsó befejés adatának érvényessége az utolsó, és utolsó előtti befejés közötti időszak közepétől a fejés utolsó napjáig tart.

Az e módszer segítségével számított részeredmények összegével becsülhető az anya fejési időszakában termelt összes tejmenyisége.

84 napnál rövidebb fejési időtartam kizáró tényező.

Az eredmények összehasonlíthatósága céljából standard fejési időszakra vonatkoztatott tejmenyiséget is számítunk. Ez az ellés utáni 60.-tól a 150. napig tartó 90 nap alatt kifejt tejmenyiség. Az adat csak akkor számítható, ha az egyed első befejése az ellés utáni 90. napon belül, utolsó befejése pedig a 119. napon túl volt.

A 90 napos tejtermelés számításánál első és utolsó befejésként az ellés utáni 60. és 150. naphoz legközelebb álló befejési nap eredményét tekintjük érvényesnek. Ez a szabály vonatkozik arra az esetre is, ha az első befejést a 60. nap után, vagy az utolsó befejést a 150. nap előtt végezték.

Példa a számításra:

	Dátum	Elléstől a fejésig nap	Be- fejt tej dkg	Kifejt tej		90 napra számított	
				Sza- kasz hossza nap	Sza- kaszban kifejt tej dkg	Sza- kasz hosz- sza nap	Sza- kaszban kifejt tej dkg
Ellés	2007. 03. 12.						
Fejés első napja	2007. 05. 07.	56					
1. befejés napja	2007. 05. 11.	61	340	19,5 ¹	6630	15,5 ²	5270
2. befejés napja	2007. 06. 10.	90	284	29,5	8378	29,5	8378
3. befejés napja	2007. 07. 10.	120	256	37,0 ³	9472	45,0 ⁴	11520
Fejés utolsó napja	2007. 08. 01.	142					
Összes tej					24480		25168

Az egyed saját teljesítményeként a teljes fejési időszakra és a 90 napra számított eredményt is közölni kell.

Beltartalmi értékek meghatározása

A tejmintákból meg lehet határozni a minta:

- zsírtartalmát (%) és
- fehérjetartalmát (%).

A mintát vizsgálatra a hatóság által elfogadott laboratóriumba kell küldeni a laboratórium által meghatározott jelzésekkel és adatokkal ellátva.

A befejéshez használható készülék

A befejési tejmennyiség mérésére minden olyan eszköz használható, amely legalább 25 g-os pontosságú mérést tesz lehetővé és alkalmas arra, hogy a kifejt tejből mintát vegyenek.

1.1.5. A vizsgálatok bizonylatolása

A vizsgálatok előírt adatainak felvételezéséhez, rögzítéséhez és kiértékeléséhez csak a Szövetség által biztosított nyomtatványok, számítógéppel készített listák használhatók.

¹ 1. Szakasz hossza: $61-56+(90-61)/2$

² 1. Számított szakasz hossza: $61-60+(90-61)/2$

³ utolsó szakasz hossza: $(120-90)/2+142-120$

⁴ utolsó számított szakasz hossza: $(120-90)/2+150-120$

1.2. Üzemi ivadék teljesítményvizsgálatok

1.2.1. Ivadék teljesítményvizsgálat gyapjútermelő-képességre (GYIV)

1.2.1.1. Mintavétel

Az ivadékvizsgálatra csak elismert vagy elismerésre bejelentett fajták tenyészkosainak utódait lehet beállítani. A kijelölt tenyészkosnak a törzskönyv fő részébe ("A" rész) soroltnak kell lennie. A vizsgálatra olyan nőivarú utódok jelölhetők, amelyek azonos ellési ciklusból származnak, az apai származásuk igazolható, maguk pedig azonosíthatók.

Az ivadékvizsgálatra tervezett kos összes, azonos ellési ciklusból származó jerkebárányai képezik a vizsgálandó csoportot, melynek nyírását és gyapjúminősítését (szálfinomság, fűrtmagasság, nyírósúly) egyedenként el kell végezni.

A csoport létszáma 15 egyednél kevesebb nem lehet.

1.2.1.2. A vizsgálat időtartama: a 1.1.3.2. szakasz szerint

1.2.1.3. Tartás, takarmányozás

A kiválogatott jerekéket más növendékekkel együtt kell tartani nyírásig. Takarmányozásuk ennek megfelelően a többi állatével azonos.

1.2.1.4. A vizsgálandó tulajdonságok és mérismódjuk

- nyírósúly (kg) a 1.1.3.3.2. szakasz szerint,
- szálfinomság lapockán és faron (μm) 1.1.3.3.3. szakasz szerinti műszeres szálfinomság-vizsgálattal,
- fűrtmagasság (cm) 1.1.3.3.1. szakasz szerint,

1.2.1.5. Értékelés

Az értékelés a vizsgált utódcsoport korrigált nyírósúlya alapján történik. A korrigált nyírósúly mennyiségét az üzemben korábban vizsgált azonos fajtájú egyedek, illetve a fajta nőivarú egyedeinek elsőéves nyírósúlyából képzett üzemi és országos fajtastandardhoz viszonyítjuk. Az így számított két részindexet GYIV indexbe vonjuk össze.

$$\text{GYIV} = (\text{Ge}/\text{uGe} \times 0,33 + \text{Ge} / \text{oGe} \times 0,67) \times 100$$

GYIV	GYIV index
Ge	gyapjú érték
uGe	gyapjú érték üzemi fajtastandardja
oGe	gyapjú érték országos fajtastandardja

$$\text{Ge} = \text{Kny} \times 0,82 + \text{Fu} \times 0,18$$

Kny	korrigált nyírósúly
Fu	fűrtmagasság

Korrektíós tényezők

- születéstől vagy báránykori nyírástól eltelt idő
- gyapjúfinomság
- a korrigált tisztagyapjú-termelés szórása

A nyírósúly mennyiségét 365 napra korrigáljuk a gyapjúnövekedés éves ritmusát kifejező képlet alapján.

$$N_{se} = N_s + (N_{sn} \times f_{N_{sn}} \times (365 - knk))$$

N_{se} nyírósúly 365 napra

N_s nyírósúly

N_{sn} napi zsírosgyapjú termelés (N_s/knk)

$f_{N_{sn}}$ a 365. naphoz függvény szerint tartozó relatív nyírósúly

knk a születéstől vagy az előző nyírástól eltelt napok száma

A gyapjúfinomság korrekciója a nyírósúly és a finomság közötti regresszió alapján történik. A nyírósúly csoporton belüli szórásával úgy kell korrigálni, hogy a mért zsírosgyapjú mennyiségét olyan arányban kell növelni vagy csökkenteni, amilyen arányban a csoport szórása eltér az átlagos variációs koefficiensstől.

1.2.2. Ivadék teljesítményvizsgálat hústermelő képességre (ÜITV)

1.2.2.1. Mintavétel

Az utódcsoportok kijelölése

A vizsgálatra olyan utódok jelölhetők, amelyek azonos ellési ciklusból származnak, az apai származásuk igazolható, maguk pedig azonosíthatók. A vizsgálatra véletlenszerűen kiválasztott kos- és jerekbárányokat kell beállítani, ivaronként külön, egy vagy több csoportban. Egy csoportban legalább 6, de legfeljebb 20 báránynak kell lennie.

A vizsgálat kezdetekor a bárányok életkora 65-90 nap közötti legyen, testsúlyuk egyedenként legalább 16 kg legyen. A csoport összeállításánál törekedni kell az életkorok közötti legkisebb különbségre. Csak egészséges bárányok állíthatók vizsgálatba. A származáshibás vagy a vizsgálat alatt megbetegedett állatot az értékelésből ki kell zárni.

1.2.2.2. A vizsgálat időtartama

A bárányokat választás után azonnal a részükre kijelölt boxokba kell helyezni. Ezután 4-6 napos szoktatási periódust kell biztosítani a bárányok számára. A vizsgálat első napján a délelőtti órákban egyenként le kell mérni a bárányokat. A vizsgálat a báránymérlegeléssel kezdődik.

A vizsgálat időszak hossza 38-45 nap, befejezése a bárányok egyedenkénti mérlegelésével, és az önetetőben maradt táp visszamérésével történik.

1.2.2.3. Tartás, takarmányozás

Az ivadékok vizsgálata az erre a célra berendezett épületben végezhető. Az ivadék csoportok számára 0,7-1 m²/bárány alapterületű, lehetőleg négyzet vagy ahhoz közelítő alakú boxokat kell kialakítani. A bárányok takarmányozására bármely monodietikus etetésre alkalmas, közforgalomban levő hizlaló táp felhasználható, fel kell jegyezni:

- a táp összetételét a gyártó közlése alapján és
- a táp energiatartalmát.

A tápot és a vizet folyamatosan, ad libitum kell adni a vizsgálat teljes időtartama alatt, beleértve a szoktatási időszakot is. Egyedenként 0,1-0,3 kg/nap széna etethető. A friss almozásról és nyalósó ellátásról folyamatosan gondoskodni kell.

A vizsgálat kezdetén a kiürített önetetőket ismert mennyiségű táppal kell feltölteni. A hizlalás során az elporlott tápot az önetetőből 4-6 naponként ki kell venni, és vissza kell mérni, majd friss táppal fel kell tölteni. Minden tápfeltöltés csak ismert mennyiséggel történhet. A táp ki- és bemérését akkor is el kell végezni, ha a csoportból elhullás vagy betegség miatt kiesés történik. Amennyiben bármely csoport létszáma kiesések miatt 6 db alá vagy a vizsgált csoportok összlétszáma a vizsgálat végére ivaronként 8 egyed alá csökken, a tenyészkos nem értékelhető, de a bárányok növendékkori súlymérése feldolgozható.

1.2.2.4. A vizsgált tulajdonságok és mérésmódjuk

- testsúly a hizlalás kezdetén (báránykori súly) (kg),
- testsúly a hizlalás végén (növendékkori súly) (kg),
- a feltöltésenkénti táp mennyisége (kg),
- a visszamért táp (porlás, csoportlétszám csökkenés) mennyisége (kg),
- az összes fogyasztott tápmennyiség (kg).

A bárányok mérlegelése 0,1 kg, a táp mérése 1 kg pontossággal történjen.

A mérés eszköze

A testsúlyméréseket csak az előírt mérési pontosságú mérleggel lehet elvégezni.

1.2.2.1.5. Értékelés

Az értékelés a vizsgált utódcsoporthoz növendékkori súlygyarapodása alapján történik. A növendékkori súlygyarapodás mennyiségét az üzemben korábban vizsgált azonos fajtájú egyedekhez és a fajta országos eredményéből képzett országos fajtastandardhoz viszonyítjuk. Az így számított két részindexet ÜITV indexbe vonjuk össze.

$$UI = (N_{sgy} / uN_{sgy} \times 0,33 + N_{sgy} / oN_{sgy} \times 0,67) \times 100$$

UI ÜITV index

N_{sgy} növedékkori súlygyarapodás

uN_{sgy} növedékkori súlygyarapodás üzemi fajtastandardja

oN_{sgy} növedékkori súlygyarapodás országos fajtastandardja

Korrektív tényezők:

- fajlagos takarmányenergia felhasználás,
- korrigált súlygyarapodás szórása.

A fajlagos takarmányfogyasztás szerint úgy korrigálunk, hogy a csoport által 1 kg súlygyarapodásra felhasznált energia mennyiségét viszonyítjuk a csoport által produkált napi súlygyarapodáshoz tartozó átlagos fajlagos takarmányfogyasztáshoz. A hányadossal megszorozzuk a súlygyarapodás értékét.

A csoport súlygyarapodásának szórása alapján úgy korrigálunk, hogy a súlygyarapodás értéket a normálisnak tekintett szórástól való eltérés arányszámával szorozzuk.

1.2.3. Ivadék teljesítményvizsgálat tejtermelő-képességre (TIV)

1.2.3.1. Mintavétel

Az ivadékvizsgálatra csak elismert vagy elismerésre bejelentett fajták tenyészkosainak utódait lehet beállítani. A kijelölt tenyészkosnak a törzskönyv fő részébe ("A" rész) soroltnak kell lennie. A vizsgálatra olyan első laktációs nőivarú utódok jelölhetők, amelyek azonos ellési ciklusból származnak, az apai származásuk igazolható, maguk pedig azonosíthatók.

Az ivadékvizsgálatra tervezett kos összes, azonos ellési ciklusból származó első ellésű nőivarú ivadékai képezik a vizsgálandó csoportot.

Az értékelhető utódok száma 12 egyednél nem lehet kevesebb.

1.2.3.2. A vizsgálat időtartama: - a 1.1.4.2. szakasz szerint.

Az értékelésben minden olyan egyed részt vesz, amelynek legalább 4 befejeése van és nem állategészségügyi okból kellett elapasztani.

1.2.3.3. Tartás, takarmányozás

A vizsgált első laktációs anyákat a többi fejt anyával együtt kell tartani a fejés utolsó napjáig. Takarmányozásuk ennek megfelelően a többi állatével azonos.

1.2.3.4. A vizsgálandó tulajdonságok és mérés módjuk

Befejési, és tej beltartalmi adatok a 1.1.4.3. szakasz szerint.

1.2.3.5. Értékelés

Az értékelés a vizsgált utódcsoport tejtermelése alapján történik. Tejmennyiséget az üzemben korábban vizsgált azonos fajtájú egyedek, illetve a fajta első laktációs egyedeinek tejtermeléséből képzett országos fajtastandardhoz viszonyítjuk. Az így számított két részindexet TIV indexbe vonjuk össze.

$$\mathbf{TI = (T/uT \times 0,33 + T /oT \times 0,67) \times 100}$$

TI	TIV index
T	tej mennyiség
uT	üzemi fajtastandard
oT	országos fajtastandardja

1.2.4. A vizsgálatok bizonylatolása

A vizsgálatok előírt adatainak felvételezéséhez, rögzítéséhez és kiértékeléséhez csak a Szövetség által biztosított nyomtatványok, számítógéppel készített listák használhatók.

2. TENYÉSZÉRTÉKBECSLÉS

2.1. A tenyésztérbecslés módszere

Tenyézkosok, anyák, növendékkosok- és jerek, illetve tenyésztésre szánt bárányok tenyésztérbének kifejezésére indexet számítunk. Az indexek a fajtacsoportonkénti indexsúlyozókkal megszorozott, az egyes értékmérőkre BLUP eljárással fajtánként külön-külön megállapított tenyésztérbek.

Az egyed tenyésztérbét az indexben szereplő tulajdonságok számától függetlenül egyetlen számban kell kifejezni. A tenyésztérbet és az indexet mindig a fajta utolsó 15 évi teljesítményének átlagához kell viszonyítani.

BLUP értékelés

Az alkalmazott BLUP értékelések általános képlete:

$Y_{ijkl} = \text{befolyásoló környezeti hatások} + \text{anyai(egyedi) környezeti hatás} + \text{egyedi genetikai hatás} + \text{egyéb véletlen hatások}$

Anyai környezeti hatás az egyes a súlytulajdonságoknál, egyedi környezeti hatás a tejmenyiségnél és a gyapjútermelésnél alkalmazandó.

1. táblázat A súlytulajdonságokat befolyásoló tényezők a BLUP modellben

Tulajdonság /hatás	Tenyésztet-születési év	Születési évszak	Anyai környezeti hatás	Ivar	Első elléskori életkor (első bárányozás)	Két ellés közötti idő (második bárányozástól)	Alomszám születéskor	Alomszám választáskor	Életkor választáskor	Életkor éveskori súly mérésekor
Báránykori súly	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Növendékkori testsúly	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Éveskori testsúly	x		x	x			x	x		x
Kifejlettkori testsúly	x			x			x	x		

2. táblázat Szaporaságot-termékenységet befolyásoló hatások a BLUP modellben

Tulajdonság/hatás	Tenyészet-ellési év	Ellési évszak	Egyedi környezeti hatás	Életkor	Első ellés kori életkor (első bárányozás)	Két ellés közötti idő (második bárányozástól)	Alomszám születéskor
Születéskori alomszám	x	x	x	x	x	x	
Két ellés közötti idő	x	x	x	x			x

3. táblázat: A tejtermelést befolyásoló hatások a BLUP modellben

Tulajdonság/hatás	Tenyészet-ellési év	Ellési évszak	Egyedi környezeti hatás	Laktáció sorszáma	Alomszám születéskor
Standard laktációs tejmenyiség	x	x	x	x	x

4. táblázat A gyapjútulajdonságokat befolyásoló hatások a modellben

Tulajdonság/hatás	Tenyészet-születési év	Egyedi környezeti hatás	Ivar	Két ellés közötti idő (második bárányozástól)
Tisztagyapjú súly	x	x	x	x
Szálfinomság	x	x	x	x
Fürtmagasság	x	x	x	

Az egyed legfeljebb első három nyírásának adata veendő figyelembe.

2.2. Bárányindex

A bárány már megszületése után az apa és az anya tenyésztési indexének átlagából képzett bárányindexet kap, a legközelebbi BLUP futtatásig.

2.3. Tenyésztési index

Az indexben az egyed saját teljesítménye, ivadékainak és oldalági rokonainak teljesítménye szerepel. BLUP módszerrel számoljuk ki a tenyésztési index képzésében résztvevő tulajdonságok tenyészértékét, és azok standardizált értékéből, hasznosítási típusuknak megfelelő súlyozással (5. táblázat), számítjuk a tenyésztési indexet.

5. táblázat

Az indexképzésben résztvevő tulajdonságok tenyészértékének súlya fajtacsoportonként

Fajtacsoport	Született bárányok száma	Választott bárányok száma	Báránykori testsúly	Növendékkori súlygyarapodás	Éveskori testsúly	Standard laktációs tejmenyiség
Merinó	20	20	40	10	10	0
Hús	20	20	30	20	10	0
Szapura	40	20	40	0	0	0
Tej	30	0	20	0	0	50
Óshonos	20	30	40	0	10	0
Ritka fajták	20	30	40	0	10	0

Az index képzésének módja pl. a tej fajtacsoportban:

$$I = \left(\frac{\left(\frac{30 \cdot \text{Született bárányok száma} \cdot \text{TÉ}}{\text{TÉszórás}} + \frac{20 \cdot \text{Báránykori súly} \cdot \text{TÉ}}{\text{TÉszórás}} + \frac{50 \cdot \text{Standard tej} \cdot \text{TÉ}}{\text{TÉszórás}} \right) - \text{Indexátlag}}{\text{Indexszórás}} \right) * 20 + 100$$

Az indexképzésben szereplő súlyok módosításáról a Tenyésztők Tanácsa dönt, a döntésről a tenyésztésvezető írásban tájékoztatja a tagokat.

2.4. A tenyésztéértékbecslés rendje

A tenyésztési indexet legalább évente egyszer kell számítani a fő fedezettési időszak előtt, június-július hónapban. A tenyésztéértéket az egyedek saját, az oldalági rokonok és az utódok adatbankban tárolt teljesítmény adatai alapján számítják. A tenyésztéértékbecsléshez felhasznált genetikai paramétereket három évenként felül kell vizsgálni.

3. KÖZZÉTÉTEL

A Szövetség a törzskönyvi nyilvántartásban szereplő egyedek indexeit kiadványaiban, illetve az interneten teszi közzé.